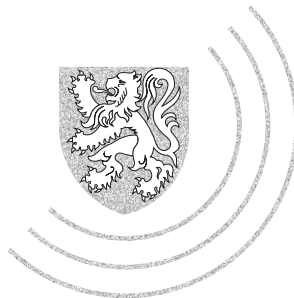

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

26 juni 2002

JEUGDBELEIDSPLAN

Naar een volwaardig aandeelhouderschap

ingediend op initiatief en onder de coördinatie van de heer Bert Anciaux,
Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport, Brusselse Aangelegenheden
en Ontwikkelingssamenwerking

Naar een volwaardig aandeelhouderschap

Jeugdbeleidsplan van de Vlaamse Regering

mei 2002

**Op initiatief en onder de coördinatie
van Vlaams minister
Bert Anciaux**

INHOUD

	Blz.
Het eerste Vlaamse Jeugdbeleidsplan : voor een positief en offensief jeugdbeleid	6
1. Een stukje historiek	8
1.1. Vroegere pogingen	8
1.2. Recente ontwikkelingen	9
1.3. De beleidsnota Jeugd	10
2. Tendensen in de samenleving	11
Over jeugd, kinderen en jongeren	11
2.1. Een actieve welvaartstaat heeft grenzen	11
2.2. Toenemende regulering tast eigenheid van de jeugd aan	12
2.3. Beeldvorming over de jeugd	13
2.4. Jeugd en mondialisering	15
2.5. Kleine apartheid : aparte voorzieningen voor de jeugd en het Nimby-syndroom	16
2.6. Grote apartheid : gelijke kansen-illusie	17
2.7. Verschillen of gelijkenissen in generaties	18
2.8. Opvoeding wordt steeds meer een gedeelde verantwoordelijkheid	19
2.9. De participatie-show	20
2.10. De school als vindplaats van de jeugd	21
2.11. Levenslang leren	21
Misverstanden over jongerenparticipatie... en de weerlegging ervan	22
3. Een plan met een missie : met de kinderrechten op weg naar aandeelhouderschap in de samenleving	24
4. Negen aandachtspunten voor beleidsmakers en beleidsbewakers	26
4.1. Jeugdbeleid is onderbouwd	26
4.2. Jeugdbeleid is voorwaardenschappend	26
4.3. Jeugdbeleid is positief	27
4.4. Jeugdbeleid is integraal (categoriaal en geïntegreerd)	27
4.5. Jeugdbeleid is communicatief, informatief en participatief	28
4.6. Jeugdbeleid bevordert participatie	29
4.7. Jeugdbeleid is kwaliteitsbeleid	30
4.8. Jeugdbeleid is solidair	30
4.9. Jeugdbeleid erkent verscheidenheid in een multiculturele samenleving	31
5. Gezamenlijke doelstellingen	33
Gezamenlijke doelstelling 1 : participatieve werkwijze	33
Gezamenlijke doelstelling 2 : aanspreekpunten jeugdbeleid	36
Gezamenlijke doelstelling 3 : ondersteuning steunpunt jeugdbeleid	36
Gezamenlijke doelstelling 4 : communicatie over en met, informatie voor de jeugd	37
Gezamenlijke doelstelling 5 : stemrecht op 16 jaar ?	38

6. Analyse en doelstellingen per domein	39
Over regelmatig overleg	39
6.1. Jeugd en Media	40
6.2. Jeugd en Toerisme	43
6.3. Jeugd en Wonen	45
6.4. Jeugd en Werkgelegenheid	47
6.5. Jeugd en Cultuur	50
6.6. Jeugd en Sport	58
6.7. Jeugd en Ruimtelijke Ordening	62
6.8. Jeugd en Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen	64
6.9. Jeugd en Onderwijs	71
6.10. Jeugd en Leefmilieu	76
6.11. Jeugd en Mobiliteit	80
6.12. Stedelijk Beleid	84
Over startbanen	86
6.13. Samenwerkingsontwikkeling	87
6.14. Kinderopvang	88
7. De afstemming op federale beleidsmateries	91
8. De opvolging van dit jeugdbeleidsplan	98

HET EERSTE VLAAMS JEUGDBELEIDSPLAN: VOOR EEN POSITIEF EN OFFENSIEF JEUGDBELEID

In de beleidsnota jeugd verwoordde ik de ambitie om een eerste Vlaams jeugdbeleidsplan op te stellen. Onmiddellijk na de afwerking van het eerste Vlaams jeugdwerkbeleidsplan kreeg de stuurgroep een nieuw statuut: het werd een stuurgroep Jeugdbeleidsplan¹. Immers, de heteroogeen samengestelde groep, met zowel academici, ambtenaren, kabinetsmedewerkers van alle Vlaamse ministers, vertegenwoordigers van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap en de provinciale jeugdraden, vertegenwoordigers van gemeenten en provincies en, last but not least, de kinderrechtencommissaris, was deskundig om deze nieuwe opdracht, het ontwerpen van een Vlaams jeugdbeleidsplan, aan te vatten.

Het Vlaams jeugdwerkbeleidsplan formuleert specifiek de doelstellingen van het jeugdwerkbeleid, het Vlaams jeugdbeleidsplan bestrijkt alle beleidsdomeinen van de Vlaamse regering. Alle ministers kregen de opdracht om vanuit zoveel mogelijk beleidsdomeinen beleidsinitiatieven- en intenties die rechtstreeks invloed uitoefenen op kinderen en jongeren aan te brengen. Daarenboven was het van meet af aan de ambitie om deze beleidsinitiatieven en -intenties zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Een gelijkaardige oefening was al eens geprobeerd in 1992, maar werd uiteindelijk nooit afgerond.

Na een aantal brainstormrondes op de stuurgroep groeide een eerste gezamenlijke visie en een eerste overzicht van mogelijke beleidsinitiatieven en -intenties. Terechte bedenkingen en suggesties van de stuurgroep noopten tot het permanent herschrijven van de ontwerp teksten. De teksten werden uiteindelijk in september 2001 rijp geacht voor publieke verspreiding. Op dat moment werd het een uitdaging om het debat aan te zwengelen in alle sectoren. Iedereen moest er bij betrokken worden.

Er kwam een hoorzitting, georganiseerd door de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap, die vooral jeugdwerkers bereikte en niet-jeugdwerkactoren werden met een brief op de hoogte gebracht van de teksten van het jeugdbeleidsplan. Na debat en inspraak besloten we dat missie en visie, de opsomming van tientallen sectorale doelstellingen, de gezamenlijke doelstellingen en verzuchtingen naar de federale overheid, waardevol genoeg zijn om te kunnen spreken van een eerste grote stap in de richting van een integraal Vlaams Jeugdbeleid.

---

¹ De samenstelling van de stuurgroep jeugdbeleidsplan: Dirk Broekaert, Pascal Ennaert, Lieselotte Deforce en Geertrui Schiltz (kabinet minister Anciaux), Luc Bral (kabinet minister Van Grembergen), Veerle Conings (kabinet minister Vogels), Paul Vaernewyck en Kris Van den Bremt (kabinet minister Landuyt), Anne Van Aperen, Hilde De Coen (kabinet minister Van Mechelen), Jo De Ro en Kristel Binon (kabinet minister Vanderpoorten), Fabian Spreeuwiers (kabinet minister Dua), Joeri De Blauwer en Elsie Claes (kabinet minister Stevaert), Pascal Desplentere, Mark Vandevreken, Pierre Ruyffelaere (kabinet minister-president Dewael), Johan Van Gaens, Christa Van Santen, Gerda Van Roelen, Jan Vanhee, Matti Brouns (afdeling Jeugd en Sport), Joost Van Haelst (administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, Coördinator Aanspreekpunten Kinderrechten), Veronique Grossi (administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, Bijzondere Jeugdzorg), Nina Mares, Elke Naessens (departement Onderwijs), Linda Boudry (administratie Binnenlandse Aangelegenheden, Coördinator Stedelijk Beleid), Hans Kerrinx (departement EWBL, secretaris Vlaamse Raad voor het Toerisme), Lieve Degrande (afdeling Algemeen Welzijnsbeleid, Vlaamse Intersectoriële Commissie Armoedebestrijding), Annemie Degroote (administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, Interdepartementale Commissie Etnisch-Culturele Minderheden), Bart Dierick (Jeugddienst Vlaamse Gemeenschapscommissie), Luc Moerkerke (VLASTROV), Peter Verluyten (Vereniging Vlaamse Jeugddiensten en -consulenten), Miek Dekeppers (Vereniging Vlaamse Steden en Gemeenten), Yvette Deploige (Vereniging Vlaamse Provincies), Maria Bouverne-De Bie (UG, prof. Sociale, Culturele en Vrijtijdsagogiek), Filip Coussee (UG, afdeling Sociale, Culturele en Vrijtijdsagogiek), Maarten Moens (VUB, vakgroep Sociologie), Katrijn Van Duffel (KUL, afdeling Sociale Pedagogiek), Jan De Pauw (Erasmus Hogeschool dep. RITS), Filip De Rynck (Hogeschool Gent, prof. bestuurskunde), Leen Vanderhulst (Provinciale Jeugdraad Vlaams-Brabant), Tom Verheyen (Provinciale Jeugdraad Antwerpen), Jan Bal, Steven Wouters, Peter Béatse en Filip Preckler (Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap), Frans Van der Borght (Gemeenschapsonderwijs), Ankie Vandekerckhove (Kinderrechtencommissaris)

Als Vlaamse regering geven we met dit jeugdbeleidsplan een positief antwoord op de terechte vraag van kinderen en jongeren om hen te herkennen, te erkennen en gericht aan te spreken op verantwoordelijkheid. Met herkenning bedoelen we dat er met kinderen en jongeren zichtbaar rekening moet worden gehouden in de beleidsontwikkeling. Erkenning verwijst dan weer naar de waardering van kinderen en jongeren op zich, als volwaardige individuen in onze samenleving, naar de duidelijke aanvaarding van de rechten van kinderen en jongeren. Heel dit jeugdbeleidsplan draagt de participatie hoog in het vaandel. Kinderen en jongeren worden aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid. Ze zijn niet alleen belanghebbenden, maar volwaardige aandeelhouders van onze samenleving.

Op deze manier hebben we trouwens, in opvolging van het jeugdwelzijnscongres 'veer10-acht10' niet de klacht maar de kracht van kinderen en jongeren als uitgangspunt gesteld. Al te dikwijls immers komt enkel de keerzijde van het jeugdbeleid tot uitdrukking, met name de aandacht voor afwijkend gedrag van kinderen en jongeren, preventie van delinquentie, ...

Dit eerste Vlaamse Jeugdbeleidsplan moet dus beoordeeld worden op zijn merites. Op wat er instaat, en dus niet op wat er niet instaat. Het jeugdbeleidsplan is een planningsdocument, maar is het eigenlijk ook niet. Het plan is immers een groeimodel op zich. Het moet breed worden besproken, uitgewerkt en geconcretiseerd: in het parlement, en in al die sectoren die raakvlakken hebben met (de belangen van) kinderen en jongeren.

Net zoals de eerste lokale jeugdwerkbeleidsplannen, kunnen de Vlaamse jeugdbeleidsplannen alleen maar in kwaliteit groeien. Hiertoe worden straks ook decretaal alle kansen geboden. Het nieuw decreet op het Vlaams Jeugdbeleid engageert elke Vlaamse regering immers om een Vlaams jeugdbeleidsplan op te maken. En voor die toekomstige jeugdbeleidsplannen is er nu een belangrijke basis gelegd.

Jeugdbeleidsplannen zullen rechtstreeks en onrechtstreeks de samenleving en de democratie ten goede komen. Het is een essentieel instrument voor een emanciperend en positief jeugdbeleid.

Bert Anciaux
Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport,
Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking

1. EEN STUKJE HISTORIEK²

1.1. VROEGERE POGINGEN

In het verleden werden meermaals pogingen ondernomen om een integraal jeugdbeleid te realiseren, evenwel zonder veel succes. Een overzicht.

Met een koninklijk besluit van 12 juni 1956 werd naast een Nationale Jeugdraad en een Nationale Dienst voor de Jeugd een Interdepartementale Commissie voor de Jeugd opgericht. Dat orgaan zou na één keer vergaderen de zaak voor bekeken hebben gehouden³.

Tijdens een colloquium gehouden te Leuven op 27 april 1968 ('Naar een volwaardig jeugdbeleid') werd gepleit voor de oprichting van een 'kommisie jeugdplan'.⁴

In de jaren '70 werd een nieuwe poging ondernomen om te komen tot een integraal jeugdbeleid. In haar advies van 22 september 1972 stelde de Nederlandstalige Jeugdraad dat "*prioritair dringend een aanvang zou gemaakt worden met de studie van een algemeen jeugdplan op lange termijn*". Daarop werd door de overheid positief gereageerd, maar wel met het gevoel dat, om dat beleid vorm te geven, er eerst het nodige wetenschappelijk onderzoek naar de maatschappelijk positie van de jeugd ter beschikking moest zijn. Dat onderzoek resulteerde in heel wat informatie, maar de evaluatie ervan was niet onverdeeld positief, want "*de verwachtingen waren te hoog gespannen*".⁵ In ieder geval heeft het onderzoek niet geresulteerd in het beoogde beleidsplan.

Op 29 april 1992 richtte de Vlaamse regering een Interdepartementale Commissie Jeugdzaken (ICJ) op met volgende doelstellingen:

- inzicht verwerven, via inventarisatie, in alle huidige regelingen en diverse actoren binnen de Vlaamse Gemeenschap, zich richtende naar jeugd en jongereninitiatieven ...;
- inventarisatie van overheidsinitiatieven en –projecten, al of niet met belangrijke financiële middelen, met een duidelijke interferentie naar andere administraties en departementen binnen het jeugdbeleidsdomein. Meer bepaald wordt hier gedacht aan initiatieven zoals VFIK-fonds (Vlaams Fonds voor Integratie van Kansarmen), IMPULS-fonds, basiseducatie, tewerkstellingsmaatregelen, integratiecentra, ...;
- inzicht verwerven inzake aangrenzende terreinen t.a.v. het jeugdbeleid. Meer bepaald wordt hier gedacht aan jeugdwelzijnsinitiatieven, jeugdzorg, migrantenbeleid, onderwijsinitiatieven zoals begeleiding van klassen en deeltijdse leerplicht, 'kinderopvang-initiatieven', e.d.;
- inventarisatie en coördinatie van het Vlaamse beleid t.a.v. specifieke jeugdwerkvelden :
  - internationale structuren: EG, Raad van Europa, bilaterale akkoorden, e.d.,
  - jeugdonderzoeksprogramma's,
  - informatiebeleid t.a.v. jongeren,
  - tewerkstellingsproblematiek in de jeugdsector;
- evaluatie van alle elementen gepuurd uit voornoemde onderzoeken en inventarissen, met als focus:

² Dit stuk werd grotendeels overgenomen uit de 'Kroniek 2000' van de afdeling Jeugd en Sport van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

³ W. Leirman: Lijnen van ontwikkeling sedert 1945 en dringende vragen, in: Leirman e.a., Naar een volwaardig jeugdbeleid, (KUL), Centrum voor Sociaal-pedagogisch Onderzoek, 1968, p. 5

⁴ op. cit., p. 13. Hiervoor werd al voor een planmatig jeugdbeleid gepleit door het ACW (1963) en de BSP (1965).

⁵ Stuurgroep jeugdonderzoek: Van onderzoek naar jeugdbeleid, Leuven, Acco, 1977, p. 10

- wat zijn de aanvullende positieve elementen die hierbij worden vastgesteld;
- welke problemen stellen zich naar de initiatieven en naar het beleid toe;
- hoe kunnen de verschillende beleidsverantwoordelijke instanties zich beter op elkaar afstemmen.

De ICJ heeft slechts één tastbaar resultaat opgeleverd: een inventarisatie van de werkingen met en de maatregelen ter ondersteuning van het jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren. De aanbevelingen die naar aanleiding van een jaar werking werden geformuleerd, bleven zonder verder gevolg.

1.2. RECENTE ONTWIKKELINGEN

Het 'Vlaamse Welzijnscongres veer10-acht10', gehouden in Kortrijk op 18 en 19 februari 1999, bracht de brede leefwereld en het welzijn van jongeren - met de nadruk op de leeftijdsgroep van veertien tot achttien jaar - in beeld. Er werd een maatschappelijke discussie gevoerd met zowel jeugdverantwoordelijken, wetenschappers als jongeren. Het congres wilde de sociaal-wetenschappelijke bevindingen over jongeren confronteren met wat jongeren zelf, maar ook met wat de pedagogisch verantwoordelijken (ouders, leerkrachten, opvoeders, ...) denken.

In een slotbeschouwing in het verslagboek over dat congres wees minister Anciaux reeds op het belang van een geïntegreerd jeugdbeleid: *“De hardware om dat alles (i.e. de beleidsaanbevelingen geformuleerd na het welzijnscongres) ook in daden om te zetten, is die van een geïntegreerd en offensief jeugdbeleid. Over sectoren en koepels heen, tussen verschillende beleidsniveaus, over alle mogelijke, soms eng afgebakende grenzen, moeten we mensen samenbrengen om een categoriaal jeugdbeleid op te zetten. Een geïntegreerd jeugdbeleid bestrijkt alle beleidsdomeinen: evidente (jeugdwerk, kinderrechten, onderwijs, sport, cultuur, welzijn, stedelijk beleid) en op het eerste gezicht minder evidente (justitie, gezondheidszorg, milieuzorg). Het zal mijn taak zijn om, als minister van jeugd, de vlam van de permanente aandacht voor kinderen en jongeren bij de collega's brandend te houden.”*⁶

In zijn 'Memorandum voor de Vlaamse regering naar aanleiding van de verkiezingen op 13 juni 1999' van 2 juni 1999 verwijst ook de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap naar de beleidsaanbevelingen die na dit Welzijnscongres werden geformuleerd. De voorwaarde om die te realiseren is een samenhangend Vlaams jeugdbeleid, aldus de Jeugdraad: *“Tijdens dit congres verkenden we de leefwereld van jongeren in Vlaanderen. Die leefwereld doorbreekt – uiteraard – de schotten tussen welzijn en cultuur, maar ook die tussen hulpverlening, vrije tijd, ruimtelijke ordening, veiligheid. Het blijft verbazing wekken dat daar aan de kant van de Vlaamse overheid geen samenhangend, breed jeugdbeleid tegenover staat. De Vlaamse Gemeenschap heeft nood aan een geïntegreerd jeugdbeleid zodat diverse beleidskaders en maatregelen van economische, culturele, onderwijskundige, sociale, ruimtelijke aard goed op elkaar worden afgestemd, en dit vanuit een omvattende visie op jeugdbeleid.”*

Verder wordt in dat Memorandum nóg eens gewezen op de nood aan een gedragen jeugdbeleid: *“De overheden liggen werkelijk wakker van kinderen en jongeren. Soms met leuke initiatieven, soms met missers van jewelste. De jongste jaren werden heel wat nieuwe belangrijke beslissingen genomen : de kinderrechtencommissaris, de kindeffectenrapportage,*

⁶ Bert Anciaux: Positief en offensief jeugdbeleid: een kwestie van denken en doen, in: Patrick Allegaert en Bart van Bouchaute (red.): Veer10/acht10. De leefwereld van jongeren (Garant, 1999), p. 297

een welzijnscongres over/met jongeren, besluiten in het sport-, cultuur-, onderwijs-, milieu-, ...landschap. Heel wat beslissingen hebben een grote invloed op kinderen en jongeren. De vernieuwde interesse en het grote belang voor de jeugd in Vlaanderen zijn belangrijke elementen om een breed en structureel jeugdbeleidsoverleg te organiseren. Jeugdverantwoordelijken uit de diverse sectoren moeten mekaar hier kunnen ontmoeten en proberen vanuit een gemeenschappelijke agenda het beleid te sturen.”

1.3. DE BELEIDSNOTA JEUGD

Ook in de beleidsnota jeugd wijst minister Anciaux op het belang van een geïntegreerd jeugdbeleid: *”Werken met en voor de jeugd is werken aan de samenleving en de democratie van vandaag, maar ook aan die van de toekomst. Daarom is het belangrijk een emanciperend en positief jeugdbeleid te voeren, een jeugdbeleid dat rekening houdt met verschillende maatschappelijke realiteiten enerzijds en met de diversiteit van alle kinderen en jongeren in Vlaanderen anderzijds. Een geïntegreerd jeugdbeleid, waarbij **op gecoördineerde wijze** initiatieven worden genomen vanuit de verschillende beleidsdomeinen, kan hiermee rekening houden. Er moet dan ook afgestapt worden van de puur sectorale benadering van de jeugd, waarbij vanuit elk beleidsdomein een aantal van elkaar losstaande initiatieven voor jongeren worden genomen. Het ontbreken van een overleg met andere sectoren leidt er immers vaak toe dat het effect van deze initiatieven dikwijls tot een minimum wordt beperkt. In een geïntegreerd jeugdbeleid zijn alle beleidsmaatregelen, vanuit welk beleidsdomein ook, goed afgewogen, getoetst aan de noden en verzuchtingen van de jeugd en complementair aan elkaar. Het is dan ook belangrijk dat bij de uitbouw van de beleidsmaatregelen enerzijds aandacht wordt besteed aan de specifieke behoeften van **alle** categorieën van kinderen en jongeren. Anderzijds dienen de beleidsinitiatieven te worden genomen **in overleg** met deze betrokken kinderen en jongeren. Het instrument om dit alles te concretiseren is een **geïntegreerd jeugdbeleidsplan.**”*

Op 1 maart 2000 bracht de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap een advies uit over de beleidsnota jeugd. Daaruit bleek een algemene appreciatie voor de positieve en offensieve ondertoon van de beleidsnota. Verder bleek de Jeugdraad als één man achter de keuze voor een geïntegreerd jeugdbeleid te staan: *“De Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap beseft voldoende dat het realiseren van deze beleidsnota geen sinecure zal zijn. Heilige huisjes moeten worden gesloopt, andere ministers en departementen moeten bereid zijn om consequent mee in deze beleidsbenadering te stappen, er zullen prioriteiten moeten worden aangegeven... De Jeugdraad is er echter van overtuigd dat een rechte lijnige keuze voor een geïntegreerd jeugdbeleid, de enige juiste is om kinderen en jongeren een terechte plaats te geven in deze samenleving. Niet meer, maar ook niet langer minder”.*

Op 15 maart 2000 werd door het Vlaams parlement een motie goedgekeurd waarin het de Vlaamse regering vraagt *“dat de integratie van het jeugdbeleid over beleidsdomeinen en beleidsniveaus heen, ondersteund wordt door een structureel georganiseerd beleidsoverleg”.*

2. TENDENSEN IN DE SAMENLEVING

Het maatschappelijk kader waarbinnen dit Vlaams Jeugdbeleidsplan gesitueerd moet worden, werd reeds uitvoerig geschetst in het Vlaams Jeugdwerkbeleidsplan (2000). Aanvullend beschrijven we hieronder enkele extra aandachtspunten die binnen de context van een Vlaams Jeugdbeleidsplan onontbeerlijk zijn.

OVER JEUGD, KINDEREN EN JONGEREN

Jong of jeugdig zijn is een arbitrair begrip. Voor een 80-jarige is een 40-jarige jong. Voor een 12-jarige is een 25-jarige oud. In de turn- of zwemsport is 25 jaar héél oud, in het voetbal of het wielrennen is 25 jaar jong. Juridisch heb je alle politieke rechten en plichten vanaf 18 jaar, seksueel volwassen ben je volgens de wetgever dan weer vroeger, terwijl die juridische rijpheid voor de meeste jongeren niet samenvalt met de biologische rijpheid of met het ogenblik waarop de ouders veronderstellen dat hun kinderen seks kunnen hebben. In de regelgeving rond het jeugdwerkbeleid in Vlaanderen ligt de ondergrens op 3 jaar en varieert de bovengrens tussen de 25 en de 30 jaar.

In dit jeugdbeleidsplan hanteren we pragmatisch de afbakening 0- tot 25-jarigen. Daarmee geven we (i.t.t. andere Europese landen) aan dat er ons inziens wel degelijk een continuüm is in de biologische, sociale en juridische evolutie van een 0- tot een 25-jarige: het is de periode waarin we leren omgaan met onszelf en met diversiteit, en die diversiteit als een meerwaarde zien.

Wanneer we in dit jeugdbeleidsplan het woord 'kinderen' gebruiken, bedoelen we de -12-jarigen. Wanneer we het woord 'jongeren' gebruiken bedoelen we de +12-jarigen. Al zal er tussen 'kinderen' en 'jongeren' ook wel een hele schemerzone bestaan.

2.1. EEN ACTIEVE WELVAARTSTAAT HEEFT GRENZEN

Het samenlevingsmodel in Vlaanderen kreeg recent de naam 'actieve welvaartstaat'. Die term is tweeledig. Enerzijds impliceert hij dat Vlaanderen welvarend is en dat die welvaart moet worden bestendigd en uitgebreid. Anderzijds wordt ervan uitgegaan dat een actieve en verantwoordelijke houding van de bevolking de beste garantie biedt voor die welvaart.

De Vlaamse regering is voorstander van de bestending en uitbreiding van de actieve welvaartstaat, op voorwaarde dat iedereen ervan kan genieten. Dat houdt ook in dat een aantal gevaren die de welvaartstaat bedreigen actief moeten worden bestreden.

Het begrip 'welvaart' moet op een brede wijze gedefinieerd worden.

Welvaart heeft ontegensprekelijk een economische component. Het dragen van verantwoordelijkheid en (de toegang tot) kennis zijn er belangrijke factoren van. We mogen echter niet vervallen in een toestand waarbij het dragen van verantwoordelijkheid en (de toegang tot) kennis evidenties worden.

Onder welvaart moet ook 'kwaliteit van het leven, welzijn' worden verstaan. Het opnemen van verantwoordelijkheid en het verruimen van kennis zijn belangrijk in onze samenleving, maar dat mag niet ten koste gaan van een kwaliteitsvol leven. Een verantwoordelijke en leergierige mens ervaart immers grenzen aan die verantwoordelijkheid en leergierigheid. Het gaat daarbij om de kwaliteit van het leven, de beschikbare tijd, de sociale en relationele contacten, de zorg voor kinderen en ouders, de persoonlijke gezondheid, ...

Het beleid moet er ook rekening mee houden dat bepaalde mensen omwille van diverse redenen niet actief kunnen zijn, of dat zij ontmoedigd kunnen zijn om nog verder op een

actieve wijze te participeren. Voor de eerste groep moet er op een constante wijze voor worden gezorgd dat zij door onze maatschappij niet wordt uitgesloten, terwijl het voor de twee groep aantrekkelijker moet worden gemaakt om te participeren aan een kwaliteitsvolle, welvarende samenleving.

Jongeren vormen wat dat betreft een zeer specifieke groep in onze maatschappij. 'Als onze toekomst' worden ze extra aangemoedigd en geresponsabiliseerd. Al te vaak ontstaat er een dualiteit op basis van verschillen in talenten, falen van systemen, etc. In plaats van alle accenten te leggen op concepten zoals 'slagen' en 'falen' - waardoor onder meer problemen als anorexia en suïcidaal gedrag komen bovendrijven - moet een goed jeugd beleid een comfortabel kader scheppen waarbinnen jongeren zelf hun plaats in onze samenleving kunnen zoeken op basis van 'trial and error'. 'Fouten maken' is immers een essentieel element van elk leerproces. Het zou fundamenteel verkeerd zijn om jongeren op te delen op basis van de wijze waarop zij 'slagen' in het 'leren omgaan' met onze maatschappij.

Een goed jeugd beleid moet er voor zorgen dat alle kinderen en jongeren, nu en op latere leeftijd, kunnen participeren aan een kwaliteitsvolle, welvarende samenleving, op basis van de accenten die zij zelf wensen te leggen.

2.2. TOENEMENDE REGULERING TAST EIGENHEID VAN DE JEUGD AAN

Scholen, overheden, politie en justitie vertrekken meer en meer vanuit een klantverhouding met de maatschappij. Efficiëntie en effectiviteit zijn daarbij belangrijke streefdoelen. Burgers en bedrijven willen hun maatschappelijke meerwaarde dikwijls ook financieel vertaald zien, willen hun persoonlijke belangen door een overheid verdedigd zien. Om daaraan te voldoen worden steeds meer regels en gedragscodes ingesteld. Denken we maar aan het sluitingsuur voor jeugdcafés in sommige gemeenten of aan een billijke vergoeding voor de uitvoerders van een muziekstuk (alhoewel deze billijke vergoeding ongetwijfeld ook een aantal 'jonge' uitvoerders ten goede komt).

Het gevaar bestaat dat de vrijheid van kinderen en jongeren (in de betekenis van bewegingsvrijheid, minder in de zin van keuzevrijheid), zowel fysisch als psychisch te zeer ingeperkt wordt. Bij het proces van probleemomschrijving en -oplossing komen kinderen en jongeren niet aan bod en worden ze veelal als deel van het probleem bekeken. Die onmondigheid stigmatiseert hen eens te meer. Voor een jeugd beleid is het belangrijk vast te stellen dat bij nieuwe regelgeving kinderen en jongeren vaak de kop van jut zijn.

Het is dan ook noodzakelijk te beseffen dat bepaalde regelgevingen onvoorziene neveneffecten kunnen hebben op de leefwereld van de jeugd. Denken we maar aan de wetgeving rond de billijke vergoeding en SABAM, de portierswetgeving of de VLAREM-problematiek, die het fuiven steeds moeilijker maken.

Overregulering kan tegenreacties teweegbrengen. In Frankrijk leidde een te stringente regelgeving op fuiven tot een sterke toename van het aantal illegale raves. De zogewenste totale controleerbaarheid evolueerde naar een totale oncontroleerbaarheid. Wanneer die tegenreacties op hun beurt weer verdere regulering tot gevolg hebben komen we in een eindeloze spiraal terecht. Binnen die spiraal dreigen kinderen en jongeren aan de foute kant terecht te komen.

De balans tussen 'regelbaarheid' enerzijds en 'bewegingsvrijheid' anderzijds is dus precair. Het vinden van een evenwicht en een gezonde benadering is zeer belangrijk.

Het voeren van een jeugdbeleid wil echter niet zeggen dat alle verantwoordelijkheid aan kinderen en jongeren wordt onttrokken. Kinderen en jongeren kunnen en moeten aangesproken worden op het overtreden van bepaalde grenzen.

2.3. BEELDVORMING OVER DE JEUGD

Onze maatschappij wordt gekenmerkt door een eenzijdige, ongenueanceerde en soms foute kijk op kinderen en jongeren. Jongeren worden bijvoorbeeld mee met de vinger gewezen bij al wat in onze maatschappij verkeerd loopt (vandalisme, kleine diefstallen, hooliganisme, druggebruik, weekendongevallen, nachtlawaai, ...), hoewel verschillende onafhankelijke onderzoeken van o.m. de professoren Elchardus, Glorieux, Verschelden en anderen toch heel andere, positieve beelden tonen, die veel minder de media halen.

Ook kinderen zijn het slachtoffer van die ongenueanceerde beelden, weliswaar op een andere manier: bij het 'schattingheidsyndroom' wordt een te romantisch beeld van (kleine) kinderen gehanteerd, en worden de minder positieve elementen (b.v. het onvermogen om te studeren, om een goede sporter te zijn, om vriendjes te vinden, ...) gediscrimineerd. Het leven van kinderen is niet al zoetigheid en rijstap.

Bij wat oudere kinderen spreken we dan weer van het 'Kwik en Flupke-syndroom', dat guitenstreken en fratsen uitvergroet tot daden van kleine criminaliteit.

Ook gedrag van kleine minderheden in groepen wordt al snel uitvergroet naar een volledige cultuur. Zo zijn twee amokmakers in een groepje 'housers' genoeg om in een stad de hele house-scene als gewelddadig te beschrijven. *"We moeten er ons voor hoeden enkele zeer opvallende stijlgroepen of muziekgenres te gebruiken om een beeld te creëren over de manier waarop jeugdcultuur in elkaar steekt. Sommige van deze auditief en visueel opvallende stijlen zijn niet gekend of weinig populair. Het eerste geldt alvast voor trance, grunge/alternatieve gitaarmuziek en R&B. Het tweede gaat op voor gabber. Omdat bepaalde stijlen nogal opvallend zijn, hebben we soms de neiging de jeugdcultuur te beperken tot die stijlen. Hitparademuziek of filmmuziek zijn trouwens veel relevanter voor de culturele beleving van jongeren. ... Men heeft vaak de neiging Studio Brussel uit te roepen tot toonaangevende indicator voor veranderingen in de jeugdcultuur. Het valt niet te ontkennen dat Studio Brussel inderdaad een zeer belangrijke rol vervult in de vormgeving van de jeugdcultuur in Vlaanderen, maar we mogen daarbij niet in de val trappen om jeugdcultuur te herleiden tot Studio Brussel."*⁷ Studio Brussel scoort bij jongeren minder hoog dan zenders als Donna, Radio Contact en Top Radio.

Over het algemeen brengen de media vooral mondige kinderen in beeld, al is het duidelijk dat kritische bedenkingen van kinderen zelden ernstig genomen worden.

Ook stereotypering, bijvoorbeeld van verschillen tussen meisjes en jongens, is een veelvoorkomend gegeven in de beeldvorming.

De industrie verricht veel onderzoek naar de jeugd 'als potentiële consumenten', in het kader van een uit te stippelen marketingstrategie. Coolhunters en trendspotters speuren de markt af om de laatste trends te signaleren nog voor ze zich goed en wel ontwikkeld hebben. De industrie (b.v. de games- of de mode-industrie) schotelt jongeren een beeld voor hoe ze (zouden moeten) zijn, een ideaalbeeld. Dat kan een vermindering van het welzijn veroorzaken, doordat jongeren al te vaak willen voldoen aan dat voorgeschotelde ideaalbeeld.

⁷ Uit: Frank Stevens en Mark Elchardus: 'De beleving van de leefwereld van jongeren', eindrapport voor het BPO-project 'Beeldvorming en leefwereld van jongeren' in opdracht van het Departement onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Zo wordt onbewust, zowel naar de beleidsmakers als naar de samenleving en zeker ook naar de jeugd, een verkeerd signaal gegeven. Daarom is het belangrijk dat onze samenleving zich bewust is van de (verkeerde) signalen die ze zendt naar de buitenwereld, niet in het minst de kinderen en jongeren zelf.

Naast dit bewustzijn willen we ook pleiten voor actie op diverse fronten, zowel onderzoeks- als beleidsmatig, maar ook vanuit de organisaties en opinion leaders in de maatschappij. Die acties moeten voor een genuanceerde en reële beeldvorming zorgen.

Over beeldvorming bij en over jongeren zijn nog steeds weinig wetenschappelijke gegevens beschikbaar. Nochtans zijn die belangrijk voor het beleid, omdat we enerzijds niet goed genoeg weten welke beelden kinderen en jongeren hebben over de wereld rondom hen, maar ook omdat we merken dat media en beleidsmakers, maar ook de samenleving in haar geheel bepaalde beelden van kinderen en jongeren hanteren die waarschijnlijk niet stroken met de realiteit.

Als er al onderzoek gebeurt naar die beeldvorming, is dat meestal toegespitst op de negatieve aspecten van het leven van de jeugd. We zien dan dikwijls mediagenieke, opvallende en uitvergroete beschrijvingen van jeugdstijlen en jongerenculturen, die een zeer uniform en ongedifferentieerd beeld voorschotelen van een (belangrijk) deel van de samenleving, dat intern zeer verscheiden is.

Jongerenonderzoek is en blijft veelal volwassenenonderzoek. Onderzoekers vertrekken meestal vanuit een 'zaakwaarnemersstandpunt'. Er is onvoldoende onderzoek naar de leefwereld van jongeren, en ook onderzoek opgezet in samenwerking met jongeren (participatieve onderzoeksbenaderingen) is te beperkt aanwezig.

Gelukkig zijn er de laatste tijd ook veel goede voorbeelden. Voor dit jeugdbeleidsplan bijvoorbeeld, citeerden we herhaaldelijk uit het onderzoeksrapport van Frank Stevens en Mark Elchardus, 'De beleving van de leefwereld van jongeren' (voor het BPO-project 'Beeldvorming en leefwereld van jongeren' in opdracht van het Departement onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap).

Koen Raes⁸ duidt in dit verband een viertal vervormende invalshoeken aan:

* *perspectivisme*: we bekijken een groep waartoe we zelf niet (meer) behoren. We hebben de neiging om daarbij onze eigen jeugd te idealiseren en dat ideaalbeeld als norm te nemen om de huidige jeugd te beoordelen (of veroordelen). Vroeger was er nochtans ook een 'jeugd van tegenwoordig';

* *generalisering*: juist datgene wat niet strookt met ons ideaalbeeld wordt al te gauw veralgemeend. Soms gaat het om heel kleine groepen, die wel ruime (media)aandacht krijgen. Daarbij ligt de nadruk ook vaak op uiterlijkheden;

* *determinisme*: causale verbanden zijn soms voor de hand liggend, maar niet altijd waar. Housers hebben een materialistische levensvisie, kunnen niet communiceren en gebruiken veelal drugs: een grove miskennis van de eigenheid en diversiteit van elke jongere;

* *iconisering*: we mogen niet vergeten dat er een groot verschil is tussen de reële, bestaande jeugd en het beeld dat daarvan wordt opgehangen in media, reclame, film (en soms ook wetenschap).

---

⁸ Raes, K., "Waarden van en waarden in het jongerenuitgaansleven. Instant sex, fast drugs en black sabbaths?" in: CAD e.a., Verslagboek Studiedag XTC en nieuwe drugs, 20/05/1994, p. 30

2.4. JEUGD EN MONDIALISERING

Mondialisering leidt er toe dat in de leefwereld van kinderen en jongeren wel degelijk een aantal macrotrends kunnen worden vastgesteld. Zo is er ongetwijfeld sprake van een universele jeugdcultuur (zeker in de wereld van de populaire muziek) en een verregaande standaardisatie in vormgeving (Disneyficatie) en smaken (Mac-Donaldisering). Ook in Vlaanderen heeft die schaalvergroting en thematisering (ketenvorming, grootschalige vrijetijdscomplexen en -evenementen, multifunctionele projecten, ...) van commerciële voorzieningen voor kinderen en jongeren toegeslagen.

Die macrotendensen staan dan weer lijnrecht tegenover de culturele herwaardering van de lokale identiteit, als reactie op de mondialisering. Wat betreft de leefwereld van kinderen en jongeren zijn in Vlaanderen evenwel nog weinig signalen in die zin waar te nemen. Het toenemend succes van het Folkfestival in Dranouter bij het jonge volkje zou als voorbeeld kunnen dienen, alhoewel de traditionele folkminnaar vanwege de drukte tegenwoordig steeds meer uit Dranouter wegblijft en waarschijnlijk nog steeds een overgrote meerderheid van de jongeren er niet aan denkt om naar het Folkfestival te trekken. Ook het wegvallen van het Rock Torhout-festival in West-Vlaanderen heeft waarschijnlijk bijgedragen tot het succes van het Folkfestival in Dranouter.

Misschien kan ook de toenemende interesse van kinderen en jongeren voor het uitheemse en het exotische (het bespelen van een djembe of didgeridoo, het volgen van lessen capoeira of Afrikaanse dans, ...) als een herwaardering voor de lokale culturen aanvaard worden. Bij hogeschool- en universiteitsstudenten valt, als reactie op de schaalvergroting, de rush naar meer intimiteit op. Het cafébezoek en het lidmaatschap van studentenclubs neemt af, de kotbezoekjes nemen toe.

Zo vindt de 'Do It Yourself'-filosofie steeds meer ingang in de jeugdcultuur. Zo brengen jongeren binnen de 'straight edge-hardcore', als reactie tegen de grote labels, zelf cd's en lp's uit, schrijven ze eigen fanzines vol. En als reactie op een te gekleurde nieuwsgeving ontwikkelen jongeren eigen onafhankelijke nieuwskanalen via het internet.

In elk geval kan niet ontkend worden dat heel wat kinderen en jongeren, makkelijker dan sommige volwassenen, in de mondiale samenleving hun plek hebben gevonden. Ze hebben minder problemen om hun weg te vinden in de cyberwereld, voelen zich makkelijker thuis in de multiculturele samenleving. Nogal wat jongeren engageren zich doelbewust in de zogenaamde anti-(maar eigenlijk pro-)globalisatiebeweging. Het is gevaarlijk dat fenomeen te veralgemenen. Voor elke jongere die zijn weg vindt in die verruimde leefwereld is er ook een jongere die er geen weg mee weet of die er nauwelijks of helemaal geen kritische vragen bij stelt.

2.5. KLEINE APARTHEID: APARTE VOORZIENINGEN VOOR DE JEUGD EN HET NIMBY-SYNDROOM

“Ik wens dat er in grote steden steeds meer groene ruimte en speelpleinen komen voor kinderen; zo zouden ze vaker in open lucht kunnen spelen (What do you think?)”⁹

“Waarom leggen ze in het centrum een stenen plein aan als je het helemaal niet mag gebruiken om te skaten of te skateboarden? Het kan toch veel beter een parkje worden met een grasveldje, bomen, veel bloemen en een grote fontein in een vijver?” (What do you think?)

Er wordt dikwijls gesteld dat er toch moeite gedaan wordt door speciale voorzieningen voor de jeugd in te stellen (voetbalpleintjes, fuifzaaltjes, jeugdcentra,...), maar daarbij wordt de integratie in een groter geheel, de openbare leefruimte, vergeten. Die leefruimte moet in evenwicht zijn. Integratie is zeer belangrijk om de leefbaarheid van dergelijke infrastructuur op lange termijn te garanderen, als onderdeel van het dagelijkse leven. Dat dagelijkse leven van kinderen en jongeren speelt zich echter grotendeels af in wat ‘de informele ruimte’ wordt genoemd: publieke ruimte die niet specifiek toegewezen is aan één of andere groep, maar waar wel intensief gebruik van wordt gemaakt. Het gebruiksrecht van kinderen en jongeren op die ruimte moet erkend worden, met als gevolg dat ook die ruimte kindvriendelijk en participatief moet ingevuld worden. Een voorbeeld daarvan is het skateverbod op verschillende pleinen in Vlaanderen, een illustratie van het gebruik van publieke ruimte op maat van volwassenen. Daarin herkennen we het onevenwicht in de machtsbalans tussen volwassenen en jongeren.

Daarnaast is er het ‘nimby’-syndroom (*not in my back yard*). Vele mensen zijn het met voorzieningen voor de jeugd eens, zolang het maar niet in hun achtertuin is. In verschillende gemeenten hebben spelende kinderen in een kindercrèche al geleid tot klachten van geluidsoverlast. Er is sprake van een zekere intolerantie, die ook samenhangt met negatieve beeldvorming en stereotypering. Zo wordt geregeld gesteld dat ‘men schrik heeft voor een fuifzaal in de buurt omdat dat wel eens zou kunnen zorgen voor problemen met vandalisme en druggebruik op straat’. Een mooi voorbeeld van een veralgemeende beeldvorming enerzijds en een negatieve benadering van de jeugd anderzijds. Ook hier zitten we dus met een mentaliteit die aan verandering toe is, willen we daadwerkelijk een signaal naar de jeugd geven. Zo’n mentaliteitsverandering moet leiden tot meer geïntegreerde ruimte voor kinderen en jongeren. Al moeten we ook hier stellen dat het nimby-fenomeen zich niet beperkt tot jeugdaangelegenheden. Ook in het geval van papier- of glasbollen, stopplaatsen voor bussen, verdeelcentra voor kranten, ... reageert men veelal afwijzend. Al menen we dat, ondermeer door een verkeerde beeldvorming over de leefwereld van de jongeren, het nimby-fenomeen zich uitdrukkelijker stelt bij jeugdaangelegenheden.

⁹ In het jeugdwerkbeleidsplan worden regelmatig citaten van kinderen of jongeren aangehaald. Deze citaten komen uit documenten van ‘What do you think’ (een inspraakproject georganiseerd door Unicef België) en ‘Jeugd En Participatie’ (een samenwerkingsverband van verschillende jeugdwerkverenigingen dat naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen in 1999 onder de naam ‘Laat je niet overstemmen’ een ruime internetbevraging organiseerde)

2.6. GROTE APARTHEID: GELIJKE KANSEN-ILLUSIE

“De kans om in het buitengewoon onderwijs terecht te komen is vijf tot zesmaal hoger bij arme kinderen dan voor het gemiddelde Vlaamse kind. Verschillende arme gezinnen getuigen dat de doorverwijzing naar het bijzonder onderwijs naar hun gevoel te gemakkelijk gebeurde en vooral gebaseerd was op de taalachterstand van de kinderen.” (Uit het Vierde Wereldblad, september-oktober 2001)

“ Het onderwijssysteem werkt sterk differentiërend: via het onderscheid in ASO/KSO, TSO, BSO, ... via nieuwe onderwijsvormen zoals o.a. volwassenenonderwijs en permanente vorming

...

Binnen de studie van de kennismaatschappij volgt de sociale ongelijkheid de lijnen van de onderwijsvormen. Het onderwijsniveau wordt namelijk het dominerend mechanisme van de verdeling van levenskansen in de maatschappij. Zo speelt tegenwoordig het beschikken over het juiste diploma een veel grotere rol in het verwerven van een job dan vroeger. Laagopgeleiden hebben een grotere kans om in kansarmoede terecht te komen en ze houden er ongezonere levensstijlen op na waardoor ze een lagere levensverwachting hebben dan hoogopgeleiden. Het niveau van diploma bepaalt ook sterk met wie men huwt. ...

De waarden die aangeleerd worden op school sluiten nauwer aan bij de culturele achtergrond van de midden- en hogere klassen dan bij het waardepatroon uit de arbeidersklassen. Dit levert een relatief voordeel op in het onderwijs ten opzichte van jongeren uit de midden- en hogere klassen. Het onderwijs reproduceert zo deels de sociale verhoudingen. Dit blijkt trouwens ook uit de schoolachterstand bij de ondervraagde jongeren.

...

Opleiding heeft nu de maatschappelijke status die afstamming en stand hadden in het Ancien Regime of die beroep en sociale klasse in de industriële maatschappij innamen. ... Op basis van het onderwijsniveau kan men namelijk vrij accuraat de kans op ziekte of werkloosheid berekenen. Risico's zijn bijgevolg niet langer toevallig verdeeld binnen de bevolking.”¹⁰

Naast de ‘kleine apartheid’ is er dus de uitdaging om kinderen en jongeren die leven in situaties van armoede of achterstelling te laten deelnemen aan alle facetten van de samenleving. Hoewel we in een welvarende gemeenschap leven, blijft dat probleem onderschat. We stellen de hardnekkige dualisering vast waarbij de kloof tussen hooggeschoolden en laaggeschoolden alsmaar dieper wordt. In Vlaanderen is er nog steeds een relatief grote groep van kinderen en jongeren die door bepaalde factoren niet of niet genoeg de basiskansen krijgt die ze verdient.

Om iedere leerling de nodige basis mee te geven voor het verdere leven werd de leerplicht verlengd tot 18 jaar. Zo'n maatregel streeft gelijke kansen na, iedereen mag de schoolpoort binnen. We kunnen echter maar van democratisering spreken als de sociale verschillen, die er aan het begin tussen de leerlingen zijn, aan de eindmeet niet meer zichtbaar zijn. Hiva-onderzoeker Ides Nicaise onderzocht dat en stelde vast *“dat leerlingen die buitenkomen zonder diploma in grote mate behoren tot de lagere sociale klassen.”* De school blijft dus een filter en trekt de sociale groepen uit elkaar, ondanks een jarenlang debat over democratisering van het onderwijs.

¹⁰ Een aaneenschakeling van citaten uit een eindrapport voor het BPO-project ‘Beeldvorming en leefwereld van jongeren’ van Frank Stevens en Marc Elchardus. Uit: Frank Stevens en Mark Elchardus: ‘De beleving van de leefwereld van jongeren’ in opdracht van het Departement onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Het onderwijs, het jeugdwerk, inspraakprojecten en al de andere voorzieningen voor kinderen en jongeren, slagen er, ondanks de geleverde inspanningen (voorbeelden uit het onderwijs: onderwijsvoorrangbeleid, onthaalonderwijs, zorgverbreding, ...), nog steeds niet voldoende in de sociale ongelijkheid recht te trekken. Ook hier is er sprake van een Mattheuseffect. Vandaar dat het belangrijk is dat er structurele oplossingen gevonden worden die kinderen en jongeren échte kansen kunnen geven en de ongelijkheid met andere kinderen en jongeren wegwerken.

2.7. VERSCHILLEN OF GELIJKENISSEN IN GENERATIES

De laatste jaren wordt driftig naar ‘de eeuwige jeugd’ gezocht. Steeds meer volwassenen bootsen jongeren na, vertalen jeugdculturen naar hun eigen leefwereld, op zoek naar een jeugdig imago, naar jeugdige sterkte en zorgeloosheid.

In de jeugd projecteren volwassenen dus hun optimisme, maar ook hun pessimisme, over de toekomst van de samenleving. Volwassenen moeten beseffen dat ze op die manier een druk en verantwoordelijkheid op de schouders van de jeugd leggen, die niet evident om dragen is... De te verwerken informatiestroom ligt zeer hoog voor de jeugd, er is een verhoogde prestatiedruk, angst om te falen in de verwachtingen van de maatschappij, van de volwassenen, ...

We ontwaren hier ook een paradox: enerzijds is er bij volwassenen sprake van een kopieergedrag van jongeren (het jeugdideaal is zelfs een soort van economische parameter geworden: wie er gezond, jong en hip uitziet zal het wel gemaakt hebben in het leven), anderzijds van het creëren van hoge verwachtingen. Sommigen zeggen dat kinderen en jongeren daardoor eigenlijk de facto in een bredere maatschappelijke context belanden, dat er geen ‘jeugdrijk’ meer is, dat er geen generatiekloof meer is ...Anderen beweren dat er nieuwe verschillen ontstaan (jongeren settelen zich b.v. later, wonen langer thuis, bouwen een breder studiekapitaal op, beperken zich bij het uitgaan hoe langer hoe minder tot alcohol om een roes te beleven), maar dat die verschillen niet voor alle jongeren opgaan (in het eerste voorbeeld gaat het eigenlijk uitsluitend over studerende +18-jarigen).

Een veeleer nieuw fenomeen is het grote verschil in denken (dan toch nog een generatiekloof?), niet tussen kinderen en hun ouders, maar tussen de generatie van de mondige kinderen en de ‘nieuwste’ generatie van hun steeds ouder wordende (over)grootouders (+75-jarigen). *“De onbekendheid, het onbegrip tussen jongeren en senioren kan alleen maar toenemen. Dit legt een zware hypotheek op een samenleving met een steeds grotere groep ouderen en steeds minder jonge mensen.”*¹¹

Kinderen en jongeren zouden immers de neiging vertonen om, naarmate ze ouder worden, steeds meer afstand te nemen van betekenisvolle gezinsleden, buurtbewoners en vrienden uit de nabije omgeving. De ‘vergrijnzende’¹² senioren zouden daarentegen, naarmate ze ouder worden, steeds meer en exclusiever op de kleine vertrouwde omgeving terugvallen.

In onze snel veranderende samenleving hoeft die tegenstelling tussen de jongste en de oudste generatie geen voortdurend gegeven te zijn. In een rapport van het Sociaal-Cultureel Planbureau in Nederland werd bijvoorbeeld vastgesteld dat 65-jarigen hun leefpatroon steeds meer afstemmen op dat van 35-jarigen (al kunnen we daarbij onmiddellijk de vraag stellen over welke aspecten van het leefpatroon het dan wel gaat). En vermits die 35-jarigen zich graag spiegelen aan de 18-jarigen ...

¹¹ Bart Van Bouchaute: De kleine apartheid voorbij. Krax, september 2001.

¹² Jan Van Gils op een studiedag rond het verschijnen van het handboek jeugdwerkbeleid ‘strax’

Daarnaast worden de hoge verwachtingen t.o.v. individuele jongeren aangevuld met hoge verwachtingen naar een hele generatie, die bijvoorbeeld niet alleen een zilverfonds moet stijven, maar tegelijk ook de pensioenen van de pensioengerechtigden moet betalen en op de koop toe nog eens de overheidsschuld mag afbouwen. Bovendien zijn de jeugdigen van vandaag er quasi zeker van dat ze langer zullen moeten werken.¹³ Zeker nu het solidariteitsbesef van de jongste generaties niet meer historisch is verankerd (de sociale zekerheid wordt als een vanzelfsprekendheid gezien), moeten we oppassen dat dergelijke verzuchtingen niet worden gecounterd door een vrijbuitersgedrag.

Solidariteit moet dan ook, rekening houdend met de beperkingen van het systeem (ecologisch, politiek, economisch), worden gecontinueerd en waar nodig verbeterd. De wederkerigheid van de intergenerationale solidariteit - tussen de verschillende generaties - (kinderen en jongeren krijgen nu veel meer in de plaats dan vroeger: uitgebreide onderwijsmogelijkheden, sociale voorzieningen, jeugdwerk, ...) vraagt om uitleg. De mogelijkheden van de intragenerationele solidariteit - binnen de generatie - kunnen worden verbreed.

Ook als gevolg van de evoluties die we sinds de jaren 50-'60 gekend hebben, bestaat er tussen die twee groepen een kloof, naar kennis (verbeterd en verbreed onderwijs, ICT,...), naar visies en naar mentaliteit ... We willen dat niet dramatiseren, integendeel, maar het is belangrijk ermee rekening te houden in een overheidsbeleid, zeker gezien de kentering in de bevolkingssamenstelling die zich de komende jaren en decennia zal voltrekken.

2.8. OPVOEDING WORDT STEEDS MEER EEN GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID

“De kinderen zouden graag hebben dat hun ouders meer tijd hebben om met hen samen te zijn: spelen, TV zien, knuffelen, het maakt niet uit wat, als ze maar samen zijn.” (What do you think?)

De evoluties in de maatschappij, en zeker ook de arbeidsmarkt en –mentaliteit, zorgen voor een verschuiving in arbeidsritme en -tijden. Een van de gevolgen daarvan is dat meer kinderen en jongeren in het opvangsysteem terechtkomen. Denken we maar aan het toenemend succes van de internaten voor kleuters, de roep naar flexibele kinderopvang. Dat zorgt voor een andere gezinsorganisatie, waarbij drukke agenda's en mobiliteit (de zgn. achterbankgeneratie) van opvoeding ook een uitdaging tot extreem efficiënt tijdsmanagement maken.

“Je hoort bijvoorbeeld vaak dat de affectie van ouders tegenover hun kinderen gedaald zou zijn. Kwantitatief zal dat wel juist zijn, er zijn enorm veel tweeverdienersgezinnen. Die ouders kunnen dus minder tijd voor hun kinderen vrijmaken. Maar dat zegt niets over de kwaliteit van de contacten tussen ouders en kinderen. Die kan best gestegen zijn. Daarnaast moeten we ook oog hebben voor maatschappelijke veranderingen die op lange termijn effect zullen hebben op de levenskwaliteit van kinderen. Denken we maar aan het toenemend aantal éénooudergezinnen. Er is niets mis met éénooudergezinnen, maar veel hangt af van de ondersteuning die ze krijgen.”¹⁴

¹³ Uit een persconferentie van het Nationaal Instituut voor de Statistiek dd. 20/12/01 (bron: BELGA): “De groeiende vergrijzing zal leiden tot een schaarste aan arbeidskrachten. In 2050 zullen er 76.406 werknemers te kort zijn. Daarom werd door professor Poulain van de Université Catholique van Louvain-la-Neuve de vraag geopperd of het niet opportuun zou zijn om de pensioenleeftijd te verhogen.”

¹⁴ Freddy Mortier: Krax september 2001

Alle ouders hebben recht op opvoedingsondersteuning. We moeten dan ook creatief en dynamisch omspringen met die ondersteuning, op een manier waarmee zowel kinderen en jongeren als ouders gebaat zijn. Opvoeden is niet 'iets problematisch'. Het beleidsplan Kinderopvang biedt trouwens enkele voorstellen om de capaciteiten waarover ouders beschikken nog te versterken.

*'Maar ook kinderen en jongeren hebben volgens het Internationaal Verdrag op de Rechten van het Kind recht op opvoedingsondersteuning. Als opvoeding, zoals algemeen wordt aangenomen, gebeurt in dialoog, en als er ondersteuning nodig is, moeten beide partners ondersteund worden. De boodschap van 'ouders hebben opvoedingsondersteuning nodig' zou dus kunnen verbeterd worden naar: 'alle mensen hebben opvoedingsondersteuning nodig.'*¹⁵

Kinderen en jongeren worden in die optiek niet gereduceerd tot louter object van de opvoeding, maar krijgen de status van participant.

Essentieel voor het ontwikkelen van kinderopvang als basisvoorziening is hard werken aan de kwaliteit van de opvang. Kinderopvang als basisvoorziening vereist prioritaire aandacht voor de kwaliteit van de pedagogische aanpak. De opvoedkundige noden van kinderen moeten het eerste uitgangspunt zijn.

2.9. DE PARTICIPATIE-SHOW

Twee visies over participatie van kinderen en jongeren hebben zich sterk ontwikkeld. *"De normatieve visie beklemtoont dat participatie voor kinderen en jongeren een recht is. Vaak wordt daarbij verwezen naar het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind.*

*De instrumentele visie wordt verantwoord vanuit de positieve effecten die sociale participatie zou hebben. Participatie zou bijdragen tot een hoger persoonlijk welbevinden, zou positieve effecten hebben voor de toekomst. Democratische settings waar jongeren worden aangemoedigd om hun eigen mening te verwoorden en waar ze worden aangezet om te participeren zouden de beste omgevingen zijn om democratische burgerschapswaarden over te brengen."*¹⁶

In elk geval hebben politici, overheden en particuliere organisaties de laatste jaren meer en meer ruimte opengelaten voor participatie van kinderen en jongeren. Dat is een zeer positief gegeven. Toch een bedenking. Zowel jongeren zelf als mensen in het veld stellen vast dat die participatie van kinderen en jongeren nog te dikwijls een voorwendsel is waarin het participatieve element niet ver genoeg draagt. Participatie dreigt een modewoord te worden om jongeren en hun achterban stroop om de mond te smeren, om 'politiek correct' te willen zijn. Een echte, gemeente en doorgedreven participatie in beleid en besluitvorming is voor de jeugd van Vlaanderen tot op heden nog steeds meer uitzondering dan regel ... Het volstaat dus niet dat kinderen hun mening mogen zeggen: er moet met hen rekening gehouden worden. De over-en-weer beweging, de dialoog, de communicatie is belangrijk. Te vaak schermen beleidsmakers zich af met hoorzittingen waar jonge mensen zich mogen laten horen, maar waar er vanwege die beleidsmakers geen enkel engagement is om effectief wat te doen met wat ze horen.

Kinderen en jongeren hebben trouwens ook het recht géén mening te hebben (of die per se te uiten). In vergelijking met Mc Luhan, die stelde dat 'men niet niet kan communiceren', kunnen we immers ook vertrekken vanuit de stelling dat 'men niet niet kan participeren'. 'Passieve participatie' wordt in de huidige beleidscontext dan omschreven als 'non-participatie', terwijl wat algemeen als participatie beschouwd wordt, kan omschreven worden

¹⁵ Jan Van Gils in een reactie op de ontwerp teksten van het jeugd beleidsplan

¹⁶ Uit: Frank Stevens en Mark Elchardus: op. cit.

als ‘actieve participatie’. De ‘actieve participatie’ kent ook een zekere inkleuring, vermits de ‘actieve participanten’ meer dan waarschijnlijk aan een zeker ‘mondig’ profiel beantwoorden, terwijl de ‘passieve participanten’ wellicht een ander, minder uitgesproken, profiel hebben. Dat kan verkeerde beelden creëren vanuit de bekende ‘klassieke’ participatie. Een te grote zwijgende massa kan democratisch gevaarlijk zijn.

Vanuit die nieuwe stelling is het ondersteunen van meningsvorming minstens even belangrijk als het ‘uitten’ van meningen. Het zou goed zijn om de materie vanuit die hoek te integreren in het (participatie)beleid.

2.10. DE SCHOOL ALS VINDPLAATS VAN DE JEUGD

De maatschappelijke complexiteit groeit en wordt steeds diverser. De vragen aan en de verwachtingen ten opzichte van het onderwijssysteem cumuleren naargelang de noden van ouders, economie en overheid toenemen.

Naast haar pedagogische opdracht is de school blijkbaar ook dé plek geworden waar jongeren ‘gevonden’ worden. Dat zorgt ervoor dat de primaire opdracht van de school, het aanleren van cognitieve en sociale vaardigheden, steeds meer duidelijkere economische, corrigerende of preventieve motieven vertoont. Die agenda wordt voornamelijk bepaald vanuit een volwassenenperspectief (de school moet voorbereiden op arbeid, zorgen dat de kindjes meer fruit eten, vermijden dat ze aan de drugs zitten, overtollig vet kwijtraken, voldoende aan sport doen, hun tanden poetsen, agressie kanaliseren, het racisme bestrijden, het milieu redden, ...) Daardoor dreigen we voorbij te gaan aan de school als ondersteuningsplaats op maat van kinderen en jongeren. De school moet in de eerste plaats voldoen aan de vormings- en leervragen van kinderen en jongeren. Er moet een participatief kader komen, waardoor die vragen weer op de voorgrond komen.

2.11. LEVENSLANG LEREN

Alhoewel pogingen worden ondernomen om methodieken van het niet-formeel leren in te voeren in de formele onderwijsinstellingen en het commerciële opleidingsaanbod, vinden de formele en niet-formele leerstrategieën elkaar te weinig. In de managementtraining zijn de adventureweekends wel legio geworden, en tijdens de leefsleutellessen lijken sommige klasgroepen meer op een jeugdbeweging in actie dan op een saaie leeromgeving... na het adventureweekend of de lessen leefsleutels schakelen we wel weer naadloos over op de formele leerstrategieën.

Er zijn wezenlijke verschillen tussen de basisdoelstellingen van het onderwijs en het commerciële opleidingsaanbod enerzijds, en de basisdoelstellingen van de niet-formele leerprogramma's van de niet-commerciële particuliere organisaties anderzijds. In de bedrijfswereld en het onderwijs ligt de nadruk vooral op de beroepsgerichtheid (employability) en kennisvergaring, op prestatiegerichte en instrumentele educatie. Bij de niet-commerciële particuliere organisaties ligt de nadruk vooral op het vlak van de capaciteit en bereidheid tot leren (learnability), op de maatschappijopbouw en de gemeenschapszin (sociability), kortom op het levensbreed leren, het hele leven lang.

De doelstellingen zoals ze in de bedrijfswereld worden vooropgesteld zijn veel te beperkt. Learnability en sociability zijn door hun meerwaarde voor het brede mens-zijn een meer dan welkome en zelfs noodzakelijke aanvulling op de doelstellingen van de zogenaamde actieve welvaartstaat. Een minimale erkenning van het levensbreed leren blijft dan ook absoluut noodzakelijk.

Levensbreed leren zorgt voor een kwalitatieve en kwantitatieve uitbreiding van de sociale vaardigheden, leert kinderen en jongeren opkomen voor zichzelf, zelf een mening vormen en formuleren, weerstaan aan groepsdruk, tolerantie opbrengen, spreken voor een groep, leiding geven maar evenzeer in groep werken, netwerken uitbouwen, ... Levensbreed leren legt de vinger op de wonde voor heel wat maatschappelijke uitdagingen binnen verschillende, vooral zachte beleidsdomeinen: gezondheidsaangelegenheden, sociale uitsluiting, minderheden en maatschappelijke kwetsbaarheid, participatie en burgerschap, leefmilieu, intergenerationele ontmoeting, interculturele ontmoeting en dialoog, vrede en vredesopvoeding, geweldloze weerbaarheid, verdraagzaamheid, conflicthantering, mensen- en kinderrechten, ... Inzichten en vaardigheden die via het levensbreed leren verworven worden zijn zó belangrijk dat een te beperkte toegankelijkheid van het levensbreed leren kan bijdragen tot een toenemende kloof, niet alleen qua welvaart, maar ook qua wel-zijn en intermenselijke contacten.

MISVERSTANDEN OVER JONGERENPARTICIPATIE ... EN DE WEERLEGGING ERVAN¹⁷

"Een grote groep volwassenen maakt zich druk over het sociaal engagement van de jeugd. Jongeren zouden zich niet langer onbaatzuchtig willen inzetten voor hun medemensen en alleen sociale verbanden willen aangaan als ze er iets kunnen uithalen.

Deze jeremiades worden versterkt door berichten uit het werkveld zelf. Bepaalde verenigingen hebben inderdaad moeilijkheden om jongeren te blijven aanspreken. Het betreft hier vooral het traditioneel sociocultureel werk (KWB, KAV, Culturele Centrale, ...) dat ook bij volwassenen een achteruitgang kent.

Met een beschuldigende vinger wordt er dan gewezen naar de trend van individualisering van de maatschappij en de competitie met de commerciële vrijetijdsmarkt. Meestal hanteert men dan een verkeerde interpretatie van individualisering. Het staat dan voor een individualistischer maatschappij, vereenzaming. ...

Dit is echter niet de oorspronkelijke betekenis. Individualisering wijst op het feit dat individuen zelf hun leven moeten inrichten. Zij kunnen er echter ook voor opteren sociale verbanden aan te gaan. Sociale participatie en een geïndividualiseerd leven zijn dan ook geen elkaar uitsluitende begrippen. ....

Bovendien is er weinig cijfermateriaal om deze bewering al dan niet wetenschappelijk te weerleggen. ...

Uit een vergelijking van onderzoeken bij jongeren komt niet echt systematisch achteruitgang van de participatie aan het verenigingsleven naar voor." Er bestaat nu een ruimer aanbod aan verenigingen alsook een groter aantal soorten verenigingen. "Tegelijkertijd is het aantal kinderen en jongeren door demografische evoluties afgenomen. Een kleiner aantal jongeren dat verdeeld dient te worden over een groter aantal verenigingen, leidt in absolute cijfers tot kleinere ledenaantallen, maar tot een toename van de participatiegraad."

"Onderzoek toont verder aan dat bepaalde soorten verenigingen zelfs een aanzienlijke groei kennen: jeugdverenigingen en jeugdhuizen. Ook de aanhang van sportverenigingen kent geen afname en het publiek van deze verenigingen is al bij uitstek een jong publiek. Zelfs het vrijwilligerswerk, een hoek waaruit ook vaak signalen komen dat er een afname is van de inzet van de jongeren, kent volgens onderzoek geen afname van het jeugdige engagement."

"Het lidmaatschap van verenigingen zoals mensenrechtenorganisaties en derdewereldorganisaties is min of meer stabiel gebleven in de late jaren 90.

¹⁷ Een opeenvolging van citaten uit: Frank Stevens en Mark Elchardus: op. cit.

Hobbyverenigingen, antiracistische verenigingen en politieke organisaties kennen daarentegen een achteruitgang van het lidmaatschap onder jongeren.”

”Er is dus wel sprake van een verschuiving van de participatie binnen de verschillende soorten verenigingen. Vooral verenigingen die de nadruk leggen op het lichaam en beweging kennen een steeds grotere populariteit, terwijl traditionele meer verzuilde, politiek geïnspireerde socio-culturele verenigingen aan aanhang inboeten.” *”Bovendien stappen jongeren niet alleen meer dan volwassenen in verenigingsverbanden, ze participeren ook aan meer verenigingen dan volwassenen.”*

Samenvattend, enkele cijfers: *”Extracurriculaire activiteiten op school (sportcompetities, schoolkrantjes, leerlingenbedrijfjes, filmfora, theaterbezoekjes, ... georganiseerd om de leerlingen na de schooluren een zinvolle vrijetijdsbesteding aan te bieden) trekken meer dan 8 op 10 leerlingen aan. Wat het middenveld betreft doet 34,4% aan vrijwilligerswerk of zit in een politieke partij. 54% is lid van een ontspanningsvereniging en 50% is betrokken bij jeugdwerk. Wat de participatie aan de formele inspraakorganen op school betreft, participeert 21% van de leerlingenraad en is 10% klasafgevaardigde.*

6,6% van de leerlingen is in geen enkele participatievorm (middenveld, extracurriculum, formele inspraak op school) betrokken. Dat betekent dat niet minder dan 93,4% op de een of andere manier deelneemt aan het participatieve leven, binnen dan wel buiten de school.”

De stelling over ‘de verkleuring van de leden van de jeugdverenigingen’ beweert dan weer dat de leden van een jeugdvereniging jonger worden doordat de jeugdverenigingen niet langer in staat zijn om oudere jongeren te boeien. *”Dit zou het gevolg zijn van het feit dat adolescenten steeds meer afhaken, terwijl kinderen steeds meer deelnemen of moeten deelnemen omdat het jeugdwerk als een goedkope vorm van kinderopvang wordt aanzien. We stellen inderdaad een daling van het lidmaatschap vast bij de overgang naar het secundair onderwijs. Er zijn echter geen gegevens die de veronderstelling ondersteunen dat jongeren steeds op jongere leeftijd afhaken.”*

3. EEN PLAN MET EEN MISSIE: MET DE KINDERRECHTEN OP WEG NAAR AANDEELHOUDERSCHAP IN DE SAMENLEVING

Het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind, intussen meer dan tien jaar oud, kwam niet zomaar uit de lucht vallen. Twee grote ontwikkelingen hebben ertoe geleid.¹⁸

De voorbije decennia kon een evolutie binnen de visie omtrent het kindbeeld en de plaats van kinderen en jongeren in de samenleving worden vastgesteld. Die maakte dat kinderen en jongeren volwaardige rechtssubjecten werden: kinderen en jongeren hebben recht op bescherming, op voorzieningen, op medezeggenschap.

In die eerste evolutie ligt ook de tweede vervat: de wil om kinderen en jongeren te integreren in het mensenrechtenproject. Als volwaardige rechtssubjecten zijn kinderen en jongeren immers dragers van dezelfde rechten als volwassenen in het kader van de mensenrechtenverdragen.

Daardoor worden kinderen en jongeren niet alleen meer zichtbaar, ze worden ook anders zichtbaar, namelijk als zingevers, met eigen betekenisverlening en eigen perspectieven (kinderen en jongeren hebben een eigen mening, niet meer een ‘nog-niet-mening’).

Volledig in de lijn van die evoluties is het verdrag opgebouwd rond drie P's: Protectie, Provisie en Participatie.

Dat kinderen en jongeren recht hebben op bescherming is reeds tientallen jaren een erkende stelling. Toch is er een duidelijk verschil tussen theorie en praktijk. Iedereen erkent de protectierechten, maar als het op veiliger gedrag in het verkeer aankomt, of het garanderen van de rechten binnen bijvoorbeeld de bijzondere jeugdzorg, dan wordt theorie blijkbaar vlug vergeten. Hoewel dat protectierecht ongetwijfeld een belangrijk aandachtspunt moet blijven en zelfs nog moet worden versterkt (cf. de zopas aangehaalde voorbeelden), heeft de kinderrechtenbeweging ervoor gezorgd dat ook de provisie- en (waarschijnlijk nog intenser) de participatierechten van kinderen in beeld kwamen. Kinderen en jongeren hebben recht op materiële en immateriële voorzieningen en hebben zelfbeschikkingsrecht omtrent de materies die hen rechtstreeks en onrechtstreeks aanbelangen. Er moet een klimaat gecreëerd worden waarin kinderen en jongeren ondersteund worden om hun mening te vormen en die ook te uiten. Zo kunnen kinderen en jongeren over de materies die hen aanbelangen in dialoog (en eventueel zelfs onderhandeling) treden met volwassenen. Bovendien kan het niet opnemen van de participatie- of provisierechten, in hoofde van kinderen en jongeren, geen reden voor uitsluiting, stigmatisering, bestraffing, achterstelling, ... zijn.

Het erkennen van de protectie-, provisie- en participatierechten van kinderen en jongeren maakt het voor overheden noodzakelijk om een transparant en tegensprekelijk beleid tot stand te brengen. Hoewel die evolutie zich zeker niet uitsluitend binnen het jeugdbeleid afspeelt, zijn er binnen dat beleidsdomein waardevolle lessen te trekken uit de ervaring die het jeugdwerk heeft opgebouwd omtrent het omgaan met de rechten van kinderen en jongeren. In het jeugdwerk, als zelforganisatie van kinderen en jongeren, zijn kinderen en jongeren niet alleen gebruikers of belanghebbenden (stakeholders), ze zijn ook aandeelhouders (shareholders) die investeren in de werking, genieten van de opbrengsten en kunnen bijsturen indien nodig.

Wat in het jeugdwerk gebeurt zou eigenlijk ook in de hele maatschappij moeten gebeuren. Kinderen en jongeren leveren niet alleen een ontegensprekelijke input in onze samenleving

---

¹⁸ Verhellen, E. 10 jaar kinderrechtenverdrag: Verwezenlijkingen en uitdagingen: Verslagboek van de themadag op 20 november 1999 in het Vlaams parlement; uitgegeven door vzw Vlaams Centrum voor de Bevordering van het Welzijn van Kinderen en Gezinnen

(hier en nu, en niet alleen straks in een eventuele beroepssituatie), zij mogen niet gereduceerd worden tot apathische gebruikers van de voordelen die onze maatschappij genereert. Neen, ze zijn volwaardige burgers die echte functionele macht moeten kunnen uitoefenen bij het (bij)sturen van onze samenleving. Ze zijn mede-eigenaar van de samenleving, ze nemen niet alleen deel, ze hebben gewoon ook deel. Dat willen we dan ook als missie voor het jeugdbeleidsplan vooropstellen:

Werken aan het volwaardige aandeelhouderschap in de samenleving van kinderen en jongeren in Vlaanderen.

Zoals volwassen ontwikkelen kinderen en jongeren zich door sociale ruimten te verkennen, ze zich eigen te maken en er een plaats en positie te verwerven. Door te spelen, door samen te zijn, ontdekken jeugdigen op symbolische wijze hoe ze zich verhouden tot anderen, hoe ze zich verhouden tot de samenleving. Die sociaal-ruimtelijke verkenning is een creatief, productief en emanciperend proces. Jeugdigen maken gebruik van de sociale ruimte en tegelijkertijd scheppen ze, al participierend, mee die sociale ruimte. Ze creëren symbolen, laten ons op een andere manier kijken.

Ervaringen en opvattingen van kinderen en jongeren zijn dus ‘op zich’ belangrijk. Daarom moeten we openstaan voor de inbreng van jeugdigen in de organisatie van onze samenleving, zodat daaruit niet alleen de kijk van volwassenen blijkt, maar van alle medeburgers, ook de jongsten. Jeugdigen ondersteunen en hen een stem geven in de organisatie van onze samenleving heeft een absolute meerwaarde, voor hun ontwikkeling en voor die van de hele samenleving.

Een goed jeugdbeleid is een beleid dat in de eerste plaats voorwaardenscheppend is. Jeugdbeleid is gericht op het creëren van randvoorwaarden en mogelijkheden voor kinderen en jongeren om zichzelf te kunnen zijn en op adequate manier de samenleving in haar geheel mee te kunnen vormgeven. Een jeugdbeleid moet er naar streven om kinderen en jongeren een volwaardige plaats te geven in de maatschappij, op gelijke voet met volwassenen, als volwaardige burgers.

Het is een categoriaal beleid, gericht op efficiëntie en samenhang. Integraliteit, afstemming en communicatie zijn er dan ook sleutelwoorden van.

Participatie mag geen loos begrip zijn, maar een basisvoorwaarde voor een gedegen en aangepast beleid voor deze doelgroep en haar omgeving. We moeten ook steeds in het achterhoofd houden dat een beleid dat kinderen en jongeren ten goede komt, ook de volledige samenleving ten goede komt, nu en in de toekomst. Onder het motto ‘jong geleerd is oud gedaan’ gaan we ervan uit dat bepaalde inzichten en verworvenheden ook door de huidige generatie zullen overgenomen worden, en doorgegeven aan hun kinderen. Het is de logica zelf, maar die wordt vaak over het hoofd gezien.

4. NEGEN AANDACHTSPUNTEN VOOR BELEIDSMAKERS EN BELEIDSBEWAKERS

Het kinderrechtenverdrag met zijn participatie-, provisie- en protectierechten, zoals in het vorige hoofdstuk beschreven, is de humus waarop het jeugdbeleid in Vlaanderen moet groeien. De kinderrechten zijn de spoorweg waarop een trein met verschillende wagonnetjes rijdt. Maar opdat een plant zou groeien of een trein zou rijden, zijn er randvoorwaarden nodig: de zon moet schijnen en de wagonnetjes moeten aan elkaar te koppelen zijn.

We hebben negen aandachtspunten gedistilleerd die als negenproef door beleidsmakers, maar ook door beleidsbewakers kunnen gebruikt worden bij het klaarstomen en evalueren van beleidsacties naar of voor kinderen en jongeren. Die aandachtspunten kunnen helpen om de nog soms vaag aangekondigde beleidsacties, zonder termijnen en resultaatsverbintenissen, in meer concretere vorm af te wegen, om de verschillende beleidsverantwoordelijken af te toetsen op hun getrouwheid aan de vooropgestelde missie.

Die aandachtspunten gelden eigenlijk voor elk beleid. Toch willen we ze hier nog eens expliciteren, omdat ze inhoudelijk ook een antwoord bieden op de gevaren en pijnpunten die we bij de tendensen ontwaarden.

4.1. JEUGDBELEID IS ONDERBOUWD

Een beleid kan niet gestaafd worden door vermoedens of veronderstellingen. Een goed beleid moet vertrekken vanuit de realiteit. Tot op heden is er sprake van fragmentarisch onderzoek naar de diverse deelaspecten van de leefwereld van kinderen en jongeren. Die basis is niet breed genoeg. Beleid vertrekt nog te veel vanuit het beeld dat de beleidsmakers hebben van kinderen en jongeren: intuïtief, en in bepaalde mate gekleurd, zonder te weten of dat beeld strookt met de realiteit. Beleid wordt te vaak aangestuurd door ‘hot items’, die korte tijd de agenda bepalen en door volwassenen geduid worden, maar even snel weer van de agenda verdwijnen.

Daarom is het nodig dat zoveel mogelijk onderzoeksresultaten, kwalitatief en kwantitatief, verkennend en diepgaand, binnen alle maatschappelijke domeinen die met jeugd te maken hebben, de basis vormen voor een goede beleidsafweging.

4.2. JEUGDBELEID IS VOORWAARDENSCHIPPEND

‘Voorwaardenschepping’ is een vlag die vele ladingen dekt. Starten vanuit een positieve invalshoek, van de mogelijkheden van de jeugd, is een basisgegeven voor het beleid dat wij voorstaan. Kinderen en jongeren hebben recht op een gevarieerd en toegankelijk aanbod van voorzieningen en mogelijkheden, op allerlei gebieden. Ze hebben recht op ruimte, fysieke ruimte (in formele en informele context), maar ook psychische ruimte. In functie daarvan moet de nodige beleidsruimte gecreëerd worden, gericht op complementariteit en samenhang.

Het belang van de vriendenkring van jongeren wordt in het beleid te dikwijls onderschat. Nochtans speelt de directe leefomgeving van kinderen en jongeren een bepalende rol in hun maatschappelijke en persoonlijke ontwikkeling. Daarmee samenhangend moet het belang van de zelforganisaties onder ogen gezien worden. Die moeten voldoende mogelijkheden krijgen om zich te organiseren en door te groeien.

Ook moeten voorwaarden geschapen worden voor communicatie en samenleven van verschillende generaties. Er is een nieuwe generatiekloof aan het ontstaan (zie eerder). Er

moet gezocht worden naar manieren en opportuniteiten om de verschillende generaties in Vlaanderen tot meer communicatie, wederzijdse kennis en begrip te laten komen.

4.3. JEUGDBELEID IS POSITIEF

Dit is een belangrijke optie, die betekent dat we kinderen en jongeren moeten erkennen en benaderen vanuit hun eigenheid, hun leefwereld, hun wensen en hun bezorgdheden. Weliswaar rekening houdend met een aantal negatieve aspecten, maar wel met een realistische visie. We mogen niet in de val trappen kinderen en jongeren enkel of vooral te benaderen vanuit de problemen die ze kennen, de ‘moeilijkheden’ die ze soms voor volwassenen kunnen betekenen, of vanuit een aantal randverschijnselen die gegeneraliseerd worden (vandalenstreken, druggebruik, weekendongevallen, fuifproblematiek,...), of net andersom, vanuit de schattigheid van kinderen en jongeren, vanuit een blindheid voor het gegeven dat het geloof in jonge mensen soms wel eens wordt beschaamd.

Positiverende beleidsacties zijn niet meer, maar ook niet minder waard dan remediërende beleidsacties.

4.4. JEUGDBELEID IS INTEGRAAL (CATEGORIAAL EN GEÏNTEGREERD)

Een categoriaal beleid is een beleid dat zich richt naar een doelgroep, een categorie of deel van een groep met een bepaald, gemeenschappelijk kenmerk. Wat betreft de doelgroep jeugd is het gemeenschappelijke kenmerk dat onze doelgroep bestaat uit 0 tot +/- 25-jarigen. Dat betekent dat we het beleid en de omgeving benaderen vanuit de rechtstreekse en onrechtstreekse belangen van kinderen en jongeren. Belangrijk is wel dat we dit niet vanuit een apartheiddenken doen (‘wij, de jeugd, versus zij, de rest’).

Zo goed als alle beleidsdomeinen en maatschappelijke velden hebben een directe of indirecte impact op of link met kinderen en jongeren. Het is dan ook een evidentie dat een goed jeugdbeleid, een beleid is dat ook binnen al deze beleidsdomeinen en maatschappelijke sectoren verankerd is. Een beleid waarin niet verder wordt gedacht dan louter en alleen de eigen materie én waarbinnen het werkveld nauwelijks samenwerkt met andere werkvelden, is uit den boze. Integratie is het sleutelwoord. Een beleidsdomein kent geen afgelijnde grenzen, jeugdbeleid is daar het beste voorbeeld van. Structurele samenwerking en een gemeenschappelijke visie zijn de basiselementen van een geïntegreerd jeugdbeleid. Het is belangrijk dat de verschillende beleidsinstanties zo goed mogelijk met hun respectieve verschillende beleidsopties omgaan en die trachten in te passen in een groter kader.¹⁹

Daarbij is het belangrijk dat afstemming van beleidsintenties niet alleen binnen een sector of tussen verschillende sectoren gebeurt, maar ook tussen beleidsniveaus (de federale overheid, de Vlaamse overheid, provincie- en gemeentebesturen), ook tussen het overheidsinitiatief en het particuliere initiatief.

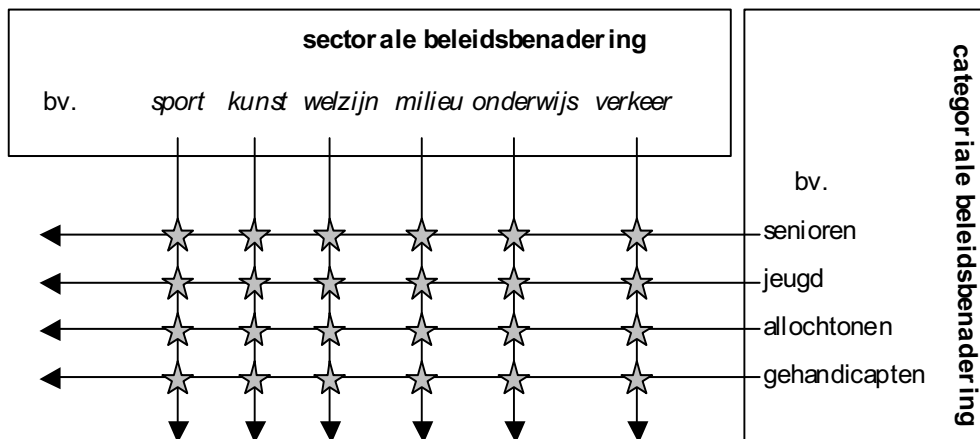
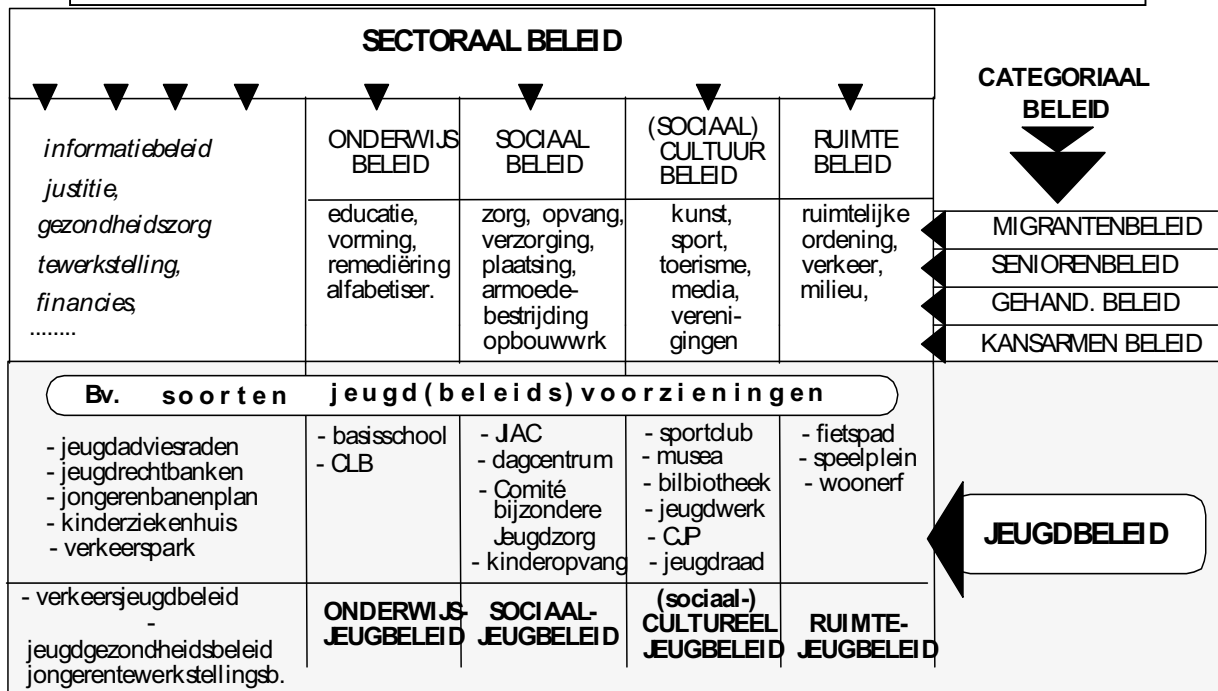
De combinatie van een categoriale en een inclusieve benadering maakt dat we spreken van een integraal beleid.²⁰

---

¹⁹ Voorbeelden van geïntegreerde beleidsopties (of althans de aanzet daartoe) kan je in dit plan onder meer terugvinden in de afstemming van jeugdwerkbeleid op het toerismebeleid; de beginnende afstemming van de buitenschoolse kinderopvang met het jeugdwerk, culturele actoren en sportclubs; de intersectorale algemene preventie; het steunpunt cultuur-onderwijs; kindvriendelijke steden; ...

²⁰ De bijgevoegde tabellen werden opgemaakt door Guy Redig, attaché bij de Koning Boudewijnstichting

EEN INTEGRAAL BELEID

4.5. JEUGDBELEID IS COMMUNICATIEF, INFORMATIEF EN PARTICIPATIEF

Participatie is een begrip dat vele aspecten inhoudt. Participatie kan niet zonder goede communicatie en informatie. Op de hoogte zijn van wat er gebeurt is een basisvoorwaarde om te kunnen participeren en meedenken. Er moet een duidelijke uitnodiging geformuleerd worden om deel te nemen aan denkprocessen en debatten, die open en transparant moeten gevoerd worden. De beleidsmakers en de samenleving in haar geheel moeten dan ook de nodige luisterbereidheid tonen, zij moeten kinderen en jongeren erkennen en waarderen in hun mening en visie, in hun manier van communiceren. Beleidsmakers moeten zoveel mogelijk aansturen op het losweken van meningen, iedereen erbij laten horen, tonen dat de overheid zich om iedereen wil bekommeren.

Doorheen dat proces betekent transparantie ook een constante terugkoppeling en wisselwerking, geen eenmalig formuliertje dat ingevuld mag worden en dan als excuus voor

‘participatief denken’ gebruikt wordt. Inspraak vergt ook vorming en informatie. Kinderen en jongeren moeten de mogelijkheden en de instrumenten krijgen om hun mondigheid te benutten.

“Het is nodig methodologische zorg te besteden aan de ontwikkeling van inspraak- en participatie-initiatieven. Een mening is een momentopname in een ruimer proces van meningsvorming. Deze meningsvorming wordt beïnvloed door een diversiteit van ervaringen en door de capaciteiten die mensen hebben deze ervaringen in een ruimer kader te plaatsen. Enkel een ‘mening’ vragen zonder naar de onderliggende ervaring te peilen maakt diegenen die hun mening formuleerden bijzonder kwetsbaar voor andersluidende interpretaties en lezingen van de werkelijkheid.”²¹

Enkel dan zal men een eerlijk signaal naar kinderen en jongeren kunnen zenden, een signaal dat ze ook daadwerkelijk recht hebben op een mening én dat er met die mening ook effectief rekening wordt gehouden.

Beleidsmakers moeten er zich voor hoeden alles in te zetten op de formele participatie (leerlingenraad, klasvertegenwoordiging, jeugdraden, kindergemeenteraden, ...). Een participatiecultuur is veel meer dan participatiestructuren. Jongeren vinden informele inspraak belangrijker: *“Een overgroot deel van de leerlingen vindt het uiterst belangrijk dat leerkrachten en directie openstaan voor hun mening, rekening houden met hun mening, hen op de hoogte houden van belangrijke beslissingen of dat ze tenminste iets kunnen zeggen over deze beslissingen. ... 60,8 procent van de leerlingen heeft geen ervaring met de leerlingenraden en stelt ook uitdrukkelijk dat ze geen interesse hebben”²²*

Wat de formele inspraak betreft moeten er vooral basale structuren aanwezig zijn. Een detaillistische invulling, een geïnstitutionaliseerde inspraak kan ook dingen monddood maken.

En wanneer via een participatieve procedure van inspraak en terugkoppeling, een beleidsactie wordt ondernomen, dan is het ook logisch dat kinderen en jongeren over de inhoud van de beleidsactie op de hoogte worden gebracht: welke zijn de gevolgen voor kinderen en jongeren, waar kunnen kinderen en jongeren terecht, wie of welke instantie is verantwoordelijk voor de uitvoering van de beleidsactie, ...

4.6. JEUGDBELEID BEVORDERT PARTICIPATIE

“Wie de mond vol heeft van burgerschapsvorming en 'community building', gaat beter eerst eens in de leer bij de jeugdbewegingen. Die doen dat al decennialang, op volstrekt vrijwillige basis en zonder enige hulp van marketeers en reclamejongens. Het is beslist geen toeval dat zoveel bekwame politici hun jeugd in de jeugdbewegingen hebben doorgebracht.”²³

Een tweede betekenis van participatie is deelname, deelname aan de totale gemeenschap: de school, het verenigingsleven, het gezin, het verkeer, de arbeidsmarkt, ... Het jeugdbeleid van de Vlaamse Gemeenschap moet er voor zorgen dat kinderen en jongeren optimaal aan alle aspecten, voorzieningen en maatregelen van de samenleving kunnen deelnemen, dat drempels van allerlei aard worden weggenomen (betaalbaarheid, werkingscultuur, bereikbaarheid, beschikbaarheid). Meer en beter toegankelijke voorzieningen en maatregelen moeten voor

²¹ Maria De Bie in het Vlaams parlement n.a.v. de persvoorstelling van ‘Mag het wat meer zijn’ een petitie-actie van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap

²² Frank Stevens en Mark Elchardus: op. cit.

²³ Koen Raes in De Morgen, 19/05/2001

meer participatie zorgen. Participatie gaat uitsluiting uit de weg. Participatie werkt democratiserend.

Het is voor een overheid niet alleen voldoende om aan de toegankelijkheid van de voorzieningen te werken, ze moet ook effectief uitnodigen om te participeren.

4.7. JEUGDBELEID IS KWALITEITSBELEID

Wanneer kinderen en (vooral) jongeren in beeld worden gebracht, dan spreekt men nogal vlug van ‘preventie’ in een heel beperkte betekenis: het voorkomen (prévenir, niet te verwarren met prévoir-voorzien) van vaak niet nader gedefinieerde problemen door kinderen en jongeren.

We willen in dit jeugdbeleidsplan af van de ‘preventieve/defensieve’ benadering. Vooral omdat die benadering een lapmiddel is voor het zichtbare falen van bestaande beleidsacties. Het probleem moet dus in de eerste plaats bij de beleidsactie gezocht worden, niet bij kinderen en jongeren.

Vandaar onze keuze voor een kwaliteitsdiscours. Immers, een beleid dat op een kwalitatieve wijze aandacht heeft voor kinderen en jongeren van bijvoorbeeld allochtone afkomst of kinderen en jongeren uit maatschappelijk achtergestelde gezinnen of buurten, is niet van een andere orde dan een gelijkaardig beleid voor volwassenen.

De Vlaamse overheid werkt dus beter aan doelstellingen die zorgen voor een kwaliteitskader voor alle beleidsacties die kinderen en jongeren raken. Zo’n kwaliteitskader houdt rekening met de verschillen, van welke aard ook, die tussen alle jeugdigen bestaan. Dergelijk kwaliteitskader heeft evenveel aandacht voor de behoeften en verlangens van het individu als voor die van de groep.

Dat kwaliteitsdenken moet inclusief worden geïmplementeerd (in onderwijs, cultuur, bijzondere jeugdzorg, ruimtelijke ordening, huisvesting, werkgelegenheid, ...). Zo zorgt die trendbreuk er voor dat de kwaliteitsverantwoordelijkheid opnieuw naar de specifieke domeinen verschuift. De beleidsimpulsen voor de steeds groter wordende ‘preventiesector’ (de parallelle circuits die rechtstreeks werken met jongeren) moeten daarom misschien verschuiven naar een heuse kwaliteitssector, die werkt aan deskundigheidsbevordering van diegenen die rechtstreeks werken met de jeugd binnen die verticale basisdomeinen. Dat kwaliteitsstreven zal ook moeten blijken uit voldoende personele en financiële ondersteuning voor die basisdomeinen.

4.8. JEUGDBELEID IS SOLIDAIR

Solidariteit en uitwisseling tussen jeugd, volwassenen en ouderen is cruciaal voor een evenwichtige samenleving. Een beleid dat positieve effecten kan teweegbrengen voor de jeugd, brengt direct en indirect ook positieve effecten teweeg voor andere groepen in de samenleving. Een goed jeugdbeleid met betrekking tot onderwijs en werkgelegenheid heeft bijvoorbeeld gevolgen voor de arbeidsmarkt, wat uiteindelijk betrekking heeft op de volledige bevolking. Zo zijn er tientallen voorbeelden te noemen als illustratie van het feit dat een jeugdbeleid een beleid is dat een impact heeft op het gehele maatschappelijke veld.

Solidariteit en een bewustzijn van die impact gelden dan ook als ‘basics’ voor een gedreven beleidsmentaliteit vanuit de verschillende overheden.

Het is niet de bedoeling een wij (kinderen en jongeren) / zij (de rest)-situatie te creëren, wel om een beter geheel te bekomen door de specificiteit van kinderen en jongeren te benadrukken. Zonder in clichés te vervallen willen we toch stellen dat een investering in een omvattend jeugdbeleid niet alleen een investering in de toekomst is, maar ook in de huidige samenleving. Dat perspectief van intergenerationaliteit komt nog veel te weinig uit de verf.

4.9. JEUGDBELEID ERKENT VERSCHIEDENHEID IN EEN MULTICULTURELE SAMENLEVING

Een sterk doorgedreven categoriale benadering houdt het gevaar in de indruk te wekken dat we te maken hebben met een homogene groep, die vanuit een uniform standpunt kan benaderd worden. Het is evident dat binnen 'jeugd' zeer uiteenlopende groepen vertegenwoordigd zijn. Een goed jeugdbeleid zal, waar nodig, die verschillen in rekening brengen en er met gepaste maatregelen op inspelen. Waar die verschillen negatief werken of niet wenselijk geacht worden, zal vanuit een gelijke kansenbeleid getracht worden om die verschillen weg te werken.

Bij de beleidsacties die uit dit Vlaams Jeugdbeleidsplan voortvloeien, moet rekening gehouden worden met de totale leefsituatie van alle categorieën van jeugdigen: jongens en meisjes²⁴, studerende, werkende en werkzoekende, kinderen uit maatschappelijk achtergestelde gezinnen, gehandicapten, jongeren van allochtone afkomst, heteroseksuelen en holebi's, het onderwijstype dat ze volgen²⁵,... Jeugdvoorzieningen en beleidsacties moeten toegankelijk zijn voor alle categorieën van jeugdigen, participatieprojecten moeten polsen naar de mening van alle uiteenlopende groepen kinderen en jongeren. Voorzieningen en acties zullen daarom dikwijls oog moeten hebben voor interculturalisering en differentiatie. Het zijn in eerste instantie de voorzieningen en de maatregelen die zich aan de kinderen en jongeren moeten aanpassen. Niet andersom.

²⁴ Frank Stevens en Mark Elchardus ('De beleving van de leefwereld van jongeren' eindrapport voor het BPO-project 'Beeldvorming en leefwereld van jongeren' in opdracht van het Departement onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap) bevestigden in het onderzoek onder andere volgende verschillen tussen jongens en meisjes: Jongens en meisjes participeren evenveel op school, maar wel aan verschillende soorten activiteiten. Jongens zetten zich meer in voor sport- en ontspanningsactiviteiten, terwijl meisjes meer deelnemen aan sociale en culturele activiteiten. ... Jongens geven meer vrienden op dan meisjes. ... Meisjes hechten bij vriendschappen meer belang aan vertrouwen en zelfonthulling dan jongens, maar baseren hun vriendschap tegelijkertijd ook op basis van proximateit (socio-emotionele gelijkheid: gedeelde smaak en gedeelde opvattingen). ... Jongens en meisjes worden populair op basis van andere criteria. Zo blijkt voor jongens atletisch vermogen, competitief zijn, stoer doen, het kunnen omgaan met pijn en het naast zich neerleggen van schoolregels en autoriteit een belangrijk aspect van hun populariteit. Bij meisjes ligt de sleutel tot populariteit bij hun empathisch vermogen, schoolse prestaties of hun uiterlijk. ... Meisjes hebben een voorliefde voor entertainmentmuziek en -televisie, iets zachtere en gevestigde muziekgenres, terwijl jongens eerder worden aangesproken door loeiharde gitaarmuziek. ... Er bestaat ook een wereld van verschil tussen jongens en meisjes als het hun aankoopgedrag van kledij betreft. ... Idem trouwens voor het gebruik van nieuwe technologische snufjes en computergebruik. ... Jongens hebben een grotere zelfzekerheid en een positiever zelfbeeld dan meisjes. ... Ook in de beleving van de relaties met de ouders zijn er systematische verschillen tussen jongens en meisjes. ...

²⁵ In hetzelfde onderzoek worden ook serieuze verschillen aangehaald naargelang het onderwijstype dat de jongeren volgen: Leerlingen uit ASO en KSO (52%) zouden bij stemrecht meer gaan stemmen dan TSO- (47%) en BSO-leerlingen (44%). ... Leerlingen uit het BSO hebben een lagere participatiegraad dan leerlingen uit het ASO en het TSO, waarbij leerlingen uit het TSO een tussenpositie innemen maar dichter aansluiten bij het ASO. ... Vooral BSO-leerlingen geven te kennen meer vrienden te hebben dan leerlingen uit het ASO en KSO. De leefwereld en het dagelijks handelen van beroepssecundaire leerlingen wordt sterk bepaald door gebeurtenissen in de fysieke en nabije omgeving. ... Leerlingen uit het BSO benaderen cultuur eerder vanuit een vertoog over plezier. Jongeren uit het ASO en het KSO voelen zich eerder aangesproken door vertogen over kwaliteit als criterium voor goede smaak of door vertogen over authenticiteit of doorleefdheid. ... Leerlingen uit het ASO en het KSO participeren aan een groter aantal verenigingen dan leerlingen uit het BSO. ...

Leren omgaan met die verscheidenheid is dé uitdaging voor de komende jaren, ook voor het jeugdbeleid. Sommigen ervaren diversiteit als een ‘risico’ of een ‘bedreiging’, anderen negeren de verschillen of eisen van anderen dat zij zich aanpassen naar hun beeld en gelijkenis. Op lange termijn leidt zo’n homogeniseringsstrategie tot een onleefbare en fundamenteel onrechtvaardige samenleving.

De ‘pluriforme’ samenleving is hoe dan ook een sociaal feit. Op straat, op school, op het werk, in winkels, op het televisie- of computerscherm krijgen we te maken met verschillende levensstijlen, talen, levensbeschouwingen, samenlevingsvormen, huidskleuren... Of we het willen of niet, we krijgen steeds meer te maken met mensen die op een opvallende manier van elkaar verschillen. Jongeren moeten daarom gestimuleerd en ondersteund worden om op een offensieve, positieve manier op deze diversiteit te reageren en er mee om te gaan. De competentie om met multiculturaliteit om te gaan moet een basisvaardigheid worden van elke jongere. Maatschappelijke voorzieningen – ook die zich naar jongeren richten – moeten eveneens leren omgaan met die diversiteit en complexiteit. Als lerende organisatie moeten zij werk maken van interculturalisering, de nodige interculturele competenties verwerven.

Voor die (groepen van) jongeren die specifieke ondersteuning en begeleiding nodig hebben om tot aan de drempel van de reguliere voorzieningen te komen, zal er – naast het bevorderen van interculturaliteit – ook een gelijkekansenbeleid moeten gevoerd worden. Dat categoriaal beleid staat niet naast het jeugdbeleid, maar maakt er integraal deel uit van uit. Elke sector moet nagaan of het reguliere beleid voor alle (groepen van) jongeren toegankelijk is. Indien dat niet het geval is, moeten de nodige categoriale maatregelen genomen worden om deze toegankelijkheid daadwerkelijk te realiseren.

5. GEZAMENLIJKE DOELSTELLINGEN

Gezamenlijke doelstellingen zijn van belang voor het creëren van een kader dat het jeugdbeleid van de Vlaamse Gemeenschap volledig omvat. We vertrekken vanuit een cultureel kader, met kinderrechten als uitgangspunt.

De Vlaamse ministers zullen explicieter moeten samenwerken wat betreft hun beleid dat direct of indirect betrekking heeft op kinderen en jongeren. Ze zullen ook een aantal expliciete doelstellingen en de daaruit voortvloeiende concrete acties voor het welslagen van dit jeugdbeleidsplan gezamenlijk moeten dragen.

Dit hoofdstuk refereert uitdrukkelijk naar die expliciete doelstellingen. Het houdt dan ook een gezamenlijk engagement van de hele Vlaamse regering in.

GEZAMENLIJKE DOELSTELLING 1: PARTICIPATIEVE WERKWIJZE

TRA 5.1.1. Adviesbevoegdheid voor de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap

26

De Jeugdraad heeft zowel sectorale als categoriale adviesbevoegdheid. Hij kan immers naast de adviezen betreffende de jeugdwerksector ook adviezen formuleren betreffende alle beleidsacties binnen de verschillende beleidsdomeinen die raakvlakken hebben met kinderen en jongeren. De verschillende Vlaamse ministers engageren zich om in geval van advies de Jeugdraad steeds van antwoord te dienen.

Een advies berust altijd op gedegen informatie. De Vlaamse ministers engageren zich dan ook om aan de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap de nodige informatie ter beschikking te stellen.

Vanzelfsprekend kunnen alle Vlaamse ministers ook een adviesvraag formuleren aan de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap, wanneer zij dat nodig achten. De Jeugdraad kan van zijn kant een advies formuleren wanneer hij dat nodig acht en wanneer het voorwerp van het advies de leefwereld van kinderen en jongeren raakt.

De Jeugdraad wordt, zoals voorzien in het Jeugdwerkbeleidsplan, omgevormd van een sectorale jeugdraad (een jeugdwerkraad) naar een categoriale jeugdraad (met deskundigheid op meerdere terreinen). De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de Vlaamse minister bevoegd voor Cultuur en Jeugd.

Uitgangspunt voor de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap blijft evenwel de invalshoek 'kinderen en jongeren'.

---

²⁶ De gezamenlijke doelstellingen en de concrete beleidsacties worden in het jeugdbeleidsplan in twee grote groepen verdeeld: nog te realiseren actiepunten (TRA) en reeds werkende actiepunten (RWA). Links van de tekst kan aldus steeds afgelezen worden of de actiepunten al werken of nog in werking moeten treden.

RWA 5.1.2. Aandacht voor behoeften en verlangens van kinderen en jongeren

In een beleid dat op hen gericht is, of repercussies op hun leven heeft, moeten kinderen en jongeren betrokken worden bij de basis van het beleid. Dat kan gebeuren door inspraakprojecten, vorming, overleggrondes, wetenschappelijk onderzoek,...

Sedert 13 juli 2001 is elke Vlaamse minister die een voorontwerp van decreet, dat kennelijk van rechtstreeks belang is voor kinderen, aan de regering voorlegt, verplicht een **kindeffectrapport** (KER) op te maken. Dat is een vertrekbasis. Het is van groot belang dat de beleidsmakers, op alle domeinen, aandacht hebben voor de noden en verzuchtingen van kinderen en jongeren, maar ook voor hun rechten. Dat houdt in dat we moeten luisteren en voeling hebben, maar ook actief bewust zijn van de (mogelijke) gevolgen van die beleidsbeslissingen en –acties.

Een actief participatiebeleid is een beleid dat door alle Vlaamse ministers gevoerd en gehuldigd wordt. Er moet dan ook gezocht naar aanvullende manieren om dat mogelijk te maken.

TRA Bij delegatie of decentralisering van bevoegdheden moet ook de verplichting van kindeffectrapportage gedelegeerd of gedecentraliseerd worden. Een van de mogelijke methodieken is de jeugdparagraaf.

De jeugdparagraaf wordt reeds met succes in een aantal Vlaamse gemeenten op concrete acties toegepast. Hij voorziet in een beschrijving van bij kinderen en jongeren gedetecteerde behoeften, van verlangens en verzuchtingen bij de voorbereiding van heel concrete beleidsacties, zoals bijvoorbeeld het heraanleggen van een straat, het optrekken van een openbaar gebouw, het aanpakken van de reële of vermeende overlast in een bepaalde buurt, ... De jeugdparagraaf vermeldt tevens hoe die gedetecteerde behoeften, verlangens en verzuchtingen werden verzameld, hoe er uiteindelijk rekening werd mee gehouden, en wat de mogelijke beroepsprocedures zijn. Ervaring leert dat de systematiek van een jeugdparagraaf niet enkel leidt tot een kindvriendelijker beleidsactie, maar dat kindvriendelijke ingrepen ook door de volwassenen gesmaakt worden als effectieve verbeteringen.

Daarom wil de Vlaamse overheid werk maken van een verdere implementatie van de methodiek van de jeugdparagraaf.

Het verschil met het kindeffectrapport, dat reeds in voege is, is dat het laatste enkel een screening van ontwerpen van decreet en besluit omvat. De jeugdparagraaf slaat op concrete beleidsacties.

RWA 5.1.3. Jongeren maken plannen

Om de plannen van jongeren actief en positief te ondersteunen en een **effectieve beleidsdialoog** mogelijk te maken is het project ‘Jongeren Maken Plannen’ gestart. ‘Jongeren maken Plannen’ stimuleert **samenwerking** en **netwerking** tussen de bestaande participatieprojecten, om zo tot doorgedreven en kwalitatieve jongerenparticipatie te komen. Het project vult participatie in op een creatieve manier, gaat voor ‘participatie op maat’ en beoogt een constante dialoog met concrete beleidsconsequenties als gevolg.

Inspraak en participatie betekenen niet dat alle jongerenplannen sowieso gerealiseerd worden, maar wel dat de jongeren en beleidsmakers de dialoog aangaan en in overleg tot mogelijke oplossingen komen. Jongeren moeten zo ver mogelijk mee kunnen stappen in de besluitvorming en minstens een gemotiveerd antwoord krijgen op hun plannen.

Om de ondersteuning van de jongeren mogelijk te maken, creëert ‘Jongeren Maken Plannen’ een **netwerk** van ondersteunende organisaties en contactpunten. Die situeren zich op alle niveaus en domeinen en vormen de dwarsverbinding tussen jongeren en beleidsmakers.

Contactpunten zijn aanspreekpunt, ondersteuner, doorgeefluik, partner, ... en werken in functie van de jongeren. Net zoals de jongeren worden ook de beleidsmakers begeleid. Want ook voor hen is het niet vanzelfsprekend om jongeren actief bij het beleid te betrekken. Ze zijn vaak niet vertrouwd met (jongeren)participatie.

Op lange termijn hebben we met ‘Jongeren Maken Plannen’ de ambitie om een blijvend participatiebeleid uit te bouwen dat permanent peilt naar de wensen en bezorgdheden van jongeren.

GEZAMENLIJKE DOELSTELLING 2: AANSPREEKPUNTEN JEUGDBELEID

TRA **5.2.1.** Overleg en advisering zijn één element van een jeugdbeleid. Implementatie is er een ander. Om de permanente implementatie van dit jeugdbeleidsplan aan te sturen worden in de verschillende departementen **aanspreekpunten jeugdbeleid** aangeduid. Ze volgen de ontwikkelingen n.a.v. het jeugdbeleidsplan op de voet en zijn de motoren voor de implementatie van het plan in de verschillende afdelingen van de departementen waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Die verantwoordelijkheid berust bij voorkeur bij de reeds aangestelde aanspreekpunten ‘kinderrechten’. Zo worden zowel de toetsing van de verschillende beleidsacties aan het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) als de aansturing van de concrete beleidsacties met gevolgen voor kinderen en jongeren, door dezelfde ambtenaar behartigd. Zo wordt de aanwezige knowhow gemaximaliseerd. In de loop van 2002 moeten alle departementen²⁷ bepalen wat de noodzakelijke tijdsinvulling is voor het implementeren en uitvoeren van deze extra taken, en of de opdracht voor de implementatie van dit jeugdwerkbeleidsplan en de aanspreekpunten kinderrechten binnen de onderscheiden departementen bij dezelfde ambtenaar liggen of bij verschillende ambtenaren. Het is essentieel dat ook de nodige inspanningen worden geleverd voor de vorming van die ambtenaren. Wanneer de personele invulling van de aanspreekpunten kinderrechten binnen sommige administratieve entiteiten zou verschillen van de aanspreekpunten jeugdbeleid, dan is het vanzelfsprekend dat de opdrachten goed op elkaar worden afgestemd.

GEZAMENLIJKE DOELSTELLING 3: ONDERSTEUNING STEUNPUNT JEUGDBELEID

TRA **5.3.1.** Net zoals de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap moet het op te richten ‘steunpunt jeugdbeleid’ meer zijn dan een sectoraal gegeven. Hoewel de jeugdwerksector een heel belangrijk aandachtspunt blijft, moet het steunpunt ook categoriaal werken en bijgevolg zoveel mogelijk knowhow verzamelen en uitdragen over het jeugdbeleid in het algemeen. Het steunpunt moet niet alleen bereikbaar zijn voor de jeugdwerksector, maar voor al de actoren die, binnen welk beleidsdomein ook, werken voor kinderen en jongeren. Het steunpunt moet niet alleen kunnen bijdragen tot een deskundig jeugdwerkbeleid maar tot een jeugdbeleid tout court. Daarom de uitdrukkelijke wens dat het steunpunt naast een bevoorrechte band met het departement Cultuur (verantwoordelijk voor het jeugdbeleid als culturele materie) van de Vlaamse Gemeenschap, ook goede contacten heeft met alle departementen van de Vlaamse Gemeenschap. Daarom is het noodzakelijk dat de beheersovereenkomst, die vanuit het departement Cultuur met het steunpunt jeugdbeleid wordt afgesloten, met sectorale addenda kan aangevuld worden. De logistieke ondersteuning en het gros van de nodige personeels- en werkingsmiddelen blijft bij het departement Cultuur. De in de verschillende departementen aangeduide aanspreekpunten jeugdbeleid zijn voor het steunpunt jeugdbeleid de contactpersonen in de verschillende departementen.

---

²⁷ In het kader van het beter bestuurlijk beleid dient bepaalt te worden op welke niveaus de aanspreekpunten dienen opgericht.

TRA **5.3.2.** Een van de voornaamste pijnpunten in het Vlaamse jeugdbeleid is het gebrek aan voldoende **jeugdonderzoek** en het ontbreken van afstemming van de verschillende onderzoeksprojecten die lopen. Ook aan de **communicatie** over de onderzoeksresultaten schort wat.

Het steunpunt kan (eventueel in samenwerking met het kinderrechtencommissariaat) zorgen voor de centralisatie (in de betekenis van actieve verzameling) van de gegevens van alle onderzoeksprojecten naar kinderen en jongeren. Het moet in de mate van het mogelijke de onderzoeksresultaten ook ontsluiten en er, bij voorkeur samen met de onderzoekers zelf, een communicatiestrategie rond ontwikkelen. Zo kunnen alle actoren die met kinderen en jongeren werken op de hoogte blijven van de meest recente bevindingen over kinderen en jongeren en hun leefwereld.

Wanneer noodzakelijk kan het steunpunt in samenwerking met de administratie van de Vlaamse Gemeenschap ook rond bepaalde thematieken jeugdonderzoek **aansturen**. Samen met de onderzoeksinstituten en universiteiten kan het werken aan een synthese van recente en oudere onderzoeksprojecten.

Het steunpunt zelf kan een belangrijke rol spelen in het debat over de structurele invulling van het jeugdonderzoek in Vlaanderen: hoe kan samenwerking worden opgezet, hoe kan verholpen worden aan de steeds wisselende personeelsbezetting bij jeugdonderzoeksprojecten, hoe kan de continuïteit worden gegarandeerd, ...

GEZAMENLIJKE DOELSTELLING 4: COMMUNICATIE OVER EN MET, INFORMATIE VOOR DE JEUGD

TRA **5.4.1.** Cruciaal in de realisatie van het Vlaams Jeugdbeleidsplan is de communicatie die over en met kinderen en jongeren wordt gevoerd enerzijds, en een goed kindvriendelijk informatiebeleid anderzijds. Wanneer werk wordt gemaakt van communicatie- en informatielijnen, dan moet dat gebeuren op maat van kinderen en jongeren. Daarom zal er werk worden gemaakt van een heus geïntegreerd jeugdinformatie- en jeugdcommunicatiebeleid over de verschillende beleidsacties die de Vlaamse overheid binnen verschillende horizontale (bijvoorbeeld kinderrechten) en verticale (bijvoorbeeld jeugdwerk) beleidssectoren ontwikkelt ten behoeve van kinderen en jongeren. Daarnaast moet er gewerkt worden aan een geobjectiveerde communicatie over kinderen en jongeren teneinde de beeldvorming bij volwassenen te verbeteren. We spreken hier doelbewust over communicatie, wat een over en weer-gegeven is, omdat we betrokkenheid willen creëren.

GEZAMENLIJKE DOELSTELLING 5: STEMRECHT OP 16 JAAR?

TRA 5.5.1. Bij een beperkte bevraging door Jeugdwerknet vzw begin 2001 gaf grosso modo 50% van de respondenten jonger dan 18 jaar aan voor stemrecht op 16 jaar te zijn (of 50% tegen, zo u wil).²⁸ Frank Stevens kwam via een bevraging bij ongeveer veertienduizend jongeren tot volgende vaststellingen²⁹: *"Een kleine helft van de jongeren zou sowieso stemmen, ook al is het niet verplicht. ... Opvallend is echter dat de voornaamste reden voor niet stemmen een gebrek aan politieke kennis is. ... 1 op 4 jongeren voelt zich politiek incompetent. ... Een deel van de jongeren zal zelf initiatief nemen om zichzelf een politieke vorming te geven. Een aanzienlijke groep jongeren zou daarentegen gebaat zijn met politieke vorming op school. ... Jongeren vallen in veel geringere mate het vertegenwoordigingsprincipe af dan volwassenen."*

Het kinderrechtencommissariaat staat genuanceerd positief t.o.v. van het voorstel voor stemrecht op 16 jaar. De Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap is dezelfde mening toegedaan, op voorwaarde dat er een ruimere kadering gebeurt binnen een participatiebeleid. Ook in het eerste rapport van kinderen en jongeren voor het Comité voor de rechten van het kind in Genève, zoals opgesteld door het Belgisch Comité voor UNICEF, wordt gevraagd om minstens het debat daarover te lanceren.

De Vlaamse regering zal dan ook onderzoeken of zij de nodige stappen kan ondernemen om op gemeentelijk vlak het stemrecht op 16 jaar te introduceren. Dergelijk stemrecht kan er trouwens voor zorgen dat wat meer rekening gehouden wordt met de behoeften en verzuchtingen van jongeren in de gemeenten. Immers, in tegenstelling tot de -12-jarigen, is de groep van +12-jarigen nog steeds een stiefmoederlijk behandelde beleidsdoelgroep.

Brits onderzoek gaf bovendien aan dat het toekennen van stemrecht de betrokkenheid van de jongeren bij het maatschappelijk gebeuren sterk kan verhogen. Het Brits onderzoek is daarom niet alleen pleitbezorger van stemrecht vanaf 16 jaar, maar wil 16-jarigen ook mee beheers- en bestuursverantwoordelijkheid geven in vzw-structuren. Het argument dat 16- tot 18-jarigen niet zouden klaar zijn voor stemrecht is een vals argument. Wie durft immers beweren dat volwassenen iedere keer een bewuste stem uitbrengen (en volwassenen hebben dan nog stemplicht)?

---

²⁸ Een internetbevraging opgezet door Jeugdwerknet vzw in opdracht van Vlaams minister voor Jeugd Bert Anciaux

²⁹ Frank Stevens en Mark Elchardus: op. cit.

6. ANALYSE EN DOELSTELLINGEN PER DOMEIN

OVER REGELMATIG OVERLEG

Vooraleer de beschrijving per beleidsdomein aan te vatten, openen we even de spreekwoordelijke haakjes. We willen afspraken maken die duidelijk maken wie welke rol te spelen heeft.

Hoewel dit plan in eerste instantie de verantwoordelijkheid is van de minister van Jeugd, is de volledige Vlaamse regering er mee aansprakelijk voor.

Een logisch gevolg van de omvattendheid van dit plan is dat iedere minister binnen zijn/haar beleidsdomein zorgt voor de realisatie van de doelstellingen, met respect voor de geformuleerde visie. De minister van Jeugd staat wel in voor de coördinatie en uitwisseling op beleidsniveau, maar een goede uitvoering is enkel mogelijk indien iedere minister zijn/haar eindverantwoordelijkheid opneemt.

Daarenboven werd naar aanleiding van de opmaak van dit plan uitvoerig overleg gepleegd tussen de verschillende kabinetten. Er werd gezocht naar de rode lijn in de visie op jeugdbeleid, naar de raakvlakken en afstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen, naar de gezamenlijke verzuchtingen naar de federale overheid, naar gezamenlijk te dragen verantwoordelijkheden, ... Dat overleg verliep in een sfeer van collegialiteit en gedrevenheid. De confrontatie van visies en beleidsacties leidde tot vernieuwende inzichten en engagementen. In de reflectiegroep van dit beleidsplan zaten alle kabinetten mee rond de tafel zodat het opzet, vanaf den beginne, breed werd gedragen.

Het zou jammer zijn mocht dergelijk overleg enkel mogelijk zijn bij de opmaak van het jeugdbeleidsplan. Daarom kiezen we, voor een goede uitvoering, uitdrukkelijk voor een systeem van regelmatig overleg. Voor de reflectiegroep ligt de initiatiefplicht bij de coördinerend minister voor Cultuur en Jeugd, voor de concrete beleidsacties binnen de beleidsdomeinen bij de respectieve verantwoordelijke ministers.

De reflectiegroep blijft open samengesteld: naast de verschillende kabinetten (of straks de beleidsondersteunende cellen), worden ook vertegenwoordigers van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap, academici, het kinderrechtencommissariaat, ambtenaren met horizontale bevoegdheden (kinderrechten, kansarmoede, ...) en andere jeugddeskundigen uitgenodigd.

6.1. JEUGD EN MEDIA

Algemeen beleidskader

Media bekleden een dominante plaats in de leefwereld van kinderen en jongeren. We denken in eerste instantie aan televisiekijken, dat als vrijetijdsbesteding hoog scoort. *”Jongeren (16 tot 18-jarigen) zijn sterk gericht op programma’s die uitdrukkelijk bedoeld zijn voor volwassenen. Aan televisieprogramma’s specifiek gericht op jongeren zelf, hebben ze geen boodschap. Toch moet worden onderlijnd dat Engelstalige comedyseries en familiereeksen met kop en schouders het favoriete lijstje aanvoeren omdat juist in deze series jongeren zelf een hoofdrol vervullen. Kortom, een succesvol televisieprogramma voor jongeren heeft een hoofdrol weggelegd voor jongeren en kenmerkt zich verder door de niet-paternalistische of niet-bevoogdende manier waarop jongeren worden geportretteerd of behandeld.”*³⁰

Ook de invloed van de nieuwe media mag niet onderschat en bepaalde aspecten ervan, zoals internetgebruik, tegelijkertijd ook niet overschat worden. *”De toename van het gebruik van nieuwe media door jongeren is zonder meer spectaculair te noemen. ... Bijna twee derde van de jongeren computert meerdere malen per week. ... Computeren betekent niet automatisch surfen op het internet. Bijna de helft van de jongeren gebruikt hoogstens één maal per maand het internet. ... Bovendien blijkt uit Deens onderzoek dat jongens en meisjes de computer op een andere manier gebruiken. Meisjes zoeken bijvoorbeeld via het internet informatie op, terwijl jongens zich eerder toeleggen op de technische kant van de computer: hoe maak ik een website of een computerprogramma. ...”*³¹

We moeten dan ook een dynamisch, innovatief en gediversifieerd mediabeleid ontwikkelen en bevorderen, dus op een pro-actieve en geïntegreerde wijze het Vlaamse medialandschap aanzwengelen. Het landschap moet gediversifieerd en harmonieus zijn, en een culturele identiteit en internationale uitstraling bevorderen. We streven naar een medialandschap met evenwicht tussen de ontspanningstaak die er inherent mee verbonden is, maar waar ook voldoende kansen worden geboden op vlak van informatieverstrekking en –vergarings.

De nieuwe beheersovereenkomst tussen de VRT en de Vlaamse Gemeenschap pleit voor een kwalitatieve invulling voor de doelgroep jeugd. In die beheersovereenkomst wordt gepleit voor nieuwe initiatieven en extra aandacht voor de doelgroep.

De Vlaamse regering kan evenwel niet tussenkomen in de programmering van de VRT. Het programma-aanbod en het zendschema behoren decretaal tot de autonome bevoegdheid van de VRT. Er kunnen enkel aanbevelingen aan de VRT worden geformuleerd.

Concrete beleidsacties

TRA **6.1.1. De openbare omroep** wordt verzocht het voortouw te nemen inzake kindgerichtheid, inclusief het betrekken van kinderen en jongeren bij het invullen en beoordelen van het aanbod. Kinderen zelf zijn duidelijk vragende partij voor een meer interactieve aanpak.

³⁰ Frank Stevens en Mark Elchardus: op. cit.

³¹ *ibid.*

TRA **6.1.2.** Het is belangrijk om te blijven pleiten voor behoud én uitbreiding van de **duiding voor kinderen en jongeren**. Vanuit verschillende bevragingen komt immers het signaal dat een jeugdjournaal een absolute prioriteit is voor kinderen en jongeren.³²

“Er zou een jeugdjournaal moeten komen: om te weten wat er rond ons gebeurt, als een popster geopereerd wordt dan interesseert ons dat niet, er moeten meer kinderen aan het woord gelaten worden, er moeten ook goede dingen verteld worden, met minder moeilijke woorden, ze moeten ons ook informeren over andere culturen” (What do you think?)

Vanuit de basisbeginselen van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind, onder meer op vlak van informatie, zou de VRT daar niet zomaar mogen aan voorbijgaan.

TRA **6.1.3.** In de algemene programmering van de VRT is **duiding en aandacht van en voor jeugdculturen** belangrijk. Daarnaast wil de Vlaamse regering de VRT aanbevelen rond correcte beeldvorming over kinderen en jongeren in de reguliere programma's te werken.

Voor wat betreft de duiding en de aandacht voor **de inhoud van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind**, heeft op z'n minst de openbare omroep een belangrijke rol te spelen. Ook die aanbeveling wil de Vlaamse Regering de VRT meegeven. Wanneer de voorbeeldfunctie van de VRT gerealiseerd is, kunnen we op termijn werken aan een noodzakelijke mentaliteitswijziging om die algemene principes ook ingang te laten vinden bij **de andere partners binnen het medialandschap**.

“Als wij iets positiefs doen is er weinig belangstelling. Alleen als er iets negatiefs gebeurt komt het op TV.” (What do you think?)

“Kinderen komen vaker negatief in de media dan positief. Er moet meer verdraagzaamheid rond jongeren komen (geen geklaag van overlast, over ‘de jeugd van tegenwoordig’). Kinderen willen ook positieve dingen zien. Er worden veel meningen van volwassenen weergegeven maar weinig van kinderen. Kinderen en jongeren eisen een positieve berichtgeving over al het goede waar ze mee bezig zijn en willen zelf aan het woord komen.” (What do you think?)

RWA **6.1.4.** Zolang kinderen en jongeren er niet over gehoord worden, blijft de **‘vijf-minuten-regel’** met betrekking tot reclame voor en na kinderprogramma's behouden, omdat er tot op heden nog geen dialoog ten gronde over geweest is. Tegelijk kan er dan ook gedacht worden rond de beeldvorming over jongeren – en hoe ze moeten zijn, met de uitbuiting van de ‘peerpressure’ – in de reclame en de confrontatie van kinderen en jongeren met publiciteit tout court.

---

³² Onderzoek uitgevoerd door Jan Van Gils van het onderzoekscentrum Kind en Samenleving gaf aan dat 51% van de kinderen vragende partij is voor een jeugdjournaal, 20% heeft geen mening en 29% kijkt liever naar het volwassenenjournaal.

- TRA **6.1.5.** Met betrekking tot **de filmkeuringscommissie** zou het goed zijn dat die een bevoegdheidsuitbreiding krijgt naar videogames en alle homevideo's die verhuurd worden. Er kan ook gedacht worden aan een systeem zoals de 'Kijkwijzer' in Nederland, waar men bij de programma's op TV en op de huurvideo's een meer gediversifieerde informatie krijgt naar inhoud (geweld, seks, angst, drugs en alcoholmisbruik, discriminatie, grof taalgebruik), naar meer leeftijdscategorieën,... Zeker de classificatie naar inhoud moet uitdrukkelijk niet tot doel hebben de ouders en kinderen in hun kijk- en speelgedrag te sturen, maar wel om het onderhandelen tussen ouders en kinderen te stimuleren.
- TRA **6.1.6.** Een afstemming tussen het beleid van Media en Welzijn dringt zich op in functie van **aanpassing en vereenvoudiging van de verschillende commissies die daaromtrent adviseren.** Voorwaarde is wel dat binnen de verschillende commissies ook ruimte wordt gecreëerd voor de inbreng van kinderen en jongeren. Ook hier moet dus gezocht worden naar een haalbaar evenwicht tussen protectie en participatie.
- TRA **6.1.7.** Vlaanderen kent een relatieve achterstand wat betreft de aanwezigheid van ICT (informatie en communicatietechnologie) in de samenleving. Er bestaat dan ook het gevaar voor een nieuwe dualiteit in de samenleving, namelijk de 'info-have's' versus de 'info-have-not's'. Recente gegevens (Kliksons)³³ leren ons dat we kunnen spreken van een kloof tussen jongens en meisjes en dat bepaalde sociale groepen geen toegang vinden tot ICT-voorzieningen.
- Informatiestromen worden moeilijker te controleren. Er is een afstemming nodig met de on-line economie. Een drempelverlaging in de toegang tot ICT is broodnodig. Men wil hierin voorzien door de gebruiksvriendelijkheid en lage drempel van ICT en nieuwe media te verbeteren, door toegangspunten voor ICT op school te verbeteren en de kostprijs van ICT zo laag mogelijk te houden. Projecten 'levenslang leren', 'Digitaal actieplan' en 'e-VRT' moeten in die context geplaatst worden.

“Ook mobiliteit over de digitale snelweg is prioritair.” (JEP)

---

³³ Kliksons is een digitaal bevragsingsproject naar de vrijetijdsbesteding van tieners. Het is een samenwerkingsverband van de Vereniging voor Vlaamse Jeugddiensten en –consulenten, de provinciale jeugddiensten, de Vlaamse Dienst voor Speelpleinwerk en Jeugd en Stad vzw. Het onderzoek werd begeleid door de onderzoeksgroep TOR van de Vrije Universiteit Brussel.

6.2. JEUGD EN TOERISME

Algemeen beleidskader

Doel van het toerismebeleid is zorg dragen voor een kwalitatief hoogstaand aanbod en goede mogelijkheden, naar ieders behoefte, voor alle bevolkingsgroepen met betrekking tot niet-commerciële vrijetijdsinvulling. Een inclusief jeugdbeleid heeft dan ook aandacht voor de invulling daarvan vanuit jeugdperspectief. Zorg voor de kindvriendelijkheid van toeristische voorzieningen in Vlaanderen is een belangrijk aandachtspunt. Het kan echter geenszins de bedoeling zijn om binnen de toeristische voorzieningen ‘reservaten’ te creëren waar het goed toeven is voor kinderen en jongeren. Daaromtrent zal een stimuleringsbeleid gevoerd moeten worden, dat er op gericht is die principes zo optimaal mogelijk te realiseren.

Maar ook voor jongeren die hun wereld willen verkennen, moeten kansen gecreëerd worden en moet getracht worden om zo weinig mogelijk drempels in te bouwen.

Ook informatie op maat, via de bestaande kanalen zoals Vlaanderen Vakantieland of via nieuw te creëren kanalen, moet een aandachtspunt zijn. In de nabije toekomst zal ook het e-toerisme uitgewerkt worden, wat zeker voor jongeren een stap kan zijn tot drempelverlaging en gerichtere communicatie, op maat van de jongeren.

Concrete beleidsacties

RWA **6.2.1.** Binnen het **sociaal toerismebeleid** is ‘jeugd’ reeds vertegenwoordigd als een specifieke doelgroep. Het sociaal toerisme is ‘Toerisme voor allen’, een niet commercieel toerisme, evenwaardig aan andere vormen van toerisme.

In Vlaanderen zijn er 11 koepels voor sociaal toerisme erkend, die in 1997 187 centra groepeerden, die samen voorzagen in 41.110 bedden en maar liefst 3,7 miljoen overnachtingen per jaar.

Specifiek voor jeugd zijn er de koepels Vlaamse Jeugdherbergcentrale, Centrum Jeugdtoerisme en Infra-Fos. Tussen 1986 en 1996 is er 308,7 miljoen subsidie naar de jeugdsector gegaan (waarvan CJT en VLJHC 180 miljoen). De directe subsidie (de gebouwen blijven eigendom van Toerisme Vlaanderen, maar er is een erfpachtovereenkomst van 30 jaar) aan de jeugdsector bedroeg in die periode 215 miljoen. Naast de bestaande koepels zijn er nog de verblijfcentra van ADJ en BLOSO.

In deze sector zijn er grote problemen wat betreft capaciteit en diversiteit van de centra, de veiligheid en de zonering.

TRA **6.2.2.** De ministers van Toerisme en Jeugd zullen nagaan welke de nodige capaciteit en diversiteit is in deze sector, met specifieke aandacht voor toegankelijkheid en veiligheid. Dat kadert in een **gezamenlijke nota van de ministers Anciaux en Landuyt betreffende de bevoegdheidsafbakening op vlak van Jeugdtoerisme, rond de noden van de jeugdsector, de kwantitatieve benadering, de basisnormen en de prioriteiten, maar ook rond vorming en management voor de sector zelf.**

Dat alles kadert in het nieuwe beleidsplan ‘Toerisme voor allen’.

TRA **6.2.3.** Voor **het internationaal jeugdtoerisme** is er nood aan opwaardering en permanente ondersteuning van de logiesinfrastructuur die zich richt op de markt van het internationaal jeugdtoerisme. Ook moet voorzien worden in een vorm van ondersteuningsplatform in uitvoering van het beleidsplan.

- RWA **6.2.4.** Rond toegankelijkheid en **dagrecreatie** wacht men op de resultaten van net uitgevoerde studies om het beleid te verbeteren.
- RWA **6.2.5.** Vermits jeugdbeleid ook solidariteit wil bewerkstelligen, moeten specifieke beleidsacties voorbereid worden om kansarme jongeren de mogelijkheid te bieden deel te nemen aan het vakantiegebeuren. Het **Steunpunt Vakantieparticipatie** voor kinderen en gezinnen die in armoede leven werd opgestart in de schoot van Toerisme Vlaanderen. Ook de vakantiewerking van de **opstaporganisaties** (organisaties die specifiek aan vakantiewerking en toeleiding doen voor deze gezinnen), wordt financieel ondersteund voor transport- en logieskosten. Vanuit het Steunpunt Vakantieparticipatie zullen initiatieven genomen worden om specifiek naar de jongerendoelgroep te werken.
- TRA **6.2.6.** Voor vele jeugdbewegingen is **de wet op de reish bureaus** nog steeds een probleem. Om verkeerde interpretaties en daaruit voortvloeiende problemen te vermijden, moet die wet echter op het federale overheidsniveau herbekeken worden. De Vlaamse regering zal daaromtrent contact opnemen met de federale overheid.
- TRA **6.2.7.** In de nabije toekomst wordt het **e-toerisme** uitgewerkt, wat zeker naar jongeren toe een stap moet zijn naar drempelverlaging en betere communicatie.
- RWA **6.2.8.** De **opleidingen en vorming** binnen de toeristische sector worden beter gestroomlijnd om ze te laten aansluiten bij de noden van de jongeren en de sector. Op secundair niveau situeren de opleidingen gericht op hotel en toerisme zich in het TSO en BSO. De TSO-opleidingen voorzien in vele gevallen ook in een 7e specialisatiejaar. Het Hoger Onderwijs toerisme wordt georganiseerd aan 5 hogescholen (Oostende-Brugge, Kortrijk, Anderlecht, Hasselt en Mechelen). Het zijn één-cyclusopleidingen: Beheer, toerisme en recreatie. Een universitaire opleiding toerisme ontbrak tot hiertoe. In oktober 2001 werd een interuniversitaire (UA, KUL, LUC) Voortgezette Academische Opleiding Toerisme opgestart, gelokaliseerd aan de Universiteit Antwerpen.
- RWA **6.2.9.** Beroepsopleidingen en –vormingen in toerisme worden zowel door **VDAB, VIZO als het Centrum voor Vorming en Vervolmaking in de Horecasector** (door middel van het sectorfonds Horeca) ingericht. Het Centrum voor Vorming en Vervolmaking in de Horecasector werkt daarvoor nauw samen met VDAB en VIZO. De nood aan beroepsopleiding is groot, aangezien binnen de toeristische sector en in het bijzonder de horeca-sector meerdere knelpuntberoepen te vinden zijn. Daarbij moet opgemerkt dat de oorzaken van dit knelpuntkarakter in de eerste plaats liggen bij de loon- en arbeidsvoorwaarden in de sector.
- RWA **6.2.10.** Binnen het **beroepsprofielen**project van de SERV heeft men sinds kort een **beroepenstructuur voor de toeristische sector** opgesteld. Die beroepenstructuur vormt de basis om beroepsprofielen uit te werken, die op hun beurt zullen leiden tot opleidingsprofielen. Opleidingsprofielen die goed afgestemd zijn op een beroepsprofiel bieden een grotere garantie voor een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

RWA **6.2.11.** In de toeristische sector zijn ook heel wat **vrijwilligers** actief. Toerisme Vlaanderen rondde in juni 2001 een studie af, waaruit blijkt dat ongeveer 40.000 vrijwilligers in de toeristische sector actief zijn.

Het gaat om vrijwilligers in het jeugdtoerisme, toerisme voor doelgroepen, gidsen en begeleiders, duurzaam toerisme, het onderhoud van fiets- en wandelroutes, etc.

Toerisme Vlaanderen krijgt de opdracht dat vrijwilligerswerk te ondersteunen, in de eerste plaats door als informatiepunt te fungeren, in de tweede plaats door vorming te organiseren.

6.3. JEUGD EN WONEN

Algemeen beleidskader

De Vlaamse overheid wil dat iedereen – ook de gezinnen met de minste kansen – in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid over een aangepaste woning van goede kwaliteit beschikt.

Vanuit kindperspectief betekent dat een recht op wonen in betaalbare woningen van goede kwaliteit, gelegen in een aangename en veilige woonomgeving met plaats voor groen en open ruimte. Daarnaast moet aandacht besteed aan een goede bereikbaarheid en aan verkeersveiligheid en voldoende ruimte voor kinderen om zich uit te leven. Ook binnen dit beleidsdomein dringt zich nogmaals de noodzaak op van een inclusief jeugdbeleid. Om die doelstelling te bereiken zullen ook maatregelen op vlak van mobiliteit, verkeersveiligheid, ruimtelijke ordening, stedelijk beleid, ...genomen moeten worden. Ook aan het recht op participatie kan binnen die materie niet voorbijgegaan worden. Kinderen en jongeren een plaats geven binnen bewonersparticipatie is een eerste maar noodzakelijke stap. Het implementeren van inspraak- en feedbackmechanismen zoals bijvoorbeeld kindeffectrapportage kan een garantie betekenen voor de structurele inbedding van de participatie van kinderen en jongeren.

Concrete beleidsacties

- RWA **6.3.1.** Over de woonsituatie en woonbehoeften van kinderen en jongeren in Vlaanderen is weinig expliciet geweten. Om die kennisleemte in te vullen werd dat onderzoeksthema in het kader van het Programma Beleidsgericht Onderzoek 1999 opgenomen. Het **onderzoek naar de woonsituatie, woonwensen en woonbehoeften van kinderen** in Vlaanderen is eind 2000 van start gegaan en zal de Vlaamse overheid de nodige input geven om rekening te houden met de specifieke behoeften en wensen van kinderen en jongeren (tot 18 jaar). Er zal niet enkel aandacht gaan naar de woning, maar uiteraard ook naar de woonomgeving en de beschikbaarheid van voorzieningen. In grote lijnen bestaat het onderzoek uit drie delen. Een eerste deel maakt een analyse van de woonsituatie van kinderen op basis van de beschikbare volkstellinggegevens. In een tweede deel wordt via de scholen een enquête over de woonsituatie en woonwensen afgenomen bij ongeveer 5000 kinderen en jongeren (1ste en 6de secundair onderwijs). In een laatste deel worden de resultaten uit de vorige delen aan elkaar getoetst om de kloof te kunnen vaststellen tussen de woonsituatie en de woonwensen en –behoeften. Ook zullen conclusies en aanbevelingen worden geformuleerd. De resultaten van dat onderzoeksproject moeten de nodige input geven aan het beleid, zodat eventueel gerichte maatregelen tot het verbeteren van de woning- en woonomgevingkwaliteit voor kinderen kunnen worden opgenomen.
- RWA **6.3.2.** Het **nieuwe sociale huurbesluit** van 20 oktober 2000 (inwerkingtreding op 1 januari 2001) legt reeds een sterk accent op de aandacht voor de leefbaarheid van sociale woonwijken en –complexen en de daarmee samenhangende bewonersbetrokkenheid en –participatie. Een sociale huisvestingsmaatschappij moet de nodige maatregelen nemen waardoor zij onder meer de zorg voor een optimale leefbaarheid zal realiseren, sociale netwerken zal versterken en ondersteunen, de bewoners zal informeren en zal zorgen voor een structurele inbedding van de bewonersparticipatie in de werking van de sociale huisvestingsmaatschappij. In het kader van het verbeteren van de leefbaarheid en de bewonersbetrokkenheid, moeten de wensen en behoeften van kinderen en jongeren inzake woning en woonomgeving zo maximaal mogelijk worden opgenomen in de uitgewerkte maatregelen.
- RWA **6.3.3.** Voor de aanleg en inrichting van **speel- en groenvoorzieningen** worden - via de projectsubsidies voor infrastructuurwerken en gemeenschapsvoorzieningen – reeds middelen voorzien.
- TRA **6.3.4.** Het is van belang dat aan deze mogelijkheid voor **projectsubsidies** voor speel- en groenvoorzieningen voldoende **bekendheid** wordt gegeven, zodat de beschikbare middelen optimaal worden benut.
- TRA **6.3.5.** Expliciete aandacht voor kinderen en jongeren, zowel in het kader van de **betrokkenheid en inspraak** bij de werking van de sociale huisvestingsmaatschappij als bij het ontwerpen en uitvoeren van nieuwe woonprojecten, moet worden bevorderd, onder meer via informatie en sensibilisatie.

- RWA **6.3.6.** Naast sociale huisvesting richt het woonbeleid zich ook nadrukkelijker op **de private huurmarkt**, waaronder de ‘secundaire’ huurmarkt van bijvoorbeeld kamers (belangrijk voor studenten). De kwaliteitsnormen en het –instrumentarium ingeschreven in de Vlaamse wooncode bieden het noodzakelijke kader om effectief te werken aan de kwaliteitsverbetering van de private huurwoningmarkt. De specifieke minimumnormen voor de kamers zijn opgenomen in het kamerdecreet van begin 1997. De verdere implementatie en opvolging van de bestaande kwaliteitsinstrumenten en -normen is onontbeerlijk en vereist de betrokkenheid van de diverse beleidsniveaus en huisvestingsactoren.
- RWA **6.3.7.** In de **nieuwbouw- en renovatiepremie** is voorzien dat het volume van de bouwvergunning mag verhoogd worden met 50 m³, indien de aanvrager op de aanvraagdatum minder dan 10 jaar wettelijk of feitelijk samenwoont. Die regel wil jonge koppels die gezinsuitbreiding voorzien, toelaten een aangepaste woning te bouwen met ondersteuning van het Vlaams Gewest.
- RWA **6.3.8.** Ook bij de **sociale huur- en koopwoningen** is er aandacht voor kinderen. In recente projecten voor bejaardenwoningen wordt door de sociale huisvestingsmaatschappijen steeds vaker ruimte voor kleinkinderen ingecalculeerd. Dat vertaalt zich in een extra slaapkamer die kan gebruikt worden wanneer die kinderen komen logeren.

6.4. JEUGD EN WERKGELEGENHEID

Algemeen beleidskader

In het domein van de werkgelegenheid merken we een aantal opmerkelijke tendensen. Vergrijzing en ontgroening gaan samen op de arbeidsmarkt. We krijgen steeds meer een omgekeerde bevolkingspiramide, wat zich vertaalt in steeds meer ouderen die niet meer participeren aan de arbeidsmarkt, en steeds minder jongeren die er instappen.

De werkloosheid bij jongeren evolueerde gunstig tussen 1998 en 1999. De –25 jarigen vormden anno 1999 een vierde van de werkzoekendenpopulatie. Recente cijfers (30/6/2000 t.o.v. 30/6/1999) duiden op een versterkte daling. Die daling van de werkloosheid wordt mee gerealiseerd door een vlottere overgang van school naar werk, weergegeven door de evolutie van werkzoekende schoolverlaters. Ongeveer 15% van de schoolverlaters is na een jaar tijd nooit uit de werkloosheid verdwenen. Ondanks een lichte verbetering blijft voor laaggeschoolde jongeren de situatie erg ongunstig: bijna de helft van de mannen (37,5%) en meer dan de helft van de vrouwen (45.6%) is na één jaar nog werkzoekend.

Algemeen blijkt nog steeds dat de tewerkstellingskansen stijgen naarmate het studieniveau hoger is. Verder moet opgemerkt dat de persoonlijkheidskenmerken van de schoolverlaters steeds belangrijker worden voor het vinden van een job.

Een andere vaststelling: waar van de Belgische schoolverlaters na 1 jaar nog 15% werkzoekend is, bedraagt dat cijfer bij jongeren van allochtone afkomst maar liefst 53% . Een van de doelstellingen van het werkgelegenheidsbeleid is de werkzaamheidsgraad tegen 2004 op te trekken naar 65% (tegenover 59,5% in 1999). Daarnaast wil men de participatie verhogen van de bevolkingsgroepen die ondervertegenwoordigd zijn (laaggeschoolden, jongeren, Vlamingen van allochtone afkomst,...). Daarvoor is het voorstel van decreet evenredige participatie op de arbeidsmarkt in 2002 van cruciaal belang.

“Een job maakt de integratie in het sociale leven veel gemakkelijker, het geeft de mensen de kans een comfortabel leven te leiden.” (JEP)
“Iedereen moet kunnen werken om zo een mooie toekomst te kunnen bouwen voor zichzelf en zijn kinderen.” (JEP)

Kwaliteit van arbeid en een betere individuele en maatschappelijke ontplooiing zijn andere doelstellingen. Het principe van evenredige arbeidsdeelname en non-discriminatie is een van de centrale beleidsdoelstellingen van het beleid van de minister van Werkgelegenheid en Toerisme.

“Zonder werkgelegenheid geen economie, geen welzijn, geen milieu, geen cultuur... zonder werkgelegenheid is onze maatschappij NIETS.” (JEP)

Concrete beleidsacties

Het onderwijs zou de jongere moeten voorbereiden op de kennis- en informatiemaatschappij in functie van een evenwichtig loopbaanbeleid. Daarin past het concept ‘Levenslang leren’, via vier sporen: meer aandacht voor het individu, dynamisering van het bedrijfsbeleid, afstemming van onderwijs op de arbeidsmarkt en een betere organisatie van de opleidingsmarkt. Tegelijk moet er over gewaakt worden dat bij levenslang en levensbreed leren de nadruk niet eenzijdig op bruikbaarheid gaat liggen. Vroeger werd reeds aangestipt dat ook algemene ontplooiing en levenskwaliteit van groot belang zijn.

TRA **6.4.1.** Jongeren zullen als schoolverlater bijvoorbeeld de mogelijkheid krijgen te beschikken over een PC volgens het principe ‘**iedere jonge schoolverlater zijn PC**’.

RWA **6.4.2.** Daarnaast zal er ook overleg met de minister van Onderwijs opgezet worden om **schoolopleiding en arbeidsmarkt dichter bij elkaar** te laten komen en de aansluiting te verbeteren.

RWA **6.4.3.** Om niet te vervallen in een eenzijdige benadering van de arbeidsproblematiek, gaat ook aandacht naar ‘**levensbreed leren**’. Het is immers niet uitsluitend op de schoolbanken of d.m.v. schoolse kennisoverdracht dat kennis kan vergaard worden om een plek te verwerven in de samenleving. Door het inschakelen van de **sociale economie** worden voor sommige jongeren kansen gecreëerd om zo aansluiting te vinden bij de grote groep actieven. Door het verwerven van noodzakelijke kennis en allerlei sociale attitudes worden ze niet alleen ingeschakeld in het arbeidsproces, maar tegelijkertijd ook meer mondige burgers die echt aan de samenleving kunnen deelnemen. Op dit ogenblik zijn een aantal beleidsacties op experimentele basis gestart.

TRA **6.4.4.** Voor iedere werkzoekende is er ook een basisdienstverlening voorzien, onder meer via het garantieplan dat een concretisering is van het ‘Charter van de werkzoekende’. Dat handelt over de **geïnformatiseerde banenkaart lokale werkwinkels, waar de jongeren met hun vragen terecht kunnen in hun onmiddellijke omgeving en via hun sis-kaart ter plaatse, op de computer, zelf automatisch raadplegingen kunnen doen. Via een callcenter kunnen jongeren telefonisch terecht voor alle mogelijke arbeidsmarktfragen.** Met de geïnformatiseerde banenkaart wordt het voor de jongere of voor de potentiële werkgever eenvoudiger om een effectief overzicht te hebben van opleidings- en tewerkstellingsmaatregelen die kunnen gebruikt worden bij aanwerving. Lokale werkwinkels werden opgestart in samenwerking met de gemeenten en de VDAB om het recht van de werkzoekende op een geïntegreerde basisdienstverlening en trajectbegeleiding te garanderen. Ook daar kan nog werk gemaakt worden van een degelijk informatiebeleid dat zich niet uitsluitend richt op de instroom in de arbeidsmarkt, maar ruimer gaat en opgebouwd wordt vanuit een onderbouwde en participatiegestuurde werkwijze.

RWA **6.4.5.** De Vlaamse overheid heeft intussen een 700-tal jongeren aangeworven in het kader van het **federale Startbanenplan (zie ook 6.11.6. en 6.4.7.)**.

RWA **6.4.6.** Ook voorziet de minister in het kader van zijn **actieplan gelijke kansen mannen–vrouwen een genderneutraliteit** in opleiding en beroepskeuze.

RWA **6.4.7.** Er zullen meer **gezamenlijke kwalificerende trajecten** opgezet worden. Een voorbeeld is het **project Startbanen** - of start van een loopbaan - dat ondertussen van start ging. De eerste balans is positief. Ondertussen werd het uitgebreid naar samenwerking met jeugdhuizen en zelforganisaties van allochtone jongeren.

“Bedrijven kunnen samen met buurtwerk en andere jongereninitiatieven een beslissende rol spelen in de opleidings- en begeleidingsprojecten voor en met kansarmen en minderheidsgroepen.” (What do you think?)

Door middel van een lessenspakket wordt de Startbaanactie ook in de scholen gebracht.

Via een een doelgroepgerichte aanpak wordt gepoogd om ook voor laaggeschoolde jongeren ingangspoorten naar de arbeidsmarkt te creëren. Een aantal concrete acties zoals Instant A – sociale uitzendkantoren die zich specifiek richten op jongeren – ging van start.

RWA **6.4.8.** Daarnaast zal er ook overleg met de minister van Onderwijs opgezet worden om de aansluiting tussen schoolopleiding en arbeidsmarkt te verbeteren. Daarvoor wordt **de campusactie** verder uitgediept. Bedoeling is om vanuit de beleidsbevoegdheid ‘werkgelegenheid’ samen met ‘onderwijs’ een aantal opleidingsprojecten te starten. Er werd een lesspakket over de werking van de arbeidsmarkt verspreid onder de scholen.

“Er moeten meer stageplaatsen komen voor meisjes en deze plaatsen moeten aantrekkelijker gemaakt worden.” (What do you think?)

TRA **6.4.9.** Aandacht moet ook gaan naar de toekomst. Vele jongeren bevinden zich in een tijdelijke of onzekere situatie op de arbeidsmarkt. Het lijkt dan ook logisch dat zij bij de eerste slachtoffers zullen zijn wanneer het economisch minder gaat. Beleidsacties die de rechten van die jongeren waarborgen moeten een plaats krijgen binnen het werkgelegenheidsbeleid. **Jongerenondernemingsraden** die binnen een wettelijk kader die taak op zich nemen, kunnen daarnaast ook werken aan een participatief arbeidsklimaat waardoor ook de, soms talrijk aanwezige, jongeren binnen bedrijven hun stem kunnen laten horen en aandacht kunnen vragen voor jeugdspecifieke problemen binnen het bedrijfsleven. Door die jongerenondernemingsraden op hun beurt te integreren binnen de werking van de vernieuwde Jeugdraad van de Vlaamse Gemeenschap, kan ook hier een stap naar een inclusief jeugdbeleid gezet worden.

RWA **6.4.10.** Met de minister van Werkgelegenheid zal overlegd worden over de uitwisselbaarheid van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt tussen Vlaanderen en Brussel. Omdat er een directe relatie aantoonbaar is tussen de werkloosheid (zie de vaak hoge werkloosheid bij allochtone jongeren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) en de kennis van de tweede landstaal, moeten de inspanningen zich vooral toespitsen op het aanbod Nederlands tweede taal (NT2).

6.5. JEUGD EN CULTUUR

“Mijn moeder vindt de bioscoop te duur. Er zou één dag per maand moeten zijn waarop kinderen gratis naar de film, het toneel, het museum mogen gaan.” (What do you think?)

“Er moet meer toegang en aanzet zijn tot culturele evenementen. Meer kortingen en mogelijkheden voor jongeren om iets van het culturele van deze maatschappij op te snuiven. Onze cultuur zal uiteindelijk toch verdwijnen als dit niet wordt gedaan.” (JEP)

“Jongeren zijn zich vaak niet bewust van het culturele leven in hun gemeente. We zouden meer en vaker ingelicht moeten worden over culturele activiteiten.” (JEP)

Algemeen beleidskader

Museum- en theaterbezoek, het beluisteren van klassieke muziek en het bekijken van de betere film zijn niet echt de meest geliefkoosde vrijetijdsbestedingen van jongeren: *“de gegevens uit het Vlaams tijdsbudgetonderzoek leren ons dat slechts een zeer kleine groep jongeren actief bezig is met dit soort activiteiten in hun vrije tijd. ... Een onderzoek naar het cultureel kapitaal van VUB-studenten kwam tot de vaststelling dat de moderne mediacultuur belangrijker is dan het lezen van boeken, naar het toneel of de opera gaan. ... Ook de klassieke zender van de openbare omroep (die in de tijd van het onderzoek nog niet tot Klara was omgedoopt) is bij jongeren weinig gekend.”* Wat de favoriete filmgenres betreft: *“het zijn vooral de blockbusters die bovenaan het verlanglijstje van jongeren staan en veel minder de ‘ernstige’ of ‘moeilijke’ films uit het kleinere, alternatieve circuit. ... Cultfilms zijn niet alleen niet gekend, slechts iets meer dan één op drie jongeren vindt dit genre goed.”³⁴*

³⁴ Frank Stevens en Mark Elchardus: op. cit.

Culturele competentie verhogen en cultuurparticipatie verruimen

“Jongeren moeten de kans krijgen om actief te participeren aan cultuur. Nog te dikwijls zit de combinatie jeugd en cultuur in de marginaliteit.” (What do you think?)

Het cultuurbeleid schept de voorwaarden die het iedereen in Vlaanderen mogelijk moet maken zelfstandig en kritisch om te gaan met het culturele erfgoed, met het culturele aanbod en het sociaal-cultureel gebeuren. Die voorwaarden bevorderen niet alleen de culturele competentie, maar ook de participerende ontmoeting en de vorming van een hechte samenleving. Daarnaast moet er zeker rekening gehouden worden met de verschillen in beleving van cultuur door kinderen enerzijds (-12 jaar) en jongeren anderzijds (+12 jaar). Waar de culturele interesse en beleving van kinderen behoorlijk ruim is - ze staan voor veel, zoniet alles, open ...- is de culturele interesse en beleving van jongeren selectiever. Verder moet gezocht worden hoe binnen de codes van de culturele huizen ook de codes van kinderen en jongeren een plaats krijgen. Hoe kunnen bijvoorbeeld musea, oases van stilte en rust, ontsloten worden voor spelende, ontdekkende en lawaaierige kinderen? Hoe kunnen cultuurcentra op een leuke wijze en op maat werken aan de culturele competentie van de kinderen en jongeren die zij over de vloer krijgen?

Een rijk cultureel landschap mogelijk maken

Ons cultuurbeleid beoogt de verhoging van de waarde van het culturele aanbod in al zijn verscheidenheid: de kunsten, het erfgoed, de sociaal-culturele activiteiten ... Het beoogt een cultureel aanbod dat diversiteit nastreeft en kruisbestuivingen tussen disciplines mogelijk maakt. Binnen die diversiteit moet er ook ruimte zijn voor een aan verschillende leeftijden aangepast aanbod.

Voor ons spelen kunstenaars en creatieplatforms (ensembles, gezelschappen etc.) een essentiële rol in de maatschappelijke ontwikkelingen. Zij zijn het die het niveau en de kracht van de cultuurscène bepalen.

Er moet daarom voldoende experimenteerterruimte zijn met voortdurende artistieke bevraging, en ook ruimte voor goede doorstroming van jonge kwaliteit. De scholingsmogelijkheden moeten niet alleen in functie van de technieken, maar evenzeer van de creativiteit staan. Daarbij moet er plaats zijn voor zowel schoolse als niet-schoolse werkvormen.

Erfgoed is een belangrijke maatschappelijke uitdaging, een graadmeter voor de culturele ontwikkeling van stad en land. We willen de materiële en immateriële kwaliteit die Vlaanderen zich in de loop der tijden eigen heeft gemaakt, herkaderen in een geïntegreerd denken over cultuur. Zo kan ook het erfgoed een rol spelen in de culturele ontwikkeling, ze meebepalen.

De stad als ruimte van cultuur herwaarderen

Vlaanderen verstedelijkt steeds meer. Daardoor verruimt het denkkader. Het maatschappelijke belang van de herwaardering van de kernsteden dat met verstedelijking gepaard gaat, leidt tot een cultuurbeleid dat het accent op de stedelijke ruimte plaatst. Die ruimte biedt de sterkste dynamiek voor een geïntegreerde aanpak van cultuurcreatie en -participatie. Het cultuurbeleid zal dan ook worden herdacht, met de grote steden Brussel, Antwerpen en Gent als spilruimte en de andere kernsteden als specifieke (erfgoed, experiment) of als regionale actoren. Steden, als aantrekkingspolen voor jongeren en verblijfsplaatsen voor studenten, hebben een uitdrukkelijke verantwoordelijkheid in het bieden van mogelijkheden en uitdagingen.

Internationalisering van cultuur

Vlaanderen internationaliseert steeds meer, zo ook zijn cultuur. Internationalisering van het cultuurbedrijf wordt door het beleid als een positieve waarde beschouwd. Zo worden de mogelijkheden tot uitbreiding van interculturele contacten en ontdekkingen vermenigvuldigd en verhoogt de interculturele kennis exponentieel. Een afstemming van de beleidsacties op de Europese programma's met de regelgeving op internationale projecten binnen het decreet Vlaams Jeugdbeleid kan hier een eerste stap betekenen.

In de stad als ontmoetingsplaats van verschillende culturen krijgt de internationalisering van cultuur een extra dimensie. Brussel is bij uitstek een kruispunt van culturen en vooral een laboratorium voor jongerenculturen. De culturele ontmoeting tussen de verschillende (jongeren)gemeenschappen verdient in onze hoofdstad de nodige ruimte om die bij uitstek stedelijke functie te valoriseren.

Concrete beleidsacties

Popbeleid

“Mensen hebben cultuur nodig, ook al beseffen de meesten dat niet. Cultuur is niet alleen kunstwerken bekijken, maar dat zijn ook beginnende DJ's die de mogelijkheid moeten krijgen om hun talenten te kunnen ontwikkelen.” (JEP)

Binnen het muziekbeleid wordt onder meer werk gemaakt van de uitbouw van het popbeleid. Dat gebeurt in onderlinge overeenstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen en de administratieve afdelingen waar het popbeleid zich situeert. Het popbeleid zal zich vertalen in impulsen op verschillende vlakken.

RWA **6.5.1.** Vooreerst wordt een betere communicatie tussen beleid en het veld en een betere bekendmaking van reglementen en decreten beoogd. Een **popcampagne** zal daar een aanzet geven met de uitgave van een CD-Rom, brochure en website waarin alle kanalen en subsidiemogelijkheden op een rijtje worden gezet.

RWA **6.5.2.** Via **het muziekdecreet** willen we multifunctionele muziekpodia verder ondersteunen waar naast concerten ook nevenactiviteiten als muziekeducatie, cursussen en techniek kunnen ontwikkeld worden. Het samenbrengen van verschillende functies onder één dak brengt een interessante dynamiek teweeg die we verder willen stimuleren.

RWA **6.5.3.** Ook voor **muziekeducatieve projecten** doen we een extra inspanning en willen we multifunctionaliteit nastreven.

RWA **6.5.4.** Naast structurele ondersteuning wordt ook de **projectmatige ondersteuning**, zoals voorzien in het muziekdecreet, gecontinueerd.

RWA **6.5.5.** Lichte muziek of popmuziek is een nieuw erkende discipline binnen het decreet amateurkunsten naast dans, fotografie,... Dat maakt het mogelijk dat één organisatie gesubsidieerd wordt voor **de ondersteuning en begeleiding van amateurpopmuzikanten.**

RWA **6.5.6.** Ook via het **reglement voor culturele infrastructuur** (binnen het fonds voor culturele infrastructuur), via het **reglement internationaal**,... worden openingen gecreëerd om mensen die werken met en rond populaire muziek te ondersteunen.

“Met een groepje repeteren of optreden is moeilijk omdat er geen ruimte beschikbaar is. Jeugdig talent van eigen bodem zou meer kansen moeten krijgen.” (What do you think?)

RWA **6.5.7.** Ook in het **muziekaanbod van openbare bibliotheken** moeten specifieke genres waartoe jongeren zich aangetrokken voelen, voldoende vertegenwoordigd zijn.

Podiumkunsten

6.5.8. De **educatieve werking** van theater- en dansgezelschappen, toneelhuizen en kunstencentra, ... zal gevaloriseerd worden, onder meer door een verhoging van de structurele subsidies aan gezelschappen die zich richten tot kinderen en jongeren en een projectmatige ondersteuning voor jeugdtheatergezelschappen. De podia en productiehuizen krijgen zoals iedereen in het culturele veld de opdracht te werken aan een **breder publieksbereik** om de cultuurparticipatie te verbreden, ook naar kinderen en jongeren.

Lezen

TRA **6.5.9.** Leesplezier voor kinderen en jongeren krijgt een nieuwe ruggensteun door de **Stichting Lezen**, die begin 2002 van start gaat. Daarbij wordt niet alleen aandacht besteed aan de –12-jarigen, maar ook aan de +12-jarigen. Lezen stimuleren als een traag ritueel in een snelle tijd. Lezen promoten als vitamine voor de geest om kennis en weerbaarheid te vergroten.

RWA **6.5.10.** Gekende en gloednieuwe acties zoals **de Voorleesactie, de Jeugdboekenweek en Fahrenheit** geven impulsen om van lezen een boeiende bezigheid te maken. In hun communicatie moeten evenementen rond leesbevordering ook inhoudelijke impulsen geven aan de jongerencultuurvormen. We hebben nog nooit zoveel en zo graag gecommuniceerd. Door over het lezen met mekaar te communiceren kunnen we naast de kwantiteit en frequentie ook de kwaliteit van de communicatie bevorderen.

RWA **6.5.11.** Het Vlaams Fonds voor de Letteren ondersteunt het **Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur** als focuspunt. Het stimuleert dat schrijvers van kinder- en jeugdboeken bekend raken. Het NCJ is een kenniscentrum en een animator. Diverse initiatieven zullen leiden tot een leesklimaat.

TRA **6.5.12.** Het Fonds werkt ook mee aan **een nieuw beleid voor het stripverhaal**. Op dat vlak groeien in Vlaanderen heel wat interessante initiatieven en opleidingen, die nieuwe kansen moeten krijgen. Internationale erkenning van onze stripauteurs moet leiden tot een grotere erkenning in eigen land. Strips zijn een volwaardig literair genre waarin jongeren een zeer belangrijke rol spelen. De strip is ook een bindmiddel tussen beeldcultuur en woordcultuur.

“Ik wil een jongerenhoekje in de bibliotheek” (What do you think?)

RWA **6.5.13.** Alle **openbare bibliotheken** hebben nu reeds een jeugdafdeling met specifiek aanbod en methodiek. In het nieuwe decreet lokaal cultuurbeleid wordt gratis uitleen tot 18 jaar verplicht. Er mag geen lidgeld worden gevraagd en internet moet gratis zijn. Verwacht wordt dat er een pro-actieve houding t.o.v. de jeugd wordt gecreëerd met een wervend karakter, door de doelgroep zelf op te zoeken (scholen, jeugdverenigingen...). In een experimentele fase wordt onderzocht of de Jeuginformatiepunten (JIP's) een plaats kunnen vinden binnen de bibliotheken.

RWA **6.5.14. De Boekencheque** is een wegwijzer naar de boekhandel. Via de Vlaamse Stichting Lezen zullen boekencheques een doelgerichte distributie krijgen. Projecten leesbevordering voor nieuwe groepen zullen door boekencheques ondersteund worden. De boekencheque is een instrument om de competentie van de culturele en van de commerciële partners te voordele van de ‘lezer’ te optimaliseren.

Erfgoed en beeldende kunst

“Wat is een maatschappij zonder cultuur? Wat hebben we dan om door te geven aan het nageslacht?” (JEP)

RWA **6.5.15.** Erfgoedconvenanten zijn engagementsverbintenissen tussen de Vlaamse overheid en de kunststeden om het erfgoed uitdrukkelijker en levendiger aanwezig te brengen in onze samenleving. In de **erfgoedconvenanten** die in 2001 werden afgesloten is een dynamische projectwerking ingebed die toegespitst kan worden op specifieke doelgroepen, waaronder jeugd. Ook de organisatie van de erfgoednachten en het erfgoedweekend kadert binnen dit opzet.

TRA **6.5.16.** Op het vlak van volkscultuur is de optie genomen om ook aandacht te besteden aan **cybercultuur**, als volwaardig aspect ervan.

- TRA **6.5.17.** De **musea** hebben via hun educatieve werking (vaak zowel buitenschools als binnenschools) een uitgebouwde publiekswerking naar kinderen en jongeren, met o.m. speciale pakketten, toegespitste rondleidingen en kinderateliers. Naar de toekomst zullen ook kinderen en jongeren bevraagd en betrokken worden om de actualiteitswaarde van het beleid van de musea te kunnen inschatten. De mening van kinderen en jongeren kan mee bepalend zijn om een toekomstgerichte werkwijze (bijvoorbeeld rond die educatieve werking, of waarom niet, wat betreft het aankoopbeleid) te vinden. Kinderen en jongeren zullen van meet af aan bij het proces betrokken worden en dus niet uitsluitend als passieve gebruiker achteraf. Als Vlaamse overheid willen we een aantal impulsen geven. De jongerenmuseumdagen zijn daar een voorbeeld van.
- RWA **6.5.18.** Het **beeldende kunstbeleid** is toegespitst op een ontwikkelingsbeleid, waardoor ook veel aandacht besteed wordt aan jong en zich ontwikkelend talent. Logischerwijze genereert dat voldoende aandacht voor jonge kunstenaars. Een aantal jongeren wordt structureel gesubsidieerd binnen de kunstacademies. Aanvullend daarop kunnen jonge kunstenaars startsubsidies krijgen in de vorm van beurzen. Op middellange termijn wordt er gewerkt aan een beleid dat competentie verhoogt, dat hongerig maakt naar kwalitatieve oplossingen.

Gemeentelijk cultuurbeleid

- TRA **6.5.19.** Een uitgebreide jeugdprogrammering (naar scholen, maar ook in de vrije tijd) wordt binnen de meeste **culturele centra** en gemeenschapscentra reeds voorzien. Ook **jeugdorganisaties** moeten belangrijke gebruikers worden van de infrastructuur. En waarom zouden de cultuurfunctionarissen geen artistiek of organisatorisch advies kunnen leveren? Waarom zouden jongeren voor de samenstelling van een jeugdeigen programmering vanuit het cultuurcentrum geen verantwoordelijkheid kunnen krijgen? Wederkerigheid is ook in deze aangewezen. Ook jeugdorganisaties kunnen vanuit hun knowhow een waardevolle bijdrage leveren in de werking van een cultuurcentrum. Daartoe kunnen die centra ontmoetingsplatforms of communicatielijnen opstarten. Gezien de doelstellingen en de opdrachten (cultuurspreiding, participatiebevordering, gemeenschapsvorming) van de centra moeten kinderen en jongeren nog meer worden aangesproken en zullen specifieke inspanningen geleverd moeten worden naar deze doelgroep. Zo hebben kinderen en jongeren recht op **een goed informatiebeleid**, voor wat betreft de culturele programmering, toe- en inleidingen, ... Daarom moeten de culturele huizen hun informatiebeleid in het oog houden. Brochures met de jongerenprogrammering of andere communicatiemiddelen moeten meer zijn dan zogenaamde spin-offs van de brochures voor volwassenen. Informatie en educatie moet ook voor kinderen en jongeren **op maat van de gebruikers** worden geconcipieerd.

RWA **6.5.20.** De cultuurcoördinator, die als opdracht krijgt de samenwerking te stimuleren tussen alle culturele actoren in de stad of gemeente, zal vanzelfsprekend ook linken leggen met het jeugdwerk en de jeugdverenigingen in die stad of gemeente. Binnen de opmaak van het **gemeentelijk cultuurbeleidsplan** zal **afstemming** gezocht worden **met het gemeentelijk jeugdwerkbeleidsplan**. Niet alleen traditionele werkvormen als crea-ateliers, kinder- en jongerentheatergroepen, jeugdmuziekateliers en jeugdhuizen moeten in die afstemming in beeld komen. Ook afstemming met minder gestructureerde vormen van jeugdcultuur moet worden gezocht. Kinderen en jongeren moeten, net als volwassenen, ‘hun ding’ kunnen doen en brengen. Het kan niet langer dat kinderen en jongeren van het ‘jeugddienstkastje’ naar de ‘cultuurdienstmuur’ worden gestuurd of omgekeerd. Evenmin kan het dat er schotten worden gecreëerd tussen een kinderen- en jongerenaanbod enerzijds en een volwassenenaanbod anderzijds. Volwassenen en jeugdigen kunnen immers ook op cultureel vlak best wel heel veel van elkaar leren.

Sociaal-cultureel werk

De maatregelen die genomen worden rond jeugd binnen het sociaal-cultureel werk, zijn hoofdzakelijk terug te vinden in het Jeugdwerkbeleidsplan. We geven hier nog eens de uitgangspunten die fungeren als een soort negenproef voor de basiskwaliteit van het jeugdwerkbeleid mee:

- Communicatie en participatie als beleidsdoel en als -middel
- Het bieden van ruimte in verschillende betekenissen
- Offensief: beklemtonen van de kracht van de jeugd en het jeugdwerk
- Het recht op een gevarieerd jeugdwerkaanbod
- Stimuleren van de toegankelijkheid voor ALLE kinderen en jongeren
- Kansen voor nieuwe netwerken
- Een kans voor reflectie op en profilering van het jeugdwerk
- De complementariteit van het beleid
- Beklemtonen van een aantal beleidskwaliteiten

De 50 concrete voorstellen i.v.m. het Vlaams Jeugdwerkbeleid zijn te vinden in het Vlaams jeugdwerkbeleidsplan.

Enkele bijkomende doelstellingen:

TRA **6.5.21.** Jonge holebi's zoeken op steeds jongere leeftijd contact met andere holebi's of komen steeds vroeger uit voor hun seksuele identiteit. De holebi-jongere maakt een moeilijk proces door voor hij of zij in een stadium komt van zelfaanvaarding of, nog een stap verder, voor hij of zij aan coming-out doet. In dat proces kan de steun en begeleiding vanuit **holebi-jongerengroepen** wonderen doen. Die holebi-jongerengroepen zorgen lokaal en op Vlaams niveau voor ontspannende activiteiten, onthaal, informatie en voorlichting, actie en zichtbaarheid. Zo'n jeugdcategoryale aanpak blijft voor jonge holebi's absoluut noodzakelijk. Daarom wordt, samen met de binnen het reglement experimenteel jeugdwerk erkende jeugdwerkverenigingen, voor holebi's gezocht naar meer structurele erkenning en ondersteuning.

- TRA **6.5.22.** Ook voor **jeugdwerkinitiatieven voor en met gehandicapte kinderen en jongeren** wordt gezocht naar een meer structurele erkenning en ondersteuning. Twee belangrijke doelstellingen worden daarbij beoogd. Enerzijds wil men aan een verbreding van het veld werken, een evenredig aanbod van jeugdwerkinitiatieven voor en met gehandicapte kinderen en jongeren in alle Vlaamse provincies. Anderzijds wil men een kwaliteitsverdieping bewerkstelligen door een platform mogelijk te maken waarbinnen alle jeugdwerkinitiatieven voor en met gehandicapte kinderen en jongeren, op alle niveaus deskundigheid kunnen uitwisselen en vorming kunnen opzetten. De nadruk ligt daarbij zoveel mogelijk op de inclusiviteit van het aanbod. Daarmee bedoelen we dat zoveel mogelijk moet gewerkt worden aan een gemengd aanbod voor zowel gehandicapte als niet-gehandicapte kinderen en jongeren.
- TRA **6.5.23.** In het kader van het jeugdwerkeraanbod voor gehandicapte kinderen en jongeren zal ook gezocht worden naar een verdere **afstemming met** allerlei beleidsacties in het kader van **het Vlaams fonds voor gehandicapten**.
- TRA **6.5.24.** Alle jeugd(werk)reglementen op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap (internationaal, jeugdcultuursubsidies, experimenteel jeugdwerk, informatie, communicatie en participatie), alsook het op te richten steunpunt jeugd, de nieuwe Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap en het landelijk jeugdwerk krijgen een decretale basis binnen een nieuw **decreet op het Vlaams jeugdbeleid**.
- TRA **6.5.25.** Net zoals op het landelijk (Vlaams) niveau alles binnen één decretaal kader wordt gegoten, proberen we dat ook te doen voor **het gedecentraliseerd Vlaams jeugdwerkbeleid**. Zo kunnen het decreet houdende subsidiëring van de gemeentebesturen en de VGC inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid én het decreet houdende subsidiëring van de provinciebesturen inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid worden geïntegreerd. Zo proberen we te komen tot een maximale afstemming van de inspanningen van de gemeente- en de provinciebesturen alsook van het plaatselijk, intergemeentelijk en bovengemeentelijk (provinciaal of regionaal) jeugdwerk.

Internationale contacten

- RWA **6.5.26.** Teneinde **internationale contacten** mogelijk te maken voorziet de Vlaamse regering een aantal subsidiemogelijkheden. In grote lijnen gaat het over het ontvangen van jongeren via humanitaire projecten, de mogelijkheid voor individuele jongeren om een buitenlandse ervaring op te doen via een door henzelf opgezet project en de mogelijkheid voor jongeren om deel te nemen aan internationale initiatieven.
- Daarnaast wordt ook **een coördinatieorgaan voor internationale jongerenwerking (JINT)** betoelaagd om de internationale uitwisseling en samenwerking van, voor en door de jeugd te bevorderen, alsook om op basis van internationale uitwisseling en samenwerking de reflectie over jeugd, jeugdwerk en jeugd(werk)beleid door alle betrokken actoren te bevorderen.

Cultuur en onderwijs

RWA **6.5.27.** De samenwerking tussen cultuur en onderwijs kan ook een belangrijke rol spelen in het kader van de verbreding van de participatie en de verhoging van de culturele competentie. Daarvoor werd **een protocol van samenwerking met betrekking tot cultuur en onderwijs** klaargestoomd. Dat protocol moet ervoor zorgen dat een gezamenlijk beleid ontwikkeld kan worden op de verschillende niveaus waar cultuur en onderwijs elkaar kruisen. Concreet engageren beide partijen zich ertoe om een **structureel overleg** te organiseren tussen het departement Onderwijs en de administratie Cultuur van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Daarnaast wordt gefaseerd **een steunpunt** uitgebouwd **in de schoot van de CANON Cultuurcel**. Ook zal het nodige initiatief worden genomen voor **een transparante en op elkaar afgestemde regelgeving** binnen de domeinen onderwijs en cultuur.

Het steunpunt zal zich toeleggen op de diverse aspecten van cultuur en onderwijs op het niveau van de schooltijd (het reguliere onderwijs), van de vrije tijd (het deeltijds kunstonderwijs/het jeugdwerk) en van de professionele tijd (het hoger kunstonderwijs).

Bedoeling van dat steunpunt is om enerzijds de nodige knowhow en methodologie te ontwikkelen en te verzamelen die bijdragen tot een betere integratie van cultuur in onderwijs. Daarnaast moet het steunpunt feedback leveren opdat de regelgeving zowel bij cultuur als bij onderwijs kan worden aangepast, zodat die regelgeving kan leiden tot een systematische en vanzelfsprekende integratie van cultuur en onderwijs/vrije tijd.

6.6. JEUGD EN SPORT

Algemeen beleidskader

Het Vlaamse sportbeleid heeft als missie ‘zoveel mogelijk mensen in Vlaanderen zo regelmatig mogelijk te laten sporten op ieders prestatieniveau, in kwaliteitsvolle omstandigheden en dit met vrijwaring van de integriteit van de sport’.

Dat impliceert dat de jeugd alle kansen moet krijgen om zowel recreatief, competitief als op topsportniveau sport te beoefenen, in omstandigheden aangepast aan hun noden en behoeften.

Uit bevraging bij zo’n veertienduizend jongeren tussen zestien en achttien jaar³⁵ blijkt dat sportverenigingen de populairste verenigingen onder jongeren zijn: *”Meer dan de helft van de ondervraagde jongeren is lid van dit soort verenigingen (passief, actief of organiserend). De aanhang van sportverenigingen kent geen afname en het publiek van deze verenigingen is bij uitstek een jong publiek. Sportverenigingen spreken niet alleen het grootst aantal jongeren aan, de betrokkenheid binnen dit soort organisaties is bovendien uiterst actief (84% is actief lid). Hoewel de cijfers niet altijd even eenduidig zijn onder andere door eventuele steekproeffluctuaties en door verschillende vraagstelling, kunnen we afleiden dat er zich sinds het midden van de jaren 90 een lichte stijging heeft voorgedaan met betrekking tot het jongerenlidmaatschap van sportverenigingen.”*

---

³⁵ Frank Stevens en Mark Elchardus: op. cit.

Vanuit de overweging dat recht op sport als een provisierecht kan beschouwd worden, moet dat recht in ruime mate worden ingevuld vanuit de wensen van het kind zelf. Reglementering en beleidsacties in de sportsector dienen in eerste instantie dan ook de belangen van kinderen en pas in tweede instantie die van de sector zelf.

“Ruimere bereikbaarheid, toegankelijkheid, bekendmaking en betaalbaarheid van alle sportinfrastructuur, ook en vooral naar ‘niet-georganiseerde jeugd’” (What do you think?)

“Er bestaan natuurlijk sportvoorzieningen, maar niet overal. In sommige wijken of dorpen, moet je verschillende kilometers afleggen om er gebruik van te maken. Bovendien worden de meeste sporten in clubs uitgeoefend (duur en hinderlijk). Je moet betalen, reserveren, ... of, als er wel voorzieningen zijn, zijn ze van slechte kwaliteit en verkeren snel in slechte staat. We zouden open ruimten willen, die goed onderhouden worden, waar je mensen uit de buurt kan ontmoeten, en veilig aan sport doen.” (What do you think?)

Concrete beleidsacties

RWA **6.6.1.** Op participatievlak worden initiatieven genomen om **sportinfrastructuur toegankelijk** te maken voor zoveel mogelijk kinderen en jongeren. In dat kader moet de piste van de ingebruikname van de beschikbare **schoolinfrastructuur** gevolgd worden.

TRA **6.6.2.** Uit recente bevraging (Kliksons) blijkt dat men binnen het sportbeleid vanaf de tienerleeftijd te maken heeft met een hoge **drop-out van allochtonen en leerlingen uit het Secundair Beroepsonderwijs**. Vermits ook voor die jongeren sport een recht is, moeten de nodige initiatieven genomen worden om de oorzaken van die drop-out in kaart te brengen en waar mogelijk te remediëren.

RWA **6.6.3.** Met het oog op de realisatie van de strategische doelstelling ‘het responsabiliseren van de actoren op ieders niveau’ wordt de **uitbouw van de driehoek gemeente-sportclub-school** als een van de kritische succesfactoren beschouwd. Op termijn moet dat resulteren in een verhoging van de sportparticipatie en van de kwaliteit van het sportaanbod.

“Ik vind dat er iets aan moet gedaan worden om jongeren rond 17-18 jaar aan te zetten om te sporten.” (JEP)

Als strategisch project werd ‘**Contract Jeugd sport**’ in 2000 gelanceerd, met als doelstelling ‘initiatieven initiëren en ondersteunen op het terrein van een structurele samenwerking tussen de scholen, de sportclubs en het lokale sportbeleid met het oog op het verhogen van de sportparticipatie van de niet- of weinig sportende jongeren’. Belangrijke projectcriteria zijn het uitwerken van een lokale driehoekssamenwerking onder coördinatie van de gemeente, het organiseren van nieuwe activiteiten en/of meerwaarde, zich richten tot de leeftijd 6 tot 18-jarigen, sportparticipatie bevorderen of drop-out tegengaan en beantwoorden aan minimale kwaliteitscriteria voor jeugd sport.

RWA **6.6.4.** In de rand van dat initiatief worden vanuit het sportbeleid de **bewegingsscholen** en **sportacademies** extra gepromoot, waarbij een brede waaier van bewegings- en sportactiviteiten aangeboden wordt op het niveau van het kind, al dan niet gekoppeld aan specifiek sportonderricht. Op jonge leeftijd moet er zoveel mogelijk aandacht zijn voor de algemene lichamelijke ontwikkeling die ook een gefundeerde basis vormt voor later creatief of competitief sporten en topsport. Via het stimuleren van dergelijke projecten tracht de Vlaamse overheid ook in de georganiseerde sport een mentaliteitsverandering teweeg te brengen, zodat ook in de clubs het sportonderricht aangepast wordt aan de ontwikkeling van kinderen en jongeren, en zodat ook niet-getalenteerde jongeren tot bewegen aangezet worden en blijvend kansen krijgen om sport te beoefenen.

Dat beantwoordt volledig aan de aanbevelingen van het Kinderrechtencommissariaat.

RWA **6.6.5.** In september 2001 is een **proefproject flexibele opdracht van de leerkracht L.O.** gestart. Via dat project wordt onderzocht op welke manier een halftijds gedetacheerde leerkracht L.O. een structurele en inhoudelijke bijdrage kan leveren aan de uitbouw van het lokale jeugdsportbeleid. De leerkracht L.O. krijgt zo de opdracht om een brug te slaan tussen het L.O.-onderricht en de naschoolse sport (intra en extra muros). Bij voorkeur worden de betrokken leerkrachten ingeschakeld in sportinitiatieven van Contract Jeugdsport, waaronder ook de bewegingsscholen en sportacademies vallen. Maar ook sportclubs kunnen baat hebben bij het inschakelen van dergelijke gekwalificeerde lesgevers, zeker m.b.t. jeugdsportactiviteiten. Dat initiatief zou normaliter moeten bijdragen tot een verhoogde kwaliteit van het lokale sportgebeuren en tot een verhoging van de sportparticipatie. Indien het proefproject positief geëvalueerd wordt, zal de implementatie op grotere schaal vermoedelijk enkel gerealiseerd kunnen worden via financieel partnerschap.

TRA *Er moeten meer L.O.-uren zijn, maar er moet rekening gehouden worden met de toestand van het kind (dik, dun, conditie,...) en de situatie.” (What do you think?)*

6.6.6. Naast dat project wordt met de onderwijssector ook overlegd inzake **het aantal uren L.O.** en het geven van L.O. door vakleerkrachten. Die thema's zullen vanuit sport blijvend naar voor geschoven worden, gezien het belang van de lichamelijke ontwikkeling voor de schoolgaande jeugd.

RWA **6.6.7.** Naast het lokale sportgebeuren met de gemeentelijke sportdiensten zijn de Vlaamse **sportfederaties** de tweede belangrijke actor in het sportveld. In het decreet houdende de erkenning en subsidiëring van de sportfederaties werd een facultatieve opdracht jeugdsport ingeschreven. Zo kunnen de sportfederaties een aanvullende subsidie aanvragen voor een project met als objectief de sportparticipatie te verhogen bij niet-sporters en niet-georganiseerde sporters en/of een project met als objectief de kwaliteit van de jeugdsportwerking van de sportclubs te verhogen bij clubleden.

RWA **6.6.8.** Ook via de facultatieve opdracht **sportkampen** worden door de sportfederaties aan heel wat kinderen en jongeren sportieve kansen geboden. Naast de Bloso-sportkampen en de sportkampen op gemeentelijk niveau zorgen die initiatieven voor heel wat sportbeweging tijdens de vakantieperiodes.

- RWA **6.6.9.** Aangezien de missie van het sportbeleid stelt dat men sport moet kunnen beoefenen op ieders prestatieniveau, moeten ook de getalenteerde jongeren aan hun trekken komen, in verantwoorde omstandigheden. Daarom werden in samenwerking met het onderwijs in de schoot van een aantal sportfederaties de **topsportscholen** opgericht die, naast de ondersteuning via onderwijs, ook via het decreet op de sportfederaties gesubsidieerd worden in het kader van de facultatieve opdracht topsport. Door jonge, beloftevolle topsporters een goede omkadering en de nodige faciliteiten te bieden in het secundair onderwijs, wil de Vlaamse overheid die jongeren de kans geven om hun topsportambities waar te maken en gelijktijdig de mogelijkheden te behouden om hun toekomst op studievlak te realiseren door het behalen van een diploma secundair onderwijs.
- RWA **6.6.10.** Voor sommige sporten worden **leeftijdsgrenzen** vastgelegd, waarbij de klemtoon ligt op het belang van het kind of de jongere en in mindere mate bij het belang van de sportfederatie. Studies geven immers aan dat het zich toeleggen op één sport op te jonge leeftijd fysiologische en andere gevaren met zich mee kan brengen. Zo worden bijvoorbeeld ook ‘zwarte circuits’ vermeden, waarbij kinderen zonder leeftijdsbepalingen op onverantwoorde wijze aan competitieve sportbeoefening doen. De Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap is natuurlijk een gesprekspartner in het verdere verloop van die gesprekken. Zo heeft de Vlaamse regering in 2000 de leeftijdsgrens voor wielervedstrijden verlaagd naar respectievelijk 8 en 12 jaar.
- RWA **6.6.11.** De Vlaamse Trainersschool (VTS) - het samenwerkingsverband tussen het Bloso, de universitaire opleidingsinstituten L.O., de Vlaamse Hogescholen L.O. en de erkende Vlaamse sportfederaties inzake sportkaderopleidingen in Vlaanderen- heeft recent zijn opleidingsstructuur aangepast aan de ontwikkelingen in het sportlandschap, o.a. om tegemoet te komen aan volgende tekortkomingen: onvoldoende jeugdgericht, instapdrempel te hoog, onvoldoende afbakening doelgroepen. Zo wordt er via modulair onderricht ruimte gecreëerd voor bewegingsgerichte (naast sporttakspecifieke) opleidingen en dat voor verschillende doelgroepen, o.a. kleuters (tot 6 jaar) en kinderen (6 à 8 tot 12 à 14 jaar), naast senioren en personen met een handicap. Ook zal in de sporttakgerichte opleidingen meer aandacht geschonken worden aan de jeugdgerichte aanpak bij sportonderricht.
- RWA **6.6.12.** In september 2001 heeft de Vlaamse Gemeenschap de campagne ‘BuurtSport’ gelanceerd (in navolging van Buurtbal vanuit de Koning Boudewijnstichting) met o.a. als doel het stimuleren van de sportieve recreatie van kinderen en jongeren in de eigen woon- en leefomgeving, het ijveren voor meer permanente en polyvalente recreatieruimte in de buurten met plaats voor sportieve beleving, het accentueren van het belang van een actieve en betrokken wijk of buurt, het integreren van kinderen en jongeren uit maatschappelijk achtergestelde buurten en het oriënteren van kinderen en jongeren naar het georganiseerd clubverband.

6.7. JEUGD EN RUIMTELIJKE ORDENING

“Er is nood aan meer openbare ruimte, bossen en jeugdlokalen.” (What do you think?)

“In elk dorp moeten 2 of meer open plekken met hoge bomen komen. Dan kunnen de kinderen uit de buurt er boomhutten in bouwen. Want ik ben wel handig en bouwen kan ik goed!” (What do you think?)

“Wel, ik vind dat onze gemeente er mooi groen uitziet! Veel groen... proficiat!” (JEP)

Algemeen beleidskader

Jeugdruimtebeleid is het ideale terrein om een beleid te voeren dat vertrekt vanuit kinderen en jongeren zelf. Het kan immers beantwoorden aan de meest uitgesproken verzuchtingen van kinderen en jongeren. Dat werd nog eens uitdrukkelijk aangetoond met de campagne ‘Mag het wat meer zijn’ van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap in 2001, waarbij ‘Plaatsen om vrij te spelen, elkaar te ontmoeten en te sporten’ door jongeren als tweede belangrijke behoefte werd naar voor gebracht.³⁶ Bijna alle grote bevragingen tonen gelijkaardige resultaten.

Waar het de fysieke ruimte voor jeugd betreft, dan komt naast de vanzelfsprekende expliciete of formele ruimte³⁷ ook de minder vanzelfsprekende impliciete of informele ruimte³⁸ in beeld. Kinderen hebben, net als volwassenen, recht op de publieke ruimte, ze hebben, net als volwassenen, recht op volwaardige inspraak in het ruimtebeleid.

Het gebrek aan een goede definiëring van die publieke ruimte binnen het ruimtebeleid zorgt er ongewild voor dat de verzuchtingen naar die publieke ruimte die kinderen en jongeren formuleren, vaak worden genegeerd.

Hoewel het debat over jeugdruimte duidelijk de goede richting uitgaat, door onder meer de aandacht daarvoor bij de opmaak van de lokale jeugdwerkbeleidsplannen en het Vlaamse Jeugdwerkbeleidsplan, is de toestand zeker nog niet rooskleurig te noemen. In een advies dat het Kinderrechtencommissariaat formuleerde aan de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening, luidt het als volgt: *“Er is een tekort aan vrije en veilige speel- en ontmoetingsruimte, minderjarigen worden steeds vaker geweerd uit de publieke ruimte. Op alle niveaus is er een tekort aan inspraak door minderjarigen, mede door een gebrek aan kennis betreffende methodieken. Er is onvoldoende afstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen en bestuursniveaus.”* Ook de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap formuleerde een gelijkaardig advies. In het parlement werd zelfs een resolutie aangenomen met dezelfde toonaard.

Eén oorzaak daarvan is de doorgedreven decentralisatie van het Ruimtelijk Ordeningsbeleid. Op Vlaams niveau is er het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, op provinciaal niveau worden Provinciale Structuurplannen ontwikkeld en binnen de gemeenten wordt gewerkt met Gemeentelijke Structuurplannen. Die structuurplannen zijn er telkens voor 5 jaar. De Vlaamse regering besloot om alvast voor deze legislatuur het vorige Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen te continueren.

³⁶ 75,23% van de jongeren gaven dit als een belangrijke behoefte aan.

³⁷ Expliciete of formele ruimte voor kinderen en jongeren: ruimte die uitdrukkelijk aan kinderen en jongeren of het jeugdwerk is toegewezen: speelpleinen, skateparken, speelbossen, jeugdhuizen, jeugdlokalen

³⁸ Impliciete of informele ruimte voor kinderen en jongeren: ruimte die niet uitdrukkelijk aan kinderen en jongeren is toegewezen, maar waar ze wel gebruik van maken: de straten en pleinen, de sporthallen en de culturele centra, de ziekenhuizen, ...

Concrete beleidsacties

- TRA **6.7.1.** De **provinciale en gemeentelijke structuurplan**processen zijn volop bezig, sommige gemeenten en provincies hebben reeds structuurplannen ingediend, anderen moeten het proces nog starten. Om de planningsarbeid te rationaliseren en tegelijkertijd het planningsproces toegankelijker te maken, wordt overwogen om de termijnen van deze structuurplannen af te stemmen op de legislatuurperiodes op de verschillende beleidsniveaus. Gevolg daarvan zal zijn dat de gemeentelijke en provinciale jeugdwerkbeleidsplannen alsook het Vlaamse jeugdbeleidsplan enerzijds en de structuurplannen anderzijds, beter op elkaar kunnen worden afgestemd. ‘Jeugdruimte’ is de prioriteit binnen de gemeentelijke jeugdwerkbeleidsplannen voor de periode 2002 –2004.
- TRA **6.7.2.** Voor de opmaak van een structuurplan bestaan er gemeentelijk en provinciaal verschillende inspraakmogelijkheden waar ook kinderen, jongeren en het jeugdwerk gebruik van kunnen maken. Jammer genoeg zijn noch de jeugd, noch de gemeente- en provinciebesturen voldoende op de hoogte en is er ook geen eenduidige methodiek die voor de opmaak wordt toegepast. Er moet een **informatiecampagne specifiek voor de jeugdsector, maar ook voor de lokale verantwoordelijken en stuurgroepen** komen. Binnen die infocampagne moeten de verschillende mogelijkheden om betrokken te worden in de verschillende fases (van het opstellen van de knelpuntennota tot de uiteindelijke invulling van het structuurplan) aan bod komen. Daarnaast moeten dan wel **geëigende participatiemethodieken** ontwikkeld en toegepast worden waardoor kinderen en jongeren, op maat en zonder de noodzakelijke kennis van de vakterminologie, bij de opmaak van gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen worden betrokken, of op zijn minst worden gepolst over eventuele ruimtelijke noden en verzuchtingen. Er wordt **een code van goede praktijk** opgesteld ten behoeve van wie met ruimtelijke planning bezig is. Die code wordt geagendeerd op de vergaderingen van de koepelvereniging van de Vlaamse planologen, de Vereniging voor Ruimte en Planning (VRP).
- TRA **6.7.3.** Bij de opmaak van een nieuw Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen zal een **kindeffectrapport** worden opgesteld. In de aanloop ernaar zal gezocht worden naar aangepaste methodieken om dat zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. Afgezien daarvan moet er natuurlijk blijvend aandacht zijn voor de verplichtingen (op het vlak van de provisie en de participatie) die voortvloeien uit het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind en die van toepassing zijn binnen het Ruimtelijk Ordeningsbeleid.³⁹

³⁹ Uit de toelichting bij het ‘advies inzake ruimtelijke ordening en minderjarigen naar aanleiding van de resolutie van 10 januari 2001 betreffende de ruimtelijke ordening en de nood aan beleidsaandacht voor kinderen en jongeren’ van Ankie Vandekerckhove, Kinderrechtencommissaris, in de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening van 18 september 2001: *‘Kinderen en jongeren hebben recht op rust en vrije tijd en op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden (artikel 31 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind). Om die rechten te kunnen uitoefenen hebben ze behoefte aan ruimte, en hebben ze een deel van de openbare ruimte nodig. Kinderen en Jongeren hebben recht op informatie (artikelen 12 en 13). In een technische materie als ruimtelijke ordening kan geen inspraak van jongeren en kinderen verwacht worden zonder voorafgaandelijk verstaanbare informatie. Het belang van kinderen moet ook altijd als eerste in overweging genomen worden bij beleidsbeslissingen (artikel 3). Omwille van de zwakke maatschappelijke status van kinderen hebben deze extra aandacht nodig.’*

TRA **6.7.4.** De delegering van bevoegdheden naar ondergeschikte besturen door decentralisatie mag geen alibi zijn om de rechten van kinderen en jongeren niet te hoeven vrijwaren. Een aantal inhoudelijke wijzigingen kunnen dan ook worden ingebracht in de huidige Ruimtelijke Structuurplannen. In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en de provinciale en gemeentelijke structuurplannen kunnen **minimumnormen voor ruimte voor kinderen en jongeren**, zeker in woongebieden, worden opgenomen. Jammer genoeg wordt verkaveling tegenwoordig teveel gezien als patrimoniumbeheer. Ook hier ligt trouwens een belangrijke bevoegdheid voor de provinciebesturen. Op de ontmoetingsmomenten tussen AHROM en de lokale en provinciale verantwoordelijken moet aan de jeugdruimtethematiek de nodige aandacht worden besteed. Waarschijnlijk is hier zelfs een permanente werkgroep/denkgroep noodzakelijk.

Bij de opmaak van het provinciaal structuurplan Vlaams-Brabant kan rekening gehouden worden met het gebruik door kinderen en jongeren uit de provincie van ruimte in Brussel, en door Brusselse kinderen en jongeren van ruimte in de provincie.

RWA **6.7.5.** De omzendbrief RO 98/05 van 22 september 1998 betreffende het **bijzonder plan van aanleg voor zonevreemde terreinen en gebouwen voor sport-, recreatie- en jeugdactiviteiten** (Belgisch Staatsblad van 4 november 1998) wordt bestendigd. Die omzendbrief biedt de mogelijkheid om bijzondere plannen van aanleg (BPA's) op te stellen voor bestaande zonevreemde terreinen en gebouwen voor sport-, recreatie-, en jeugdactiviteiten. De BPA's bieden de mogelijkheden om op te treden in een aantal dringende problemen en de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden van die bestaande zonevreemde terreinen en gebouwen te garanderen en te regulariseren waar mogelijk. Gemeentebesturen kunnen financieel ondersteund worden om die BPA's op te maken.

6.8. JEUGD EN WELZIJN, GEZONDHEID, GELIJKE KANSEN

Algemeen beleidskader

Het beleid in verband met jeugd en het beleidsdomein Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen moet opgebouwd worden rond twee kernbegrippen: positieve beeldvorming en rechtsdenken. De vernieuwde jeugdraad zal daarin een belangrijke functie te vervullen hebben. Ook het steunpunt wordt aanzien als een belangrijke partner.

In het geheel van de werkzaamheden inzake integrale jeugdzorg worden er 2 lijnen uitgewerkt: integrale jeugdhulp en intersectorale algemene preventie.

Concrete beleidacties

Integrale jeughulp

De integrale jeugdhulp bestrijkt minimaal het jeugdhulpaanbod van zes sectoren, met name Centra voor Leerlingenbegeleiding, algemeen welzijnswerk, geestelijke gezondheidszorg, Kind en Gezin, Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap en Bijzondere Jeugdbijstand.

Als missie stelt de integrale jeugdhulpverlening om op basis van een vraag of een behoefte een continuüm van hulp aan te bieden aan de minderjarige of de minderjarige en zijn/haar leefomgeving. Dat gebeurt in dialoog met de jongeren en hun leefomgeving, om hun ontplooiingskansen te vrijwaren en hun welzijn en gezondheid te verhogen. Integrale jeugdhulpverlening bestrijkt het hele domein van het breed maatschappelijk aanbod voor minderjarigen.

Bedoeling is dat het **kinderrechtenverdrag** de hoeksteen vormt van de integrale jeugdhulp. Bij het verwerken van die uitgangspunten in een decretaal kader moet dan ook aandacht besteed worden aan de cliëntdefinitie en de gevolgen ervan op het vlak van deontologie en privacy.

De ontwikkeling van integrale jeugdhulp heeft als effect dat jeugdhulp evolueert van een ‘gunst’ voor minderjarigen ‘in problemen’ naar een ‘recht’ voor minderjarigen met een ‘vraag of behoefte’.

De zes strategische doelstellingen van de integrale jeugdhulp⁴⁰ zijn:

- Uitbouwen van een signaalfunctie en het toegankelijker maken van de hulpverlening
- Uitbouwen van een toegangspoort tot de onrechtstreeks toegankelijke hulpverlening
- Installeren van dwang als modaliteit van hulp ter vervanging van de gedwongen hulpverlening
- Invoeren van trajectbegeleiding (de hoofdpdracht daarbij is de cliënt te helpen zijn weg te vinden in het hulpaanbod)
- Kantelen van aanbodgestuurd naar vraaggericht werken
- Harmoniseren van het aanbod

TRA **6.8.1.** Bij het uittekenen van het beleid rond de **integrale jeugdhulpverlening** is het essentieel dat er garanties komen dat de uitgangspunten bewaakt kunnen worden (minderjarige centraal, privacy...) en desnoods een bijsturing van het proces plaatsvindt.

“Haal ons niet bij onze vrienden weg, zeker niet als we problemen hebben!” (What do you think?)

TRA **6.8.2.** Om het uitgangspunt van de naleving van het kinderrechtenverdrag te vrijwaren, zullen er bijzondere inspanningen geleverd worden op het vlak van de **communicatieve planning bij het tot stand brengen van regelgeving.**

⁴⁰ Gedetailleerde informatie vind je terug op de website www.jeugdhulp.vlaanderen.be

TRA **6.8.3.** Alhoewel het jeugdwerk niet tot de zes sectoren van jeugdhulp gerekend wordt (zie hierboven), is het jeugdwerk een partner op het terrein. Vandaar dat tijdens het ontwikkelingsproces gaandeweg functioneel samengewerkt zal worden met nog andere dan de zes noodzakelijke sectoren. Het is in elk geval belangrijk dat het debat over de rol van het jeugdwerk wordt gevoerd.

De **samenwerking met o.m. het jeugdwerk** zal in de eerste plaats geoperationaliseerd worden in de pilootregio's. Pilootregio's hebben het mandaat om daarvoor zelf een planning en draaiboek voor te stellen. Binnen de pilootregio's kan het jeugdwerk vooral ingeschakeld worden bij de uitwerking van preventieprogramma's, bij het detecteren en gericht doorverwijzen van kinderen en jongeren met hulpvragen.

TRA **6.8.4.** De hulpverleningsnoden van minderjarigen uit anderstalige en meertalige gezinnen in Brussel en de rand verdienen bijzondere aandacht. In overleg met de Franse Gemeenschap en met de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie moet een adequate invulling gegeven worden aan het gerechtelijk luik van de Bijzondere Jeugdbijstand. Ook moeten de omkadering en methodes aangepast worden aan de noden van de begeleiding van minderjarigen uit gezinnen met een andere taal en cultuur. Tot slot moeten bijzondere inspanningen geleverd worden om de effectieve tweetaligheid van **de hulpverlening in Brussel** te bevorderen.

Intersectorale algemene preventie met betrekking tot jeugd

Een duidelijk decretaal kader voor jeugdwelzijns- en gezondheidspreventie binnen de beleidsdomeinen welzijn en volksgezondheid moet op termijn naadloos kunnen aansluiten op het preventiebeleid m.b.t. jeugd in andere sectoren van het Vlaams beleidsniveau, met inbegrip van onderwijs en jeugd. Ook de afstemming met het federale niveau (justitie) zal dan aan de orde zijn.

Preventie met de focus op welzijn en gezondheid vertrekt vanuit het bevorderen van factoren die gunstige ontplooiing van kinderen en jongeren in de hand werken of gericht zijn op het voorkomen, wegwerken of neutraliseren van factoren die daarvoor systematisch en structureel hinderlijk zijn.

We stelden het reeds eerder. Er is nood aan een kwaliteitskader voor alle beleidsacties die kinderen en jongeren raken. Zo'n kwaliteitskader moet ten behoeve van kinderen en jongeren inclusief worden geïmplementeerd (in onderwijs, cultuur, jeugdwerk, bijzondere jeugdzorg, ruimtelijke ordening, huisvesting, werkgelegenheid, ...). Zo zorgt deze trendbreuk er voor dat de kwaliteitsverantwoordelijkheid opnieuw naar de specifieke domeinen verschuift. De beleidsimpulsen voor de steeds groter wordende 'preventiesector' (de parallelle circuits die rechtstreeks werken met jongeren) moeten daarom misschien een grotere kwaliteitsaandacht vertonen.

In een complexe leefwereld houdt de verantwoordelijkheid van overheid, van initiatiefnemers begeleiding en van ouders en kinderen en jongeren zélf een grote mate van alertheid in ten opzichte van leemten in het gevoerde beleid, ten opzichte van nieuwe ontwikkelingen die zich aanbieden. Vandaar het belang van een intersectorale aanpak: om signalen goed te kunnen opvangen en begrijpen, om niet achter problemen aan te hollen, maar, integendeel, om uit te kunnen gaan van de eigen kracht en veerkracht van kinderen en jonge mensen.

Van het preventiebeleid wordt hypergevoeligheid verwacht t.o.v. mogelijke ongewenste nevenwerkingen van een preventieve opstelling:

- Elke waarschuwing voor een risico straalt ogenblikkelijk af op een statistisch onwaarschijnlijk grote groep: heel de jongerenpopulatie wordt, terecht of onterecht, risicogroep.
- De gewenning van de doelgroep t.o.v. het persuasieve aspect van sensibiliserende campagnes: wie te vaak wordt gewaarschuwd voor het grote gevaar, leert ermee leven.
- Vanuit een poging om kinderen weg te houden uit voor hen nadelige situaties, worden kinderen weggedrukt uit de sociale werkelijkheid.

Binnen dat kader blijft er een beperktere plaats voor een specifieke preventie. Die specifieke preventie richt zich op thema's of doelgroepen die door het kwaliteitskader niet, of onvoldoende, worden gevat.

TRA **6.8.5.** Het laatste decennium kent een enorme uitbreiding van preventieprojecten allerhande, in de meest diverse domeinen, vanuit allerlei visies. Kenmerkend is dat 'jeugd' niet zelden doelgroep is van deze preventieactiviteiten. Vanaf eind 2001 zal er een werkgroep starten onder het voorzitterschap van de minister bevoegd voor Jeugd, met vertegenwoordigers van de ministers bevoegd voor Welzijn en Onderwijs, maar ook sleutelpersonen uit de administratie en een representatieve vertegenwoordiging van het werkveld. Doelstelling is om een **gezamenlijke visie** uit te werken **omtrent preventie**. Die visie moet aanleiding geven tot een kader waarbinnen de preventieactiviteiten binnen alle domeinen geplaatst kunnen worden. Zo wordt die Vlaamse visie en dat kader inzake preventie met betrekking tot jeugd bindend voor de bestaande preventieactiviteiten en stimulerend bij de concretisering en vertaling van die visie in de verschillende sectoren en beleidsdomeinen.

Gezondheid

RWA **6.8.6.** Het systeem van **opvolging van gezondheidsindicatoren** wordt voortgezet, om zo een evolutie in de tijd te kunnen opvolgen.

Specifiek naar jongeren is een monitoring opgezet die:

- de invloed van sociale factoren meet op zwangerschap, bevalling en geboorte;
- jongeren en gezondheid in internationaal perspectief plaatst (metingen van indicatoren als voedingspatroon, subjectieve gezondheid, ...);
- resultaten van een leerlingenbevraging weergeeft in het kader van een drugbeleid op school.

RWA **6.8.7.** Het decreet in verband met preventieve gezondheidszorg wordt niet opgebouwd per ziekte, maar aan de hand van **determinanten en risico's**. Bijzondere aandacht met betrekking tot jongeren gaat daarbij uit naar geestelijke gezondheidszorg (o.a. zelfmoordpreventie), seksuele gezondheid (o.a. tienerzwangerschappen en SOA informatie), leefgewoonten en verslaving (drugthematiek).

Inburgeringsbeleid en beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden

TRA **6.8.8.** Binnen het beleid dat rond **inburgering** gevoerd wordt, zou er op termijn aandacht moeten zijn voor kinderen en jongeren, niet enkel op onderwijsvlak, maar bijvoorbeeld ook binnen de sociaal-culturele context. Ook die kinderen hebben recht op zinvolle vrije tijd. In het kader van de inburgering is contact met de andere een belangrijk instrument om hun integratie te bevorderen.

Daarom wordt in het inburgeringsbeleid voorzien dat onthaalbureaus ook aan minderjarigen trajectbegeleiding aanbieden die moet leiden tot een betere doorstroming naar aangepast onthaalonderwijs, welzijnsvoorzieningen en het verenigingsleven.

Ge-deel-telijk TRA **6.8.9. Etnisch-culturele minderheden**

Met het oog op de participatie van kinderen en jongeren uit etnisch-culturele minderheden zullen specifieke categoriale maatregelen noodzakelijk zijn. In het bijzonder voor woonwagenbewoners, minderjarige vluchtelingen of asielzoekers en minderjarigen zonder wettig verblijf is dat noodzakelijk. Tegelijk moet er gewerkt worden aan de toegankelijkheid van reguliere voorzieningen (o.m. door het stimuleren van interculturalisering) voor etnisch-culturele minderheden. Het steunpunt allochtone meisjes en vrouwen wordt erkend als een partner in het gelijkekansenbeleid.

Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB)

TRA **6.8.10.** Nu de CLB zijn opgestart, moet de aansturing gebeuren vanuit de noden en vragen van de leerlingen en niet enkel vanuit die van de ouders en de scholen (deontologische code; wie heeft inspraak in planning van de **CLB**; privacy en de rechtspositie van de jongeren, b.v. tegenover de ouders...). Daarvoor zal overleg georganiseerd worden tussen Onderwijs, Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Cultuur.

De noden van de leerlingen waarop de CLB een antwoord willen bieden, overschrijden dikwijls de schoolse omgeving of de verplichte schooltijd. Vooral in de vakantieperiodes is er daarom een leemte. Er zal gezocht worden naar een manier om het werk van de CLB in de vakantieperiodes te continueren.

In de werking van de CLB staat niet alleen een aansturing vanuit de noden en vragen van de leerlingen centraal, ook zit in hun werking de opdracht van preventieve gezondheidszorg vervat. Dat houdt een programmatorische preventie in die vervat zit in verplichte consulten en in het vaccinatieaanbod.

Kind en Gezin

RWA **6.8.11.** Een continuering van het beleid wordt voorzien op het vlak van **preventieve zorg** voor 0-3-jarigen, o.a. d.m.v. consultatiebureaus en informatieverstrekking, b.v. rond ongevallen thuis.

- TRA **6.8.12.** De **vertrouwencentra kindermishandeling, de private gezinsplaatsingsdiensten en de Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning** worden mee geïntegreerd in de integrale jeugdhulpverlening. Bij de gezinsondersteuning moet niet alleen gedacht worden uit hoofde van ouders, maar ook uit hoofde van kinderen en jongeren.
- TRA **6.8.13.** Het **adoptiedecreet** wordt gewijzigd, waarbij vier kernelementen vooropgesteld worden: voorbereiding, onderzoek, adoptie en nazorg (b.v. hulp zoeken i.v.m. afstamming).

Coördinatie Kinderrechtenbeleid

- TRA **6.8.14.** In 2001 werd voor de **kindeffectrapportage (KER)** reeds een ‘Handleiding en methodiek KER’ opgesteld. Tezelfdertijd werd beslist om de KER in te voeren voor alle Vlaamse bevoegdheden. Nu komt het er op aan om de operationalisering van de KER van nabij op te volgen.
- RWA **6.8.15.** Daarnaast zal de **jaarlijkse verslaggeving van de regering inzake de rechten van het kind aan het parlement en de Kinderrechtencommissaris** ook in de toekomst gehanteerd worden om het gevoerde regeringsbeleid te toetsen aan de bepalingen en beginselen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.
- TRA **6.8.16.** Om de inspanningen van het beleid op het vlak van de kinderrechten optimaal te laten renderen, zou de bevoegdheid van het **Kinderrechtencommissariaat** op het vlak van advisering kunnen uitgebreid worden naar de Vlaamse regering.
- RWA **6.8.17.** Binnen 24 administraties en instellingen van de Vlaamse overheid die een band hebben met de rechten van het kind werden **aanspreekpunten Kinderrechten** aangeduid. Ze zullen verder ondersteund worden door overleg en vorming. De aanspreekpunten kinderrechten volgen de toepassing van de KER op en bereiden de jaarlijkse verslaggeving voor. Naar de toekomst moet onderzocht worden hoe de aanspreekbaarheid voor kinderen en jongeren kan verhoogd worden.
- RWA **6.8.18.** Sinds 2001 is in de begroting een specifieke basisallocatie voorzien rond Kinderrechten. Met die middelen worden initiatieven inzake kinderrechten aangemoedigd. Zo worden o.m. het **Centrum voor de Rechten van het Kind** en de **Kinderrechtencoalitie Vlaanderen** ondersteund. De ondersteuning van die organisaties heeft tot doel de bestaande expertise inzake kinderrechten te verhogen en kinderen, volwassenen en professionelen te sensibiliseren aangaande de rechten van het kind. Dat alles in nauw overleg met het **Kinderrechtencommissariaat**.

RWA **6.8.19.** In het kader van de **Belgische rapportering aan het VN-Comité voor de Rechten van het Kind** heeft de Vlaamse Gemeenschap haar bijdrage geleverd aan het Belgisch rapport dat in mei 1999 bij het Comité werd ingediend. De bespreking is pas voorzien voor mei 2002. Daarbij zullen ook Vlaamse vertegenwoordigers aanwezig zijn. Verder moet ook meer werk gemaakt worden van een betere afstemming in de Belgische context (zie ook hoofdstuk 7).

Gelijke kansen

Binnen dit beleidsdomein is het cruciaal vanuit een inclusief perspectief te denken. Vanuit een positief jeugdbeleid is het te fel stigmatiseren door doelgroepbenadering vanuit een 'hulp'perspectief immers niet de aangewezen manier. Het stimuleren van het bestaand aanbod krijgt de voorkeur op het creëren van een alternatief circuit (tenzij waar objectief te motiveren).

Inclusief beleid moet gerealiseerd worden vanuit de overige beleidsdomeinen. De sensibilisering binnen bestaande sportclubs naar doelgroepjongeren zou b.v. de noodzaak aan een alternatief categoriaal circuit verminderen.

TRA **6.8.20.** Zolang een alternatief **circuit** noodzakelijk blijft, zullen voor de doelgroepen allochtonen, holebi's, gehandicapten en vrouwen, eigen jongerenafdelingen binnen het verenigingsleven projectmatig en tijdelijk gesubsidieerd worden.

Gelijke kansen wil ook in het beleidsdomein jeugd *incentives* geven om het doelgroepenbeleid uit te werken. Het kan echter nooit de bedoeling zijn dat die financiële ondersteuning vanuit het gelijkemansbeleid structureel en langdurig wordt gebruikt. Het belangrijkste is dat het jeugdbeleid inclusief werkt.

Categoriale maatregelen kunnen noodzakelijk zijn, in aanvulling op stimulerende maatregelen naar de reguliere voorzieningen. De subsidiegids van het gelijkemansbeleid laat tijdelijk vernieuwende projecten toe voor de doelgroepen etnisch-culturele minderheden, holebi's, gehandicapten en vrouwen.

Aangemoedigd door het Vlaams jeugdbeleid moeten jeugdorganisaties in eerste instantie zelf, binnen de eigen structuur van de organisatie oog hebben voor een diversiteits- en een doelgroepenbeleid.

TRA 6.8.21. **Er wordt gezocht hoe vanuit een gezamenlijke visie de verschillende beleidsdomeinen convergente ondersteuning kunnen bieden voor de verschillende opdrachten (bestrijden van onwelzijn, werken aan gelijke kansen, aanbieden van sociaal-cultureel werk en jeugdwerk, werkkansen geven, ...) van de actoren binnen het categoriaal circuit.**

De betrokken jongeren, als doelgroepen van die actoren, worden vaak geconfronteerd met meerdere problemen tegelijkertijd. De doelstellingen en de acties van de organisaties die voor of met die jongeren werken zijn even divers en vragen dan ook om een eerder beleidsdomeinoverschrijdende aanpak (zowel sociaal-cultureel, als gelijke kansen, als werkgelegenheid, als preventie, als ...).

De voorlopig noodzakelijke, maar daarom niet minder kunstmatige opsplitsing van een aantal van die doelstellingen en taken is dan ook eerder op het lijf geschreven van de verschillende administratieve entiteiten en minder op dat van de actoren zelf, laat staan van de jongeren.

Het principe van het éénloketsysteem moet ook hier ten voordele van de gebruiker werken, zowel voor wat de relatie van de jongere ten opzichte van de organisatie of vereniging betreft als voor de relatie van de organisatie of vereniging ten opzichte van de overheid. Een klantgerichte aanpak vraagt dan ook dat de verschillende administratieve entiteiten beter mét elkaar in plaats van naast elkaar werken. Kerntaken zullen moeten gedefinieerd worden in functie van de wenselijkheid (in hoofde van de gebruiker) van het aanbod.

Daarvoor is niet alleen overduidelijk nood aan coördinatie en overleg maar evenzeer aan visie-ontwikkeling en het herformuleren van de doelstellingen. Daaruit kan dan een structurele ondersteuning van organisaties voortkomen die tot op heden, door hun steeds hernieuwde beleidsdomeinoverschrijdende aanpak steeds opnieuw een beroep moesten doen op een experimentele of projectsubsidie.

RWA 6.8.22. Vanuit het **Vlaams Actieplan Armoedebestrijding** wordt aandacht afgedwongen voor kansarme jongeren. Die aandacht wordt vertaald in concrete maatregelen in beleidssegmenten als kinderopvang, integrale jeugdhulpverlening, onderwijs en jeugdwerk. Doorheen dit jeugdbeleidsplan wordt dieper ingegaan op een aantal elementen uit de specifieke sectorale invulling die hieraan gegeven wordt.

6.9. JEUGD EN ONDERWIJS

Algemeen beleidskader

Als geen ander domein is onderwijs verbonden met de jeugd. Ieder kind, iedere jongere moet immers naar school.

De school heeft als opdracht de jongeren vaardigheden bij te brengen om te leven in de Europese samenleving van vandaag. Die vaardigheden betreffen o.a. de mogelijkheden om deel te nemen aan het economisch leven. De aansluiting met de beroepswereld veronderstelt dat schoolverlaters en afgestudeerden hun kennis en vaardigheden op de arbeidsmarkt kunnen valoriseren. Daarnaast moet de school bijdragen tot hun sociale en culturele ontplooiing. Ze moet de jongeren kennis, vaardigheden en attitudes meegeven die nodig zijn om te leven in en te bouwen aan een democratische, solidaire en welzijnsbevorderende samenleving. Het bevorderen van zelfontplooiing en van sociale verantwoordelijkheid staan daarbij op het

voorplan. De school draagt bij tot de vorming van mensen en de wijze waarop ze leven en samenleven.

In het proces van sociale structurering vormt het onderwijs de centrale breuklijn waarlangs de sociale, economische, culturele en politieke scheidingslijnen in de huidige maatschappij zich aftekenen. De culturele en economische verschillen tussen hoger- en lagergeschoolden worden steeds scherper. Het onderwijs moet de mechanismen helpen doorbreken die de sociale ongelijkheden over de generaties heen in standhouden of zelfs versterken. Het onderwijs heeft meer dan ooit als maatschappelijke opdracht, om **elke** leerling de kennis, de vaardigheden en de attitudes aan te reiken waarmee hij of zij zich als burger zinvol kan integreren in de samenleving.

Ondanks het doelgroepengericht onderwijsbeleid dat de Vlaamse Gemeenschap sinds het begin van de jaren '90 voert, blijft de doorstroming van allochtone en (kans)arme jongeren problematisch. Zij lopen meer dan andere kinderen het risico om geconfronteerd te worden met schoolproblemen zoals leerachterstand, zittenblijven en schooluitval. Zij hebben het moeilijker om te beantwoorden aan de verwachtingen die de school hen stelt. Nog te vaak belanden die leerlingen via het watervalstelsel in niet-doorstroomrichtingen of worden ze naar het buitengewoon onderwijs doorverwezen.

Het onderwijsbeleid steunt op verscheidene pijlers die elk een antwoord willen bieden op die maatschappelijke noden.

Het decreet betreffende een **gelijkekansenbeleid** wil meer samenhang creëren in het beleid en de praktijk rond gelijke kansen in het onderwijs. Daarvoor worden drie sporen gevolgd:

- het ontwerp vertrekt vanuit een in beginsel onvoorwaardelijk recht op inschrijving in de school van keuze. Dat recht laat alle leerlingen en ouders toe in onze pluralistische kennismaatschappij onbelemmerd onderwijs te kunnen kiezen binnen een waaier van projecten;
- lokale overlegplatforms inzake gelijke onderwijskansen worden uitgetekend. Kansongelijkheid in het onderwijs wordt sterk beïnvloed door factoren buiten de schoolpoort. Echte oplossingen kunnen dus maar worden uitgewerkt binnen een lokale dynamiek tussen onderwijsverstrekkers, sociaal-economische partners, migrantenverenigingen...;
- het ontwerp voorziet tenslotte in een geïntegreerd ondersteuningsaanbod, dat scholen en personeelsleden het nodige comfort moet bieden om een zorgbrede werking te ontwikkelen.

Een beleid dat het tegengaan van dualisering en het aanvaarden van diversiteit als doel heeft, zou moeten leiden tot een **beheersing van het leerlingenaantal in het buitengewoon onderwijs**. In het nieuwe model dat momenteel ter discussie wordt voorgelegd aan het onderwijsveld blijven 'gewoon' en 'buitengewoon' onderwijs bestaan, maar met een duidelijke principiële optie voor meer inclusie en met een duidelijke keuzemogelijkheid voor ouders en leerlingen. Door het versterken van samenwerkingsverbanden tussen scholen voor gewoon en buitengewoon onderwijs zullen de gewone scholen de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben om leerlingen met leerproblemen binnen de eigen school op te vangen. De op te richten regionale ondersteuningsscholen zullen een onderwijsbevoegdheid behouden voor leerlingen die tijdelijk of blijvend een opvang in een aparte setting nodig hebben.

Momenteel wordt het **actieplan voor de waardering van het technisch – en beroepssecundair onderwijs** opgemaakt. Er zullen samenwerkingsverbanden worden uitgewerkt tussen scholen, ondernemingen, instellingen en organisaties, waarbij geleerd kan worden uit de vele lokale en regionale goede voorbeelden van samenwerking. Verspreiding van praktijkvoorbeelden, wijziging van de regelgeving, uitrustingsfondsen, professionalisering van de begeleiding en de oriëntering door leerkrachten, voorrangbeleid, informatiecampagnes over de waarde en de betekenis van studierichtingen van het technisch en beroepssecundair onderwijs voor de samenleving en voor de toekomst van de jongeren, kunnen op termijn substantieel bijdragen tot de maatschappelijke waardering van deze onderwijsvormen.

Het participatiedecreet tenslotte moet de betrokkenheid van alle onderwijsactoren (ouders, leerlingen, leerkrachten, omgeving) verder stimuleren.

Jongeren brengen veel van hun tijd door op de schoolbanken. Het is dan ook belangrijk dat scholen die tijd als intrinsiek zinvol invullen en niet louter als een voorbereiding op ‘later’, op het leven als volwassene, het beroepsleven of de maatschappij van de toekomst. Jongeren moeten de school op zich kunnen appreciëren, er gelukkig zijn en er zich thuis voelen. De zin van de school moet in de school zelf liggen en niet enkel in datgene waarop de school hen voorbereidt. Daarom moeten leerlingen de kans krijgen om mee te helpen aan het uitbouwen van de school tot leefgemeenschappen, om deel te nemen aan beslissingen die hun eigen leven raken.

De participatie van jongeren aan het schoolbeleid moet geleidelijk groeien. Vandaar dat de scholen de geleidelijke en begeleide deelname van jongeren best opnemen in hun onderwijsproject, dat ze leerlingen begeleiden om hun rechten concreet gestalte te geven en hun plichten op te nemen. De burgerschapsvorming kan zich niet beperken tot het uitbouwen van formele participatiekanalen, maar moet ook in de schoolcultuur en de hele schoolorganisatie aanwezig zijn.

Concrete beleidsacties

Het participatiedecreet en het decreet op de rechtspositie van de leerling

TRA **6.9.1.** Om de participatie te hertekenen, zowel op het niveau van de centrale overheid als op dat van de schoolbesturen, is een **participatiedecreet** in voorbereiding. De bedoeling is om met dat participatiedecreet zowel op macroniveau (Vlaamse onderwijsraad), mesoniveau (niveau scholengemeenschap en school) als microniveau (klas) een aantal nieuwe stappen te zetten waardoor de participatie van ouders, leerlingen, leerkrachten, studenten en cursisten zal worden verstevigd.

Leerkrachten, ouders en leerlingen zullen medebeslissingsrecht krijgen over een beperkt aantal, duidelijk afgebakende thema's.

RWA **6.9.2. Het steunpunt leerlingenparticipatie** ging in januari 2001 van start. Het steunpunt heeft als opdracht leerlingenparticipatie in de meest ruime betekenis van het woord te stimuleren en te ondersteunen. Het richt zich naar scholen, leerkrachten, leerlingen en leidinggevenden.

TRA In het **participatiedecreet** zal het stimuleringsbeleid van dit steunpunt decretaal worden verankerd.

TRA **6.9.3.** In het **decreet op de rechtspositie van de leerling** zullen de principes inzake schoolreglement, examens en evaluatie worden verankerd. Het is de bedoeling een algemeen wettelijk kader uit te bouwen dat voldoende ruimte laat om lokaal en op basis van overleg de leefregels te expliciteren, de rechten en plichten van alle actoren te verduidelijken en conflicten te beslechten.

Bij de totstandkoming van deze decreten worden alle onderwijsactoren en koepelorganisaties actief betrokken.

Gelijke kansendecreet

RWA **6.9.4.** Het **gelijkekansendecreet** heeft een aantal luiken (zie hierboven). Vanuit het oogpunt van de jongere is het recht op toegang het belangrijkste luik. Het is de bedoeling dat leerlingen en ouders daardoor een versoepeld toegangsrecht tot de school van hun keuze krijgen. Mits ze aan de algemene regels van inschrijving voldoen (toelatingsvoorwaarde inzake leeftijd en diploma bijvoorbeeld) moeten ze zoveel mogelijk de toegang krijgen tot de school die ze zelf wensen. Weigeren en doorverwijzen zal enkel nog onder strikte voorwaarden kunnen. Het decreet legt bovendien extra middelen vast die scholen in staat moeten stellen een zorgbrede werking te ontwikkelen voor autochtone en allochtone kansarme kinderen.

Punctuele acties

Afgezien van voorgaande decreten worden een aantal andere, meer punctuele beleidsacties voorbereid.

TRA

“De schoolweek van 32 uren is veel te lang. We hebben al – de meeste dan toch - 8 lessen per dag en daarna moeten we achteraf massaal veel schoolwerk maken zodat we onmogelijk vrije tijd hebben voor eventueel te sporten... we kunnen onmogelijk ons schoolwerk combineren met andere ontspannende bezigheden met sport als hoofdvoorbeeld. Daar moet verandering in komen en liefst zo snel mogelijk.” (JEP)

6.9.5. De afschaffing van het **huiswerk** in de lagere school ligt als vraag reeds enige tijd op tafel. Vermits ook uit bevraging blijkt dat dit voor kinderen een hot topic is, zullen daaromtrent in 2002 verkennende stappen gezet worden (opstart van de discussie hieromtrent met alle betrokkenen). Wel moet er op worden gewezen dat de bevoegdheid om huiswerk af te schaffen tot de autonomie van de onderwijsinrichters hoort. De centrale onderwijsoverheid kan daarom geen dwingende stappen nemen.

TRA **6.9.6.** Er moet meer aandacht besteed worden aan de aandachtspunten **politiek en democratie** binnen de **vakoverschrijdende eindtermen** opgenomen. In het kader van dergelijke vakoverschrijdende eindtermen kan het onderwijs heel wat leren van de expertise opgebouwd in het jeugdwerk. Er moet een platform worden opgericht waarbij jeugdwerkers en leerkrachten hun methodieken kunnen uitwisselen.

- TRA **6.9.7.** Binnen **het inburgeringsbeleid** is steeds gepleit voor een trajectbegeleiding van minderjarigen via de onthaalbureaus, net zoals dat het geval is bij de meerderjarigen. De éénloketfunctie zou hier kunnen gerealiseerd worden.
- TRA **6.9.8. Een verlaging van de BTW op ICT-toebehoren** zou positieve gevolgen hebben voor ouders met kinderen, voor de school, voor jongeren en studenten, maar ook voor de sector. Als nieuwe informatiedrager is dat niet meer dan logisch. Geschreven media krijgen nu reeds een fiscaal gunsttarief. Nu nog de nieuwe dragers van informatie.
- TRA **6.9.9.** In het kader van gelijke kansen en een vrije toegang tot het hoger onderwijs is het spijtig dat de Vlaamse gemeenschap, door het handhaven van de quota door de federale minister van volksgezondheid, gedwongen wordt de **ingangsexamens** (numerus clausus geneeskunde) in te richten. Het doet op een spijtige manier afbreuk aan onze traditie van een vrije toegang.
- TRA **6.9.10.** Bij het leren zijn de functies employability enerzijds en sociability en learnability (het levensbreed leren) anderzijds evenwaardig. Het is dan ook belangrijk dat het evenwicht tussen de **examenspreiding en allerlei engagementen in het vrijwilligerswerk** wordt bewaakt.
- TRA **6.9.11.** Het **apart systeem van detacheringen voor het jeugdwerk** wordt afgeschaft. De jeugdwerkverenigingen moeten in de toekomst een detachering met het onderwijs kunnen onderhandelen vanuit de aan de jeugdwerkverenigingen toegekende enveloppefinanciëring van het nieuwe decreet Vlaams jeugdbeleid. Het globaal systeem van detacheringen naar het jeugdwerk, maar ook naar cultuur en welzijn blijft dus behouden, als wederzijdse bevruchting. Door de afschaffing van het apart systeem maakt men de keuze bij het jeugdwerk wel groter om te beoordelen of het detacheringsprincipe een ideaal systeem is voor de invulling van een aantal leemtes. De nodige stimulansen naar onderwijs zullen moeten voorzien worden, om niet wegens personeelstekort systematisch te moeten weigeren. De detacheringen komen immers onderwijs zelf ook ten goede.
- TRA **6.9.12.** We pleiten niet voor reclamevrije schoolreservaten, maar willen dat koppelen aan media-educatie en –duiding over reclame. Bovendien **kan reclame of sponsoring op school** er niet toe leiden dat de overheid de noodzakelijke kosten voor het verstrekken van een gratis, volwaardig en objectief onderwijs van zich af zou schuiven. Nog minder aanvaardbaar is de mogelijke discriminatie die kan ontstaan ten opzichte van scholen en studierichtingen die ‘minder goed in de markt liggen’.
- TRA **6.9.13.** Er moet een oplossing komen voor de onvoldoende valorisering van **de opleidingen deeltijdse vorming en het thuisonderwijs van geplaatste jongeren**. Daartoe zullen de kabinetten onderwijs, cultuur, welzijn en werkgelegenheid het nodige overleg opzetten.

TRA **6.9.14.** De samenstelling van de schoolpopulatie **in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel**, de ligging ervan in een hoofdzakelijk anderstalige omgeving, het direct verband tussen de kwaliteit van het Nederlandstalige en het Franstalige onderwijs, de noden op het vlak van meertaligheid op de arbeidsmarkt, de Europese rol van Brussel en vooral de belangen van de kinderen zelf nopen tot een overleg met de Franse Gemeenschap met het oog op een uitwisseling van methodes, leerkrachten en leerlingen, en tot een onderzoek van de wenselijkheid en wettelijkheid van tweetalige curricula.

6.10. JEUGD EN LEEFMILIEU

Algemeen beleidskader

Natuur- en milieueducatie (NME) zou een betere verankering moeten kunnen vinden in het jeugdwerk. Uit verscheidene bronnen (o.a. on-line-enquête van de vzw Jongeren en Participatie, waarbij milieu het tweede belangrijkste thema bleek, met vooral fietsbeleid en zwerfvuil in de kijker...) blijkt dat de milieuproblematiek jongeren wel ter harte gaat, maar net als bij volwassenen blijft er een grote kloof tussen denken en doen, tussen intentie en effectief milieuvriendelijk gedrag. Het is de taak van de Vlaamse overheid om in samenspraak met het jeugdwerk daarvoor een aanvaardbare en werkbare structuur uit te denken.

Als ruimte om in te spelen en te ontdekken zijn groen en natuur voor de hand liggende actieterreinen voor veel jeugdwerkactiviteiten.

Natuur- en milieueducatie behelst echter meer dan het creëren van jeugd vriendelijke ruimte alleen. Het betekent ook het bewustzijn laten groeien dat het dagelijks gedrag van jongeren ten opzichte van natuur en milieu - van drankblikje tot keuze voor de fiets - er wel degelijk toe doet. Vanuit het respect voor de komende generaties op een eindige aarde die van de zorg van de mens afhankelijk is, dringt een nieuwe schroom en een grote omzichtigheid bij het gebruik van onvervangbare grondstoffen zich op. Er zijn tientallen manieren te bedenken om die boodschap van duurzame ontwikkeling aan de man/vrouw te brengen, maar die bewustwording en het noodzakelijk vertrouwen in de kracht van het eigen handelen zullen maar wortel schieten als ze groeien vanuit de jongere zelf.

Op internationaal vlak is er de laatste jaren veel wetgevend werk verricht. Centraal staat het begrip 'Duurzame ontwikkeling'. In 1987 werd dat begrip gelanceerd door het zgn. Brundtland-rapport.⁴¹ Uit de slotdocumenten van de VN-Conferentie over Milieu en Ontwikkeling in Rio de Janeiro (1992), zoals Agenda 21, komen de verschillende dimensies van duurzame ontwikkeling duidelijk naar voor: de sociale, ecologische, economische en institutionele dimensie. Ook schetst Agenda 21 een kader voor een op duurzaamheid gericht milieu- en ontwikkelingsbeleid voor het komende decennium en tot ver in de 21ste eeuw. Toegesplitst op milieu heeft duurzame ontwikkeling vooral te maken met voorzorg, preventief handelen, voorkeur voor brongerichte bestrijding van milieu-aantastingen, het stand-still-beginsel en het beginsel dat de vervuiler betaalt. Daarnaast zijn er nog een aantal bijkomende kenmerken van duurzame ontwikkeling: verinnerlijking nastreven, afwenteling tegengaan (op de toekomstige generatie, en bijgevolg kinderen en jongeren), draagkracht (van de aarde) niet

---

⁴¹ "Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generaties zonder de mogelijkheden voor de toekomstige generaties in gevaar te brengen om in hun behoeften te voorzien".

overschrijden, voorraadbeheer (grondstoffen), sluiten van stofkringlopen, energie-extensivering en kwaliteitsbevordering.

Ook op Europees vlak werden verschillende principes opgenomen in het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, inzonderheid Hoofdstuk XIX Milieu (artikel 174 tot 176).

In Vlaanderen werden deze principes en uitgangspunten verder vertaald en omgezet in het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, inzonderheid Hoofdstuk II Doelstellingen en beginselen (artikel 1.2.1).⁴² Dat decreet legt ook de verplichting op om 5-jaarlijks een milieubeleidsplan op te stellen, een 2-jaarlijks milieurapport en jaarlijks een milieujaarprogramma. De aangehaalde principes en beginselen werden hernomen in het milieubeleidsplan MINA 2 1997-2001.⁴³ Binnenkort gaat het volgende milieubeleidsplan (MINA-plan 3) in openbaar onderzoek.

Concrete beleidsacties

RWA **6.10.1.** Aangaande **natuur- en milieueducatie** (NME) is er al een heel instrumentarium uitgewerkt en uitgebouwd zoals bijv. ‘Milieu op school’ (MOS) of ‘Milieu-ontmoetings-programma’ (MOP).

RWA **6.10.2.** Via het overleg tussen jeugdwerk en bossector werd een protocol afgesloten. Verspreid over Vlaanderen werden **speelzones in bossen** aangeduid. Die speelzones werden bovendien ruim naar het jeugdwerk gecommuniceerd en de inplantingsplaats ervan is elektronisch raadpleegbaar. Verdere stappen zullen worden gezet om alle speelbossen te realiseren. Daartoe worden, samen met de gemeentebesturen en de lokale actoren, projecten opgezet of geactualiseerd.

RWA **6.10.3.** Bij de opstelling van het gewestelijk **milieubeleidsplan** wordt rekening gehouden met de internationaal en Europees vastgelegde principes en beginselen. Die verplichting is opgenomen in het DABM (het decreet houdende de algemene bepalingen inzake milieubeleid).

RWA **6.10.4.** Wat betreft **kennisvergaring** over effecten van schadelijke stoffen kan bij het STIP, het Steunpunt en Informatiecentrum voor Preventie van afval en emissies, informatie worden bekomen. Dat kenniscentrum wil ook ondersteuning geven aan allen die willen werken rond het voorkomen van afval en emissies. Op zijn website⁴⁴ biedt het centrum heel wat nuttige informatie. Ook binnen de leefmilieuadministratie – bij AMINAL, b.v. de afdeling milieu-inspectie of de afdeling algemeen milieu- en natuurbeleid, en ook bij VMM, Vlaamse Milieumaatschappij (lucht) – wordt daarrond informatie verzameld.

⁴² Verschenen in het Belgisch Staatsblad van 3 juni 1995. Dat decreet wordt afgekort als DABM.

⁴³ Dit plan is raadpleegbaar op www.mina.be onderdeel “beleid”, “MINA-plan 2”

⁴⁴ www.stip.ovam.be

- RWA **6.10.5. Het Steunpunt Milieu en Gezondheid** is sinds 1 oktober 2001 een feit. De taken van dat wetenschappelijk steunpunt bestaan uit beleidsvoorbereidend en toegepast onderzoek en het opzetten en uitvoeren van een biomonitoringprogramma. Ook klachten die niet op lokaal of regionaal niveau beantwoord konden worden, zullen hier behandeld worden. Het steunpunt wordt aangestuurd door een projectgroep Milieu en Gezondheid, waarin de kabinetten en administraties Volksgezondheid en Leefmilieu, evenals externe deskundigen vertegenwoordigd zijn. Op korte termijn zijn de twee hoofdtaken voor het steunpunt het integreren van alle bestaande gezondheidsdatabanken en het verder uitvoeren van de biomonitoring. Biomonitoring op de mens laat toe gezondheidseffecten op te sporen vooraleer er zich herkenbare ziektebeelden voordoen, het milieubeleid beter te richten op de preventie van milieugerelateerde aandoeningen en de effectiviteit van dat beleid op te volgen. Biomonitoring moet dus worden voortgezet, verfijnd en uitgebreid, in aanvulling op de bestaande meetnetten van lucht- en watervervuiling. Specifieke projecten zullen worden gestart voor bepaalde gebieden met een concentratie aan activiteiten, zoals de Gentse kanaalzone, de Antwerpse stedelijke agglomeratie, en andere gebieden met een zware milieudruk zoals de regio rond Olen.
- RWA **6.10.6.** Bij de **milieueffectenrapportage** moeten de gevolgen voor de mens (en bijgevolg ook voor kinderen en jongeren) mee worden belicht. Momenteel wordt die regelgeving aangepast en uitgebreid ten gevolge van Europese wetgeving.
- TRA **6.10.7.** Bij de uitwerking van **nieuwe wetgeving** zal meer aandacht besteed worden aan het aanvragen van een KER.
- TRA **6.10.8.** Nog uit dat protocol volgden inspanningen om **bosvriendelijk spelen** bij jeugdleiding aan te moedigen. Die zullen worden gecontinueerd en indien nodig geactualiseerd.
- TRA **6.10.9.** Een bevraging naar verschillende actoren (onderwijs, jeugdwerk, milieu-organisaties, ...) en kinderen en jongeren wordt georganiseerd om te kunnen bepalen welke, binnen de **milieubewustzijnsontwikkeling**, vanuit de kinderen en jongeren zelf, de aangewezen beleidsacties zijn. Ook bij het uitwerken van die beleidsacties moeten de actoren en de kinderen en jongeren betrokken worden.
- TRA **6.10.10.** Een wijziging van de **VLAREM-wetgeving** wordt op dit moment voorbereid. Twee principes staan voorop: de indeling van activiteiten zodanig wijzigen dat de duidelijkheid en dus rechtszekerheid toeneemt voor organisatoren, gemeentebesturen en toezichthoudende ambtenaren, naast de integratie van vroegere federale wetgeving binnen VLAREM. Dat zal tot gevolg hebben dat jongerenactiviteiten (fuiven) duidelijker gesitueerd zullen worden binnen de VLAREM-wetgeving en dat het kluwen van wetten en regels waar jongeren rekening moeten mee houden iets meer hanteerbaar zal worden.

TRA **6.10.11.** Ook binnen de **nieuwe samenwerkingsovereenkomst**⁴⁵ ‘**milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling**’ 2002-2004 moet getracht worden kinderen en jongeren hun rechtmatige plaats te geven en om ‘jeugd’ duidelijker te situeren binnen een globaal milieubeleid.

De rode draad doorheen de nieuwe samenwerkingsovereenkomst is de opmaak en uitvoering van een gemeentelijk milieubeleidsplan en de jaarlijkse uitvoering ervan via het milieujaarprogramma (vergelijkbaar met het jaarplan en het werkingsverslag in het kader van de gemeentelijke jeugdwerkbeleidsplannen). Die samenwerkingsovereenkomst gaat uit van een duurzaam *milieubeleid* en vertrekt bijgevolg van volgende principes:

- Integratie: van milieu en natuur in andere, aangrenzende beleidsdomeinen zoals energie, mobiliteit en ruimtelijke ordening.
- Participatie: het betrekken van allerhande doelgroepen en actoren is belangrijk om tot een gedragen beleid te komen.
- Planning.

Op 1 januari 2002 trad die nieuwe samenwerkingsovereenkomst, tussen de gemeenten en de provincies enerzijds en de Vlaamse overheid anderzijds, in werking.

Alhoewel de horizontale integratie zich beperkt tot aangrenzende beleidsdomeinen (de beleidsplannen rond energie, mobiliteit en ruimtelijke ordening) kunnen gemeenten ervoor kiezen om aanvullend ook andere plannen (het lokale jeugdwerkbeleidsplan bijvoorbeeld) mee in beeld te brengen. Verenigingen (inbegrepen het jeugdwerk) en scholen zijn immers expliciet geduide doelgroepen. Bovendien wordt herhaaldelijk (en vooral bij de cluster ‘burgers en doelgroepen’) de nadruk gelegd op informatie, sensibilisering, educatie en communicatie.

TRA **6.10.12.** Er zullen in het kader van een duurzaam milieubeleid en de nieuwe internationale milieuwetgeving (in het bijzonder met betrekking tot milieukwaliteitsnormen, b.v. voor lucht) nog een aantal acties ondernomen worden die ook naar de toekomst de leefwereld van (de toekomstige generaties) kinderen en jongeren moeten vrijwaren. Volgende initiatieven zijn in opstartfase:

- bij de komende **VLAREM-herziening** zal het hoofdstuk over milieukwaliteitsnormen worden aangepast, zodat de invulling van de normen meer zal gebeuren op basis van de gezondheidsimpact en dat er sneller actie komt in de vorm van saneringsprogramma’s, indien overschrijdingen worden vastgesteld;
- in de loop van 2002 worden op het vlak van **de afvalpreventie** een aantal gerichte campagnes en initiatieven gelanceerd. Via afvalpreventie wordt storten en verbranden van afval tot een minimum herleid (wat dan o.a. leidt tot minder dioxine in de lucht);
- tengevolge een resolutie in het Vlaams parlement is er ook een besluit in de maak omtrent de vergunningsplicht voor **GSM-masten**;
- er wordt verder werk gemaakt van een duurzaam beleid rond **bodemsanering**, waarbij zowel preventieve onderzoeken als remediërende opkuisoperaties bijzondere aandacht krijgen;
- in opvolging van het **Kyoto-verdrag** zullen acties ondernomen worden naar verontreinigende en gezondheidsaantastende gassen en stoffen toe;

⁴⁵ De term milieuconvenant, hoewel ingeburgerd, werd vervangen door samenwerkingsovereenkomst. Deze term geeft beter aan wat het doel is. Er werd beslist om deze overeenkomsten voor 6 jaar aan te gaan, maar de eerste samenwerkingsovereenkomst loopt slechts over 3 jaar

- er is een algemeen verbod voorzien voor **de verbranding van plantaardige stoffen**. Dat past binnen een afvalstoffenbeleid dat gericht is op het promoten van alternatieve, milieuvriendelijke verwerkingsmethoden zoals composteren en verhakkelen van snoeiafval ('natuurvriendelijke tuin'). Onder meer voor de kampvuren zullen via de gemeentelijke politiereglementen uitzonderingen worden voorzien.

6.11. JEUGD EN MOBILITEIT

Algemeen beleidskader

Indien er binnen het bevoegdheidsveld van Mobiliteit en Openbare Werken specifieke initiatieven naar de jeugd ontplooid worden, dan worden er steeds drie zaken als algemeen uitgangspunt genomen: verkeersveiligheid, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.

Kinderen en jongeren zijn vragende partij voor een uitgebreide en betaalbare mobiliteit. Ze willen zich vrij, veilig en goedkoop kunnen verplaatsen. Dat bleek onder meer uit de petitie-actie 'Mag het wat meer zijn' die de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap opzette naar het Vlaams parlement en uit de stembiljettenactie van het Kinderrechtencommissariaat.

Concrete beleidsacties

Openbaar vervoer

"In sommige gemeenten rijdt er overdag maar één bus om het uur. Ook moeten er fuifbussen ingezet worden, zelfs in de kleine gemeenten, zodat de jongeren niet telkens met de fiets in het donker moeten rijden en zodat ze ook niet steeds hun ouders tot twee à drie uur 's nachts moeten vragen hen dan terug te komen halen." (JEP)

"Wij hebben als nomadisch volkje nood aan het zorgeloos rond kunnen trekken. Iedereen moet van het recht kunnen genieten overal te kunnen geraken zonder hierdoor in financiële problemen te geraken." (JEP)

Jongeren willen zich vandaag zelfstandig kunnen verplaatsen. Uiteraard moet ook het openbaar vervoer daar zo goed mogelijk op inspelen. De centrale oplossing is die van het **decreet basismobiliteit**, dat een minimumaanbod garandeert aan openbaar vervoer, met beperkingen in tijd en ruimte. Zo heeft iedereen die in een woongebied woont een korte loopafstand tot de dichtstbijgelegen halte en is de afstand tot de halte beperkt tot ten hoogste 500 m (stedelijk gebied), 650 m (rand- en kleinstedelijk gebied) en 750 m (buitengebied). De basismobiliteit richt zich immers op het uitbouwen van de sociale functie van openbaar vervoer. In de nabije toekomst moeten in alle gemeenten en steden minstens om het uur een bus rijden tussen 6 en 21 uur. Ook moeten er eventueel fuifbussen ingezet kunnen worden, zodat jongeren niet telkens met de fiets in het donker moeten rijden en zodat ze ook niet steeds hun ouders moeten vragen hen tot twee à drie uur 's nachts te komen halen.

Jongeren worden ook verder gestimuleerd om het openbaar vervoer te gebruiken. Zo worden ze zelfstandig, maar zo nemen ze ook een grotere verantwoordelijkheid op. Ze leren reeds op jonge leeftijd het openbaar vervoer kennen en gebruiken.

Aan bepaalde doelgroepen (ouderen, jongeren) worden gunstige prijsvoorwaarden aangeboden die de drempel naar het openbaar vervoer zullen verlagen en het gebruik ervan aanmoedigen. Iedereen moet het recht hebben zich te kunnen verplaatsen zonder daardoor in financiële moeilijkheden te geraken.

RWA **6.11.1.** De Vlaamse gemeenten kunnen volledig gratis openbaar vervoer voor kinderen van 6 tot en met 11 jaar aanbieden binnen hun gemeente, via het zogenaamde **derde-betaler-systeem**. De bijdrage van de gemeente bedraagt 30 frank per inwoner. Op die manier krijgen kinderen (van 6 tot en met 11 jaar) een vrijkaart voor het volledige net van De Lijn van de betrokken lokale overheid.

RWA **6.11.2.** Verder is het **buzzy-abonnement** voor alle -25-jarigen ingevoerd. Concreet houdt dat in dat de -25-jarigen met hun buzzy-abonnement in heel Vlaanderen op alle lijnen van De Lijn terecht kunnen. De kostprijs van dat abonnement bedraagt 149.90 euro per jaar.

RWA **6.11.3.** Sinds 01/02/2000 mogen ook **maximaal 4 kinderen jonger dan 12 jaar** gratis meereizen met een abonnee van De Lijn.

RWA **6.11.4.** In het kader van **netoverschrijdende ophaaldiensten** hebben een aantal steden en gemeenten reeds stappen gezet in de goede richting. Een aantal gemeenten leveren reeds, via een derde-betaler-systeem, een financiële bijdrage om **schoolabonnementen** goedkoper te maken.

TRA **6.11.5.** De Vlaamse regering heeft beslist om het leerlingenvervoer van het departement Onderwijs over te hevelen naar de Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn. Uiteraard moet in de toekomst geëvolueerd worden naar netoverschrijdende ophaaldiensten voor leerlingenvervoer. Het moet de uiteindelijke doelstelling zijn om tot één geïntegreerd net van schooldiensten te komen, onder de vorm van **schoolvervoerplannen**. Op middellange termijn moeten globale schoolvervoernetten worden uitgetekend, waarbij alle netten bediend worden. Het is de bedoeling om in deze legislatuur minstens één netoverschrijdend pilootproject op te starten.

TRA **6.11.6.** Er zijn 215 **startbanen** beschikbaar die voor het grootste gedeelte ter beschikking gesteld worden van de gemeenten in het kader van veilige schoolverplaatsingen. De verkeersveiligheid staat er immers centraal. De gemeenten zullen de startbaners bijvoorbeeld kunnen inzetten als gemachtigd opzichter aan de scholen. De startbaners kunnen betrokken worden bij de opmaak van schoolvervoersplannen, actief betrokken worden bij verkeersparken, etc. Uiteindelijk kan de gemeente zelf voorstellen formuleren hoe en waar ze die startbaners concreet wil inzetten om de verkeersveiligheid van de schoolgaande jeugd te bevorderen. Het is ook van belang te onderstrepen dat die mensen de mogelijkheid zal geboden worden om aan vorming deel te nemen. Startbaners die een opleiding krijgen als gemachtigd opzichter, verwerven op deze manier kennis en vaardigheden die voor onze maatschappij van wezenlijk belang zijn. M.b.t. het specifieke project inzake de startbaners voor veilige schoolverplaatsingen bestaat er een actieve samenwerking tussen de betrokken administraties en kabinetten van Onderwijs (Vanderpoorten) en Mobiliteit (Stevaert).

Weginfrastructuur – Verkeersveiligheid

Er worden op vlak van weginfrastructuur aanzienlijke inspanningen gedaan om de verkeersveiligheid van de jeugd te verbeteren. De schoolgaande jeugd begeeft zich vaak met de fiets of te voet naar school. Veel kinderen worden op weg naar school nog steeds met onveilige verkeerssituaties geconfronteerd. Daar moet op verschillende vlakken aan gewerkt worden.

RWA **6.11.7.** Er werden bijkomende middelen ingezet om de **verkeersveiligheid van de zwakke weggebruiker** te verhogen. De inhaaloperatie m.b.t. de aanleg van fietspaden wordt voortgezet. Belangrijk is dat het Gewest ook financiële middelen voorziet in het verkeersveiliger maken van schoolomgevingen.

TRA **6.11.8.** Ook de school krijgt daarin een belangrijke plaats toegewezen. Zij zal immers zelf haar verantwoordelijkheid moeten opnemen om **een schoolvervoersplan** op te stellen. Bij de opmaak van zo'n schoolvervoersplan moeten ook de leerlingen gepolst worden naar hun noden, verlangens en ideeën.

RWA **6.11.9.** Er werden ook met de vijf Vlaamse provincies contracten afgesloten om te komen tot de vastlegging van **fietsroutenetwerken**. Op die manier investeren het Gewest en de provincies in de verder uitbouw van fietsroutenetwerken.

RWA **6.11.10.** Verder wordt er nog **veiligheidsverhogende infrastructuur** voorzien die zich naar alle weggebruikers richt, maar waar ook de zwakke weggebruiker van profiteert. Er valt te denken aan de herinrichting van doortochten, het wegwerken van gevaarlijke punten,...

Sensibilisatie en educatie

- RWA **6.11.11.** De administratie Wegen en Verkeer verzorgt nu al de vierde jaargang van het gratis blad '**Uitweg, het blad voor een betere mobiliteit**'. Daarin heeft de redactie herhaaldelijk aandacht voor items rond fietsverkeer, veilige schoolomgevingen, etc. Uitweg laat ook regelmatig zijn lezers aan het woord. Dat werd reeds gedaan met 'Jongeren en Mobiliteit'. Zo was er de campagne 'Verkeer op kindermaat' rond de veiligheid in het woon-schoolfietsverkeer. Op Uitweg kan zelfs een gratis abonnement genomen worden.
- RWA **6.11.12.** Via Komimo (Komitee Milieu & Mobiliteit) organiseert de Vlaamse overheid 2 campagneweken '**Week van de Zachte Weggebruiker**' (mei) en '**Week van Vervoering**' (september). Tijdens die weken worden traditioneel ook acties opgezet in samenwerking met bijvoorbeeld scholen.
- TRA **6.11.13.** De minister van Mobiliteit is voorstander van een grotere aandacht voor mobiliteit in het lessenpakket van het lager, maar vooral ook het middelbaar onderwijs. **Verkeers- en mobiliteitseducatie** is zonder twijfel een belangrijke taak. Wie vandaag de jongeren sensibiliseert voor een verantwoorde vervoerskeuze en een correct verkeersgedrag, legt de basis voor een duurzame mobiliteitsontwikkeling. Overleg met de minister van Onderwijs is noodzakelijk.
- RWA **6.11.14.** In het Vlaams Regeerakkoord staat ingeschreven dat **verkeerseducatie** meer aan bod moet komen in het onderwijs en dat de **theoretische rijbewijsopleiding** in het middelbaar onderwijs moet geïntegreerd worden. De problematiek van de integratie van de theoretische rijopleiding in het secundair onderwijs is inmiddels geregeld. Aan de vakoverschrijdende eindtermen van de derde graad van het gewoon middelbaar onderwijs is immers een bepaling toegevoegd dat de leerlingen de kennis verwerven die moet volstaan als voorbereiding op het theoretisch rijexamen categorie B.
- RWA **6.11.15.** Belangrijk is ook te vermelden dat er een **Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV)** bestaat die zich o.a. bezighoudt met opleiding, bijscholing en permanente vorming inzake verkeerskunde. Er is hier dus een sterke relatie met het domein van het onderwijs. Vanaf 2001 worden volgende initiatieven gepland, waarbij de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) de trekker is:
- + oprichten van een informatie- en steunpunt waar men terecht kan voor alle informatie en documentatie betreffende verkeers- en mobiliteitseducatie;
  - + het ontwikkelen van een website waar geïnteresseerden alle recente en actuele informatie kunnen raadplegen over verkeers- en mobiliteitseducatie;
  - + een sensibiliserende en evaluerende actie waarbij aan scholen die ernstige inspanningen doen op vlak van verkeersveiligheid, verkeers- en mobiliteitseducatie een kwaliteitslabel wordt toegekend.
- In de periode 2000-2004 worden eveneens afzonderlijke pakketten opgesteld voor kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs.
- TRA **6.11.16.** Er is in Vlaanderen dringend behoefte aan een dagopleiding Verkeer en Vervoer, zowel op hogeschoolniveau als universitair niveau. Op universitair niveau bestaat nu reeds een **postacademische opleiding verkeerskunde**.

TRA **6.11.17.** Het is verder ook de bedoeling van de minister van Mobiliteit om per provincie 1 groot **verkeerseducatiepark** op te richten waar de schoolgaande jeugd op een interactieve manier vertrouwd wordt gemaakt met de verkeersregels, met de andere weggebruikers, weginfrastructuur en allerlei technische installaties.

6.12. STEDELIJK BELEID

Algemeen beleidskader

Het Vlaamse regeerakkoord heeft een Vlaams stedenbeleid tot een van de prioriteiten gemaakt. Het moet een duurzaam beleid zijn dat structurele oplossingen biedt voor de grote steden Antwerpen, Gent en Brussel (wat de gemeenschapsbevoegheden betreft) en voor de middelgrote steden (Brugge, Oostende, Kortrijk, Roeselare, Aalst, Sint-Niklaas, Leuven, Hasselt, Genk, Mechelen en Turnhout).

Een pro-actief beleid is nodig om steden op korte termijn weer aantrekkelijk te maken, ook voor de tweeverdieners en de gezinnen met kinderen. De centrale uitdaging is dus het *stoppen van de stadsvlucht*.

Aan kinderen en jongeren moet een thuisgevoel worden gegeven in de stad. Concreet betekent dit dat kinderen en jongeren recht hebben op ruimte, formeel en informeel, voor spel en ontmoeting, op ruimte waar ze zich kunnen uitleven, creatief kunnen zijn. Dat is een voorwaarde voor vele gezinnen om naar de stad terug te keren of in de stad te blijven. Nieuwe woonprojecten moeten geheel op kinderen afgestemd worden, met extra voorzieningen. Jongeren moeten zelf hun verlangens kunnen uiten. Zij moeten mee een stedelijk beleid uitgestippelen. Het jeugdbelang kan bijvoorbeeld beleidsmatig ingecalculeerd worden door het systematisch hanteren van de jeugdparagraaf. Die paragraaf omschrijft op welke wijze er rekening gehouden wordt met kinderen en jongeren. Een positief jeugdbeleid schenkt ook aandacht aan specifieke doelgroepen: laaggeschoolde jongeren, kinderen uit kwetsbare gezinnen, allochtonen.

Bovendien moet jeugdbeleid ‘integraal’ opgevat worden: welzijn, onderwijs... aan alles zit een jeugdfacet. De diverse beleidsterreinen worden onderling afgestemd. Voorbeelden:

- meer openbare ruimte, veilig en aangenaam
- aangepaste woningen
- recht op kwaliteitsvol onderwijs (concentratiescholen, verhogen doorstroming ASO/TSO allochtonen en kansarme autochtonen, verhogen gekwalificeerde uitstroom,...)
- verkeersveiligheid voor zwakke weggebruikers, meer en beter openbaar vervoer
- een uitgewerkt infrastructuurbeleid, met nieuwe en heraangelegde speelterreinen en jeugdlokalen, exclusief voor jeugd; daarnaast ook openstelling van andere infrastructuren
- kindvriendelijke inrichting van openbare gebouwen
- inspraak en participatie, in de jeugdsector zelf, maar ook in domeinen die daaraan grenzen: welzijn, ruimtelijke ordening, cultuur, mobiliteit, onderwijs, etc.
- een pro-actief jeugdbeleid, met steun aan jeugdwerkinitiatieven, en aan individuele kinderen en jongeren, met selectieve aandacht voor de stedelijke jeugd
- uitbouw of bestending van het partnerschap met zelforganisaties op lokaal vlak – wat echter niet mag evolueren naar een verkapt welzijnsbeleid, een instrumentaliseren van de zelforganisaties

- onderlinge afstemming van alle lokale beleidsplannen waar jeugd aan te pas komt: jeugdwelzijnsplan, buitenschoolse opvangplan, jeugdwerkbeleidsplan, cultuurbeleidsplan, ...

Concrete beleidsacties

Op het Vlaamse niveau hebben alle ministers raakpunten met het stedenbeleid: onderwijs, verkeer, welzijn, economie,... Daarom werd er, onder impuls van de minister bevoegd voor het stedenbeleid, in het begin van de legislatuur een overleg gestart met de leden van de Vlaamse regering om het ‘actieprogramma inclusief stedenbeleid’ te realiseren.

Dat is tevens een engagement van de verschillende leden van de Vlaamse regering om initiatieven t.a.v. de steden te nemen of minstens extra aandacht aan stedelijkheid te besteden. Halfjaarlijks wordt een opvolgingsrapport aan de Vlaamse regering voorgelegd.

Het actieprogramma stedenbeleid bestaat uit een 30-tal prioritaire acties, waaronder ook een aantal die direct betrekking hebben op kinderen en jongeren.

RWA 6.12.1. uitwerken van een jeugd(cultuur)infrastructuur

Er wordt voorzien in een uitgebreid netwerk van jeugd(cultuur)infrastructuur. Zo wordt ook de stad versterkt als broedplaats voor creativiteit, diversiteit en uitwisseling. Men wil in de grootsteden en de centrumsteden ruimte voor jongeren creëren (o.a. fuifzalen, repetitieruimten). Het initiatief ligt o.m. bij de lokale besturen en er wordt gekozen voor de formule van publiekprivate samenwerking, waarbij ook middelen van de lokale besturen zelf en van de provincie kunnen ingebracht worden. De middelen daarvoor worden voorzien vanuit het Fonds voor Culturele Infrastructuur via het reglement voor subsidiëring van culturele infrastructuur met bovenlokaal belang.

RWA 6.12.2. Speelruimteplan

Steden worden uitgenodigd om samen met het jeugdwerk, de kinderen, de jongeren en de bevoorrechte getuigen na te denken over een van de meest belangrijke aspecten van een kind- en jeugd vriendelijk beleid: de vierkante meters waarvan kinderen en jongeren, al of niet expliciet, kunnen gebruik maken. Uiteindelijk zou er zowel een groei van de ruimte in de breedte (meer vierkante meters) als in de diepte (meer kwaliteit) expliciet voor de jeugd voorbehouden moeten zijn. Dat kan gerealiseerd worden door het ontsluiten van zoveel mogelijk stedelijke infrastructuur (culturele centra, pleintjes, schooltjes, sportinfrastructuur,..) voor kinderen en jongeren en door een gevoel te creëren bij kinderen en jongeren dat ze een plaats hebben in het stedelijk weefsel. Bij het decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de VGC inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid werd er voorzien in een extra uitvoeringsbesluit en extra middelen in verband met speelruimtebeleid.

TRA 6.12.3. Gelijkekansendecreet

Het is overduidelijk dat het de steden zijn die met de grootste problemen wat betreft discriminatie en achterstelling geconfronteerd worden en zij dus meest baat hebben bij een goed gevoerd gelijkheidsbeleid. Het decreet moet alle kinderen en ouders de toegang verzekeren tot de school van hun keuze. Scholen moeten in alle omstandigheden de kans krijgen om voor alle kinderen een aangepaste aanpak uit te dokteren en in de praktijk te brengen.

RWA 6.12.4. Schoolopbouwwerk

Onderwijsachterstand stelt zich vaak in steden. Het ingrijpen in de scholing en de onderwijskansen van de meest kansarme doelgroepen is een belangrijke hefboom om op termijn hun maatschappelijke positie te verbeteren. Via schoolopbouwwerk worden ouders gestimuleerd om te participeren aan het schoolgebeuren.

RWA 6.12.5. Preventie op school

Aan de scholen uit het gewoon secundair onderwijs met bijzondere noden is met ingang van 1 september 2000 een extra omkadering toegekend. Scholen met veel leerlingen met een schoolse achterstand of met veel neveninstromers (in de B-stroom) met een B- of C-attest komen in aanmerking voor extra personeelsondersteuning als zij het engagement opnemen dat personeel in te schakelen voor een van de volgende doelstellingen :

- Het ontwikkelen van instrumenten en het ondernemen van acties om anti-sociaal en risicogedrag te detecteren en te voorkomen.
- Het optimaliseren van de intake en het onthaal van nieuwe leerlingen, met bijzondere aandacht voor informatiedoorstroming naar kansarme ouders en het voorzien van een gepaste oriëntering zowel bij de instroom als bij de uitstroom.
- Het bevorderen van de onderwijspositie van achtergestelde groepen, het ondernemen van positieve acties inzake de nieuwe regelgeving rond afwezigheden, het voorkomen van zittenblijven en het leveren van passende ondersteuning bij leerproblemen.
- Het uitwerken van leerlingengebonden en structurele voorstellen voor de aanpak en remediëring van studie- en gedragsproblemen.
- Het structureel en inhoudelijk ondersteunen van leerlingen- en ouderparticipatie.
- Het voeren van een nascholingsbeleid gericht op de bijzondere noden van de school, het bewerkstelligen van coaching en teambuilding bij leerkrachten en het ontwikkelen van netwerken waarop kan teruggevalen worden bij probleemsituaties met leerlingen en/of ouders.

Over startbanen

Naast het project 'bijzondere noden' biedt ook het Rosetta-plan van de federale regering bepaalde secundaire scholen in de steden Antwerpen, Genk, Gent, Hasselt en Mechelen de mogelijkheid om een extra kracht aan te trekken. Binnen dat kader werden door de Vlaamse overheid *twee projecten* goedgekeurd, waarbij in totaal 315 jongeren een kans wordt geboden om in scholen te werken.

Het eerste project 'Preventie van antisociaal gedrag op school' is in januari 2001 van start gegaan onder de naam 'Scholen voor Jongeren – Jongeren voor scholen (Jo-Jo)'. Jongeren die de school voortijdig verlaten hebben of geen hogere studies na het secundair onderwijs hebben aangevat, jongeren van allochtone afkomst en jongeren uit kansarme gezinnen krijgen de kans om in het onderwijs tewerkgesteld te worden. Enerzijds wil men de jongeren laten proeven van een job in het onderwijs en hen zodoende aanzetten voor een eventuele verdere opleiding en tewerkstelling, anderzijds wil men scholen die te kampen hebben met een hoge concentratie van jongeren met zware problemen een bijkomende werkkracht aanbieden, ter bevordering van de onderlinge contacten en de contacten met de buurt en de ouders. In het algemeen moet dat een positief schoolklimaat ten goede komen. Een eerste evaluatie (eind februari 2001) door de startbaners zelf, plaatste het project in een bijzonder positief daglicht. De meeste van hen ervaren een grote voldoening en

motivatie bij het verrichten van inhoudelijk relevant werk, grotendeels ingeschakeld in de cel leerlingenbegeleiding. Bovendien wordt dat gevoel versterkt door een probleemloze aanvaarding door de leerlingen en een vlot contact met het onderwijzend personeel. Het merendeel van de jongeren staat daardoor open voor het volgen van een bijkomende opleiding en het uitoefenen van een job als opvoeder of leerkracht.

Het tweede project ‘Verkeersveiligheid van en naar school’ ging in juli 2001 van start.

RWA 6.12.6. Toegankelijkheid en gebruiksmogelijkheden van sport-, school- en culturele infrastructuur stimuleren

Bedoeling is te komen tot een maximale ontsluiting van sport-, school- en culturele infrastructuur voor (verenigingen van) kinderen en jongeren, tot maximale ontsluiting van infrastructuur voor culturele verenigingen. De scholen moeten hun infrastructuur ter beschikking stellen voor de buurt en vice versa, scholen zonder infrastructuur moeten gebruik kunnen maken van de stedelijke infrastructuur. Kinderen en jongeren moeten zo gestimuleerd worden tot sportbeoefening in de vrije tijd. Gebouwen en infrastructuur moeten ter beschikking gesteld worden van kinderen en jongeren.

TRA 6.12.7. Een levendige en leefbare stad heeft baat bij actieve en dynamische jonge bewoners. Steden met een belangrijke aanwezigheid van studenten moeten inspanningen leveren om **de aantrekkelijkheid van het wonen in de stad voor studenten** te verhogen. De band tussen studeren en wonen in de stad moet versterkt worden. Studenten moeten aangespoord worden om ‘te blijven hangen’ in de stad door het creëren van een ‘stadsgevoel’. Dat kan onder meer door een betere afstemming en samenwerking tussen studentenvoorzieningen en stedelijke voorzieningen.

6.13. SAMENWERKINGSONTWIKKELING

Algemeen beleidskader

Vlaanderen neemt zijn verantwoordelijkheid op wat betreft internationale samenwerking en solidariteit. De nadruk ligt op de samenwerking. Internationalisering is van belang voor elke activiteit. Solidariteit moet leiden tot sociale mondialisering. Daarom wordt gekozen voor een zo breed mogelijke basis, m.a.w. voor een horizontale werking.

Samenwerkingsontwikkeling legt andere klemtonen dan ontwikkelingssamenwerking. Vlaanderen wil zijn verantwoordelijkheid niet uitbesteden aan één departement of aan één gespecialiseerd agentschap. De samenwerking steunt op de eigen maatschappelijke actoren en hun competenties, met de steun van de lokale besturen, het verenigingsleven, onze kenniscentra, ministeries en actiegroepen.

Wij geloven immers sterk dat door echte samenwerking ook wij kunnen leren bij deze samenwerking. Het is geen eenrichtingsverkeer, geen schoonmoederschap.

In een eerste fase zal de Vlaamse samenwerkingsontwikkeling zich focussen op Zuid-Afrika en Marokko.

Concrete beleidsacties

- RWA **6.13.1.** Binnen samenwerkingsontwikkeling zelf worden projecten ondersteund die als doel hebben **bij te dragen tot het welzijn en de ontwikkeling van de meest achtergestelde kinderen**, bijvoorbeeld via het Nelson Mandela Children Fund in Zuid-Afrika.
- RWA **6.13.2.** Binnen de domeinen onderwijs en werkgelegenheid werden eveneens projecten opgestart die rechtstreeks of onrechtstreeks ten goede komen aan kinderen en jongeren. Het betreft respectievelijk projecten **voor vorming van personeel in het onderwijs en voor beroepsopleiding** voor jongeren.
- TRA **6.13.3. Gemeentelijke convenants:** Vlaamse steden en gemeenten worden gestimuleerd zusterbanden te smeden met steden of gemeenten in het Zuiden in het kader van samenwerkingsontwikkeling. Daarbinnen kan ook het jeugdloek ontwikkeld worden.
- RWA **6.13.4.** Binnen het jeugdwerkbeleid geeft de ‘action survey towards development of and training in local youth policy’ ondersteuning aan de ontwikkeling van **een model van jeugdbeleidsplanning in Zuid-Afrikaanse lokale entiteiten**.
- RWA **6.13.5.** In overleg met de Zuid-Afrikaanse National Youth Commission en Zuid-Afrikaanse jeugdwerkinitiatieven worden de programma’s voor **de vorming van Zuid-Afrikaanse Jeugdwerkers** geëvalueerd en indien nodig geheroriënteerd.
- RWA **6.13.6.** De Vlaamse samenwerkingsontwikkeling dient zich aan als spoor om jongeren internationale ervaringen te bieden. De mogelijkheid om als jongere stageplaatsen te bekomen bij partners in het Zuiden, en andersom, wordt voorzien via het beleid van **internationale jongerenuitwisselingsprojecten**.

6.14. KINDEROPVANG

Een gebrek aan goede en betaalbare kinderopvang staat arbeidsmarktparticipatie voor jongeren en jonge ouders in de weg. Kinderopvang moet voor iedereen betaalbaar zijn, de spreiding en het aanbod moeten verbeterd worden. Kinderopvang mag echter niet uitsluitend gezien worden vanuit een streven naar een competitieve en flexibele arbeidsmarkt. Ook binnen die materie moet de focus liggen bij het recht dat kinderen hebben op een aangename vrije tijd. Kinderopvang mag dus eigenlijk geen afgeleid thema meer zijn, waarbij het primair over werkgelegenheid gaat en secundair over opvang. Kinderopvang moet worden uitgebouwd tot een basisvoorziening, waarbij de noden en de verzuchtingen van het kind centraal staan. Zowel de minister bevoegd voor werkgelegenheid, als de minister bevoegd voor welzijn dragen daarin een belangrijke verantwoordelijkheid.

TRA **6.14.1.** De Vlaamse regering werkte een beleidsbrief **buitenschoolse kinderopvang** (BKO) uit. De voornaamste actiepunten kunnen als volgt worden samengevat:

A. Nieuwe impulsen voor een lokaal gestuurde en kwalitatieve uitbouw van de buitenschoolse opvang, geïntegreerd in een netwerk van vrijetijdsvoorzieningen voor kinderen:

1. het proces van het lokale overleg versterken (onder meer door de participatie te versterken van actoren die kinderopvang niet als prioritaire functie vervullen)
2. de specifieke ondersteuning van het lokale overleg in de steden
3. een afstemming van de BKO-beleidsplanning met de andere beleidsplannen of –intenties binnen de gemeenten
4. een betere communicatie en vorming rond de goede voorbeelden van geïntegreerde kinderopvang
5. de versterking van de opvang in gezinsverband en in grotere groepen (kinderdagverblijven)
6. de uitwerking van een kwaliteitsinstrument voor de buitenschoolse opvang in scholen
7. het daadwerkelijk verankeren van de basisschool in het buitenschoolse opvanglandschap
8. kindbevraging bij de uitwerking van het buitenschoolse opvangbeleid en permanente kinder- en ouderparticipatie bij de initiatieven voor buitenschoolse opvang (IBO's).
9. permanente opvolging van de nieuwe evoluties op het lokale niveau, met daaraan verbonden de evaluatie van de beleidsinstrumenten

B. Het versterken van de leefbaarheid van de initiatieven voor buitenschoolse opvang:

1. via een geprogrammeerde verdere uitbreiding
2. via de oplossing van specifieke IBO-problemen
3. via een plan van aanpak voor de regularisatie van de weerwerkers

RWA **6.14.2.** Een **aanpassing van de ouderbijdragen** bij de kinderopvang ten voordele van de lagere inkomens wordt met ingang van 1 juli 2002 ingevoerd.

TRA **6.14.3.** De uitbouw van kinderopvang is belangrijk, maar het belang van het kind mag niet uit het oog verloren worden. Er zijn dus, zoals reeds eerder gesteld, ook grenzen aan de flexibiliteit. Dat kan door filters in programmering in te bouwen (geen netwerken voor aparte opvang, via ouderbijdragen, via regeling van duur en momenten van opvang,...).

Naast structurele samenwerking tussen VDAB en Kind en Gezin, moet gedacht worden aan een **afstemming met de jeugdwerksector** op vlak van methodieken, inhoud en infrastructuur.

In de visie over kinderopvang als belangrijke actor in het vrijetijdsgegeven van kinderen en jongeren is er **afstemming** nodig **met andere sectoren**, vooral met onderwijs, sport en jeugdwerk. Die sectoren kunnen niet meer volledig los van elkaar worden ingevuld. Zo kan niet alleen een betere invulling gegeven worden aan de behoefte van kinderen zelf, maar ook een zo maximaal mogelijk afgestemd aanbod geboden worden.

Om op een creatieve en flexibele wijze antwoord te kunnen bieden op lokale noden, moeten alle beleidsverantwoordelijken en –sectoren samenwerkingsverbanden tussen de verschillende actoren stimuleren. De stimulansen moeten rekening houden met de eigenheid van elke sector en elke participerende organisatie. Daartoe is niet alleen op lokaal niveau, maar op alle beleidsniveaus (dus ook op het Vlaamse) structureel overleg nodig tussen de beleidsverantwoordelijken en de betrokken organisaties. Dat overleg kan onder meer zorgen voor een afstemming van beleidsplannen, decreten en reglementen, en voor een ruime bekendmaking van de zogenaamde goede voorbeelden.

7. DE AFSTEMMING OP FEDERALE BELEIDSMATERIES

Dit Jeugdbeleidsplan opteert om vanuit een geïntegreerde aanpak de verschillende beleidsdomeinen te benaderen. Dat heeft vanzelfsprekend invloed op de bevoegdheidsafbakening binnen de Vlaamse regering. Om die reden zal regelmatig overleg georganiseerd worden binnen de Vlaamse regering en zal ook het Steunpunt Jeugdbeleid interdepartementaal kunnen werken. Niet zelden kunnen doelstellingen echter uitsluitend gerealiseerd worden als ook de nodige maatregelen op federaal vlak worden genomen. In de loop van 2002 zullen afspraken gemaakt worden met de Eerste Minister van de Federale regering om die punten aan te pakken. Bij de opmaak van dit plan kwamen volgende aandachtspunten reeds naar voren (enkele daarvan werden reeds aangekaart in het vorige hoofdstuk):

7.1. Comité voor de Rechten van het Kind

Het toezichtsorgaan bij het IVRK te Genève is een Comité dat bestaat uit 10 onafhankelijke experts. Gezien het succes van het IVRK en de daaruit volgende rapporten, loopt dat Comité vertraging op bij het behandelen van de landenrapporten. Het toezicht wordt daardoor automatisch minder krachtig, gezien de tijdsspanne die verloopt tussen de indiening en de behandeling van het rapport.

In haar standpunt zoals goedgekeurd op 27 april 2001 in het kader van de voorbereiding van de Bijzondere Zitting van de VN – voorzien voor 19-21 september 2001 maar wegens de gebeurtenissen van 11 september verschoven naar 8-10 mei 2002 – was de Vlaamse regering van oordeel dat ‘gepleit moet worden om vooral het Comité voor de Rechten van het Kind, dat in het kader van de VN o.m. aan de hand van landenrapporten toeziet op de naleving van het Verdrag, beter te ondersteunen’.

Om daaraan te verhelpen werd voorgesteld om het Comité uit te breiden naar 18 leden. Dat voorstel vereist de goedkeuring van 2/3 van de lidstaten en dat quorum werd tot op heden niet bereikt. Vanuit het Kinderrechtencommissariaat durven we er op aandringen dat de Belgische Staat ook hier het nodige zou doen.

7.2.

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) is de juridisch bindende basis voor de toepassing van de rechten van het kind. Ook het IVRK is het resultaat van onderhandelingen. Ondanks het feit dat het op verschillende vlakken zelfs verder gaat dan bestaande mensenrechtenverdragen, is verbetering nog steeds mogelijk door het aannemen van aanvullende protocollen. Er werden door de Verenigde Naties op 25 mei 2000 **twee aanvullende protocollen bij het IVRK** goedgekeurd: het facultatief protocol over de kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie bij het Verdrag inzake de Rechten van het kind en dat over kinderen in gewapende conflicten. Die protocollen zijn in werking getreden 3 maanden na de 10de ratificatie, respectievelijk op 18 januari en 12 februari 2002. Geen van beide werden evenwel door België al geratificeerd.

In de Belgische context is het **protocol over kinderen in gewapende conflicten** uitsluitend federale bevoegdheid. Reeds op 12 juli 2001 verzocht de werkgroep Kinderrechten binnen de Senaat het federale parlement om het protocol ter goedkeuring aan het Parlement voor te leggen.

Het facultatief **protocol over kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie** bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind heeft in de Belgische context een ‘gemengd karakter’. Dat betekent dat het zowel door federale als door de gemeenschapsparlementen moet worden goedgekeurd.

De Vlaamse overheid heeft in deze moeten wachten op de federale overheid. De facultatieve protocollen moeten immers in het Frans én in het Nederlands voorhanden zijn, wat tot voor kort niet het geval was. Pas eind augustus 2001 heeft de Vlaamse Gemeenschap de Nederlandstalige tekst van het protocol ontvangen. Het was dan ook nog niet mogelijk het protocol voor ratificatie aan het Vlaams parlement voor te leggen. Voor de Vlaamse regering gaat het hier evenwel om een prioritair dossier. Na het bekomen van de vereiste goedkeuringen en adviezen zal het protocol ter goedkeuring aan het Vlaams parlement overgemaakt worden.

In dat kader kan verwezen worden naar de aanbeveling in het verslag d.d. 12 juli 2001 van de werkgroep Kinderrechten van de Senaat:

‘De werkgroep verzoekt de regering dit additioneel protocol zo spoedig mogelijk aan Senaat en Kamer ter goedkeuring voor te leggen alsook een spoedige behandeling te vragen in de deelparlementen’.

Voor zover bekend werd op het federale niveau aan deze aanbeveling (nog) geen gehoor gegeven.

Naast de aanvullende protocollen is er ook het **Verdrag betreffende het verbod van de ergste vormen van kinderarbeid en de onmiddellijke actie met het oog op de afschaffing ervan**, aangenomen door de Internationale Arbeidsconferentie tijdens haar zevenentachtigste zitting in Genève op 17 juni 1999. Bij decreet van 21 december 2001 heeft de Vlaamse Gemeenschap haar goedkeuring gehecht aan dit Verdrag. Bij gebrek aan actie daaromtrent door de federale overheid en de gefedereerde overheden is dat belangrijke verdrag nog niet geratificeerd door België. Nochtans heeft de reeds vermelde werkgroep Kinderrechten van de Senaat de federale regering reeds op 12 juli 2001 verzocht om daartoe de noodzakelijke actie te ondernemen.

7.3. Er moet afstemming gebeuren tussen het **vijfjaarlijks verslag in verband met de implementatie van het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind aan de Verenigde Naties** en de werkzaamheden die daaromtrent gebeuren op Vlaams niveau.

Het tweede Belgisch rapport inzake de toepassing van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind d.d. mei 1999 zal in mei 2002 door het VN-Comité voor de Rechten van het Kind besproken worden. Zoals steeds gebeurt er een voorafgaande bespreking met vertegenwoordigers van de samenleving, het middenveld, NGO’s, ... Bij de voorbereiding van die rapporten door België is er enerzijds een tekort aan afstemming tussen de federale overheid en de deelstaten, en werden anderzijds NGO’s maar zeer sporadisch betrokken, alhoewel de VN hen nadrukkelijk betreft bij het toezicht op de naleving van de rechten van het kind. Met de federale overheid zijn onderhandelingen aan de gang met het oog op het sluiten van een samenwerkingsakkoord tot oprichting van een nieuwe **Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind**. Het is de bedoeling om in die nieuwe Nationale Commissie o.m. NGO’s, de universiteiten, de Kinderrechtencommissaris, de gemeenten en provincies een plaats te geven. Verder zou de Commissie ook een autonoom statuut krijgen met een eigen secretariaat en voorzitter. In deze is de Vlaamse regering van mening dat in de Nationale Commissie de NGO’s en het Kinderrechtencommissariaat als partners van de federale en

gefedereerde overheden moeten betrokken worden.

Het Vlaams Kinderrechtencommissariaat en zijn Franstalige tegenhanger, de Délégué Général aux Droits de l'Enfant, ondervinden praktische problemen door het ontbreken van elke coördinatie met de federale overheden op vlak van kinderrechten. Zonder onmiddellijk te pleiten voor een nieuwe kinderombudsdienst op federaal niveau, is een overlegstructuur wel wenselijk. Al was het maar om op de hoogte te zijn van relevante initiatieven en eventueel de mogelijkheid om daarover adviezen te kunnen formuleren.

Enkele voorbeelden: adoptie, voogdij, jeugdsanctierecht en familierecht.

7.4.

“Er zouden meer computers in de scholen moeten komen, zodat de kinderen al van jongsaf aan met de moderne technieken kennismaken en er leren mee omgaan.”
(JEP)

Een verlaging van de BTW op ICT-toebehoren zou voor ouders met kinderen, de school, jongeren en studenten, maar ook voor de sector positieve gevolgen hebben. Als nieuwe informatiedrager is het niet meer dan logisch dat dit zou gebeuren. Geschreven media krijgen nu reeds een fiscaal gunsttarief. Nu nog de nieuwe dragers van informatie.

7.5. De middelen voor de **drugspreventie** zitten deels op federaal niveau, terwijl de bevoegdheid duidelijk aan de gemeenschappen toebehoort.

7.6. Op vlak van de nieuwe **adoptiewetgeving en de regelgeving rond tienerzwangerschappen** moet een strategie uitgewerkt worden op basis van gemeenschappelijke doelstellingen.

7.7. Voor vele jeugdbewegingen is **de wet op de reisbureaus** nog steeds een probleem. Om verkeerde interpretaties en daaruit voortvloeiende problemen te vermijden, moet die wet op het federale niveau herbekeken te worden.

7.8. In het kader van gelijke kansen en een vrije toegang tot het hoger onderwijs is het spijtig dat de Vlaamse gemeenschap door het handhaven van de quota door de federale minister van volksgezondheid, gedwongen wordt **de toegangsexamens** in te richten. Dat doet op een spijtige manier afbreuk aan onze traditie van een vrije toegang.

7.9. In het kader van de buitenschoolse kinderopvang wordt bepleit snel tot een oplossing te komen voor het bevoegdheidsprobleem rond het FCUD (**Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten**) en tot een evenwichtige verdeling van de middelen uit het FCUD over de gemeenschappen.

7.10. Vanuit het ministerie van Justitie werkt de federale overheid op dit ogenblik aan een ontwerp van **wet inzake jeugddelinquentie**. Het voorontwerp houdt in dat Vlaanderen inzake de uitvoering van maatregelen een deel van zijn bevoegdheden zou verliezen omdat de finaliteit en het hoofdzakelijke kenmerk van het beleid leedtoevoegend zou worden. Het gevolg zou dan zijn dat de gesloten instellingen naar het federale niveau overgeheveld worden, de uitvoering van de gemeenschapsdienst federaal wordt en de consulenten worden vervangen door justitie-assistenten. De Vlaamse beleidsvisie - dat een nieuw beleid inzake jeugddelinquentie niet leedtoevoegend mag zijn, maar moet beantwoorden aan drie principes, met name responsabilisering van minderjarigen, herstel naar slachtoffer en samenleving en bescherming van de maatschappij - zal ons derhalve tot waakzaamheid nopen.

7.11. Binnen de globale veiligheidsdiscussie moet erover gewaakt worden dat federale maatregelen (b.v. in het kader van **de veiligheidscontracten** of in verband met zogenaamde jeugdgevangenissen) geen negatieve uitwerking hebben op initiatieven die zich voornamelijk op gemeenschapsniveau georganiseerd hebben (b.v. straathoekwerkprojecten, jeugdwelzijnsvoorzieningen, ...).

Wat betreft de veiligheidscontracten en het straathoekwerk gebeurt de financiering vanuit het ministerie voor Binnenlandse Zaken van de federale overheid. De invulling die dat ministerie geeft aan de veiligheidscontracten en het straathoekwerk botst met de gewenste Vlaamse welzijnsinvulling.

7.12. De rechtspositie van de minderjarige

Kinderen hebben nu al 11 jaar rechten. Rechten hebben lost echter niets op wanneer men de handelingsbekwaamheid mist om daar ook daadwerkelijk iets mee te kunnen doen. Dat wordt problematisch, vooral nu kinderen inderdaad gaan beseffen dat ze rechten hebben. Ze beginnen zich steeds meer bekocht te voelen wanneer ze begrijpen dat ze daar niets mee zijn in de gevallen waar de goodwill bij volwassenen ontbreekt. Normaliter (idealiter?) zorgen ouders of andere verantwoordelijke volwassenen voor de rechtsbescherming van (hun) kinderen. Bij probleemgevallen (chtscheiding, mishandeling, conflicten op school, e.d.) lopen de belangen van de volwassene en het kind echter vaak uiteen. De volwassene zal dan minder of niet geneigd zijn om op te treden voor de minderjarige. Een eigen rechtsingang, bij voorkeur met eigen rechtsbijstand voor de minderjarige, dringt zich dan ook op.

De rechtspositie van de minderjarige moet ook geharmoniseerd worden. De bekwaamheidsgrens van 18 jaar is in vele reële situaties verlaten. Kinderen stellen rechtshandelingen in de dagelijkse omgang. Specifieke leeftijdsgrenzen worden ingevoerd op vlak van b.v. adoptie, afstamming, bijzondere jeugdbijstand e.d. Het globale plaatje wordt zo voor een minderjarige wel erg ondoorzichtig.

Ook op het vlak van toekenning van rechten wordt te fragmentair gewerkt. Nu eens het recht op integriteit in de Grondwet, dan weer het recht op privacy in welzijnsvoorzieningen ... Op die manier loopt men dubbel risico. Enerzijds is dat regelgevend werk overbodig gezien de directe werking van bepaalde artikelen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)⁴⁶ - er zou dan beter geopteerd worden voor een 'direct werkende' verklaring in onze eigen wetgeving

---

⁴⁶ Vnl. deze waarin nadrukkelijk rechten worden toegekend aan kinderen (eigen mening, privacy, naam, ...)

teneinde alle discussie hierover te kunnen beëindigen. Anderzijds loopt het IVRK, als comprehensief instrument, het gevaar daardoor uitgehold te worden - wanneer in het interne recht nl. slechts enkele rechten expliciet overgenomen/vertaald worden, kan dat de indruk wekken dat de andere rechten dan minder gelding zouden hebben, wat zeker niet het geval kan zijn.

Bovendien verloopt de vertaling als dusdanig soms onzorgvuldig, waardoor het eigenlijke recht aan slagkracht moet inboeten. Dat is b.v. het geval geweest met het sleutelartikel 12 van het IVRK, dat in verschillende wetten⁴⁷ anders werd ingevuld, waardoor verwarring kan ontstaan omtrent het basisrecht op inspraak van alle kinderen in alle situaties die hen aanbelangen.

In verschillende procedures wordt het recht op inspraak meer of minder gewaarborgd. Kinderen worden bijvoorbeeld al (jeugdrechtbank) dan niet (vrederechter, eerste aanleg) verplicht opgeroepen en ingelicht over hun recht op inspraak, naargelang de stand van de procedure. Hier rijst zelfs de vraag naar de mogelijke schending van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel (GW, art. 10-11), wat voer voor het Arbitragehof is.

7.13. Rechtsbijstand

In het nieuwe systeem van kosteloze rechtsbijstand worden ook minderjarigen aangeduid als potentiële gebruikers (KB van 20.12.1999, B.S., 30.12.1999)

Daarnaast werd in de senaat een voorstel ingediend (Senaat, 2-256/1, 22.12.1999) tot instelling van jeugdadvocaten.

Die initiatieven verdienen alle ondersteuning, hoewel ook hier een fundamenteel probleem blijft bestaan. Het verbeteren van de rechtsbijstand voor de minderjarige is positief, maar zal beperkt blijven tot die gevallen waar reeds een procedure lopend is, zolang het voor de minderjarige zelf onmogelijk blijft een procedure te starten.

7.14. Minderjarigen en asiel (IVRK, art. 22)

Momenteel wordt in verschillende werkgroepen een invulling gegeven aan de beleidsnota 'Asiel' van Minister Duquesne (goedgekeurd door de Ministerraad van 1 oktober 1999).

Het UNHCR⁴⁸ heeft reeds in '94 richtlijnen uitgeschreven voor **het onderzoek, de opvang en de hulpverlening aan (alleenstaande) minderjarige asielzoekers**. Die richtlijnen refereren naar de vereisten in het kader van kinderrechten en dat document moet dan ook de nodige aandacht krijgen in voormelde werkzaamheden.

Volledigheidshalve moet worden gezegd dat het Kinderrechtencommissariaat wel betrokken was in één werkgroep (nl. onderwijs). De andere werkgroepen situeren zich op federaal niveau.

Niet-begeleide minderjarigen, binnen én buiten de asielprocedure, horen op gepaste wijze begeleid te worden. De federale overheid moet ter zake het initiatief nemen om voor al die jongeren tot een voogdijregeling te komen, waarin het belang van de

⁴⁷ Ger. Wb., art. 931 en W. Jeugdbescherming, art. 56 bis

⁴⁸ United Nations High Commissioner for Refugees

kinderen en jongeren centraal staat. De federale overheid moet het initiatief nemen om een aangepaste opvang te organiseren voor alle niet-begeleide minderjarigen, ongeacht hun juridische situatie. Daarover moet een samenwerkingsovereenkomst afgesloten worden met de Vlaamse Gemeenschap.

7.15. (Echt)scheiding en aanverwante familiale problemen

Kinderen en echtscheiding vormen een moeilijke combinatie. Dat is geen nieuw gegeven en wordt dagelijks bevestigd door de meldingen aan het Kinderrechtencommissariaat.

Gezien de onmacht van het recht om bij persoonlijke relatieconflicten bevredigende oplossingen te bieden, hebben we de laatste jaren initiatieven zien ontstaan van bemiddeling, als alternatief voor de 'vechtscheiding'. Uit het buitenland en uit onderzoek blijkt dat bemiddeling positieve effecten heeft op de betrokken kinderen, zowel tijdens als na de (echt)scheiding. Het kind wordt niet langer gekneld in het conflict en heeft meer kansen op een blijvend en goed contact met beide ouders (IVRK, art. 9). De Vlaamse regering ondersteunt dan ook, in opvolging van het Kinderrechtencommissariaat, alle initiatieven op federaal én Vlaams niveau die bemiddeling in de regelgeving wensen in te voeren. Belangrijk in deze is het voorstel van Dhr. Vandeurzen e.a. (Kamer, 67/1 1999, 9 sept. '99).

7.16. Gerechtelijk Wetboek, art. 931

Dit artikel is een onvolledige vertaling van art. 12 van het IVRK, gezien het enkel de mogelijkheid voorziet voor de minderjarige om gehoord te worden door de rechter. In de praktijk wordt het dan ook nog beperkend toegepast omdat het vooral in echtscheidingsprocedures wordt gebruikt. Het artikel zelf, alsook art. 12, spreekt echter over 'alle procedures die het kind aanbelangen'.

Daarenboven is de rechtsonzekerheid en –ongelijkheid mogelijks groot door het feit dat een beroep tegen een weigering van de rechter niet mogelijk is. (De weigering dient weliswaar gemotiveerd te worden, maar kan niet getoetst worden.)

Blijft daarnaast het feit dat kinderen zelf niet altijd geïnformeerd zijn over hun spreekrecht. Het Kinderrechtencommissariaat probeert daaraan te verhelpen via haar informatietaak, maar een informatieplicht, uitgaande van de rechter die de zaak behandelt, is hier geen overbodige luxe.

7.17. De VIZO-opleidingen zijn nog steeds niet erkend bij aanwerving door overheidsinstanties. De erkenning van getuigschriften en diploma's die toegang geven tot rijksbesturen is een federale materie. Gemeenten en andere openbare besturen mogen alleen personeel aanwerven dat een door de werkgever erkend diploma heeft. Alleen de klassieke, schoolse diploma's, en niet de getuigschriften van alternatieve, praktijkgerichte opleidingen worden erkend.

7.18. In de loop van de jongste jaren zijn de lasten voor het verenigingsleven toegenomen. We denken daarbij in eerste instantie aan de billijke vergoeding en de recent verhoogde prijzen van **SABAM**. Ondanks de redelijk bevredigende tarieven in het kader van de billijke vergoeding, zetten de verhoogde prijzen van **SABAM**

opnieuw grote druk op het verenigingsleven. Zowel voor de jeugdsector als voor de rest van het sociaal-culturele veld moeten er gunstiger tarieven bedongen worden.

Het lijkt bovendien logischer om SABAM en de billijke vergoeding in hoofde van de organisatoren als een geheel te behandelen. Dat heeft zijn voordelen op vlak van klantvriendelijkheid en kosten. Bovendien houdt men zo rekening met de kracht en de maatschappelijke functie van onder andere de jeugdsector.

Zowel SABAM als de billijke vergoeding vallen onder de bevoegdheid van de federale minister van Justitie. Van hem verwachten we een actieve rol op dit domein, opdat de inspanningen van de Vlaamse regering, bedoeld om de verzuring tegen te gaan, niet worden afgeroomd.

8. DE OPVOLGING VAN DIT JEUGDBELEIDSPLAN

Het engagement dat de Vlaamse regering met de opmaak van dit Jeugdbeleidsplan neemt is niet min. Heel wat doelstellingen die in dit werkstuk werden opgenomen kregen reeds een concrete uitvoering (de **Reeds Werkende Acties**), een aantal andere moeten nog uitgewerkt worden (de **Te Realiseren Acties**). Heel wat ‘te realiseren acties’ behoeven geen bijkomende financiële input. Zeer dikwijls komt het er op neer bestaande inspanningen te optimaliseren, op elkaar af te stemmen, op maat van kinderen en jongeren te brengen. De filosofie van participatie en terugkoppeling, informatie en communicatie zit dan ook in de verschillende doelstellingen verweven. Dat ‘provisie’ en ‘participatie’ kernwoorden zijn, is erg duidelijk.

Niettemin zal het absoluut nodig zijn om het Jeugdbeleidsplan nauwgezet op te volgen. Een van de doelstellingen die hiertoe werden vooropgesteld is de aanstelling van **aanspreekpunten implementatie jeugdbeleidsplan**, die niet alleen moeten zorgen voor de uitvoering, maar ook rapporteren over de vorderingen ervan. De aanspreekpunten zullen om de zes maanden vanuit hun departement een bijdrage leveren aan een **voortgangsrapport bij het jeugdbeleidsplan**. Daarvoor zal gebruik worden gemaakt van een fichesysteem, op basis van de verschillende beleidsdomeinen en de in dit jeugdbeleidsplan beschreven beleidsacties. Een gelijkaardig systeem wordt reeds gehanteerd bij het stedelijk beleid.

Omdat de aanspreekpunten departementaal worden ingevuld, maar ook omdat voor de verschillende beleidsdomeinen de verantwoordelijke ministers verantwoordelijk blijven voor de doelstellingen die binnen hun beleidsdomein worden vooropgesteld, zullen **de jaarlijkse beleidsbrieven** een interessant medium zijn om het Jeugdbeleidsplan op de voet op te volgen. Die beleidsbrieven worden in de verschillende commissies van **het Vlaams parlement** besproken. De debatten over de beleidsbrieven kunnen jaarlijks het moment zijn waarop het Vlaams parlement zich buigt over de voortgang van de uitvoering van dit document. Het is vanzelfsprekend ook zo dat de parlementsleden via de geëigende kanalen telkens een vraag kunnen stellen over de implementatie van dit beleidsplan, wanneer ze dit nodig achten.

De voor de opmaak van dit Jeugdbeleidsplan in het leven geroepen **reflectiegroep** zal jaarlijks minstens 2 keer samenkomen. Zijn opdracht is tweeledig. Enerzijds moet hij, in samenwerking met de aanspreekpunten, de verdere uitvoering bewaken, anderzijds moet de groep eventuele aanvullingen of antwoorden op nieuwe tendensen kunnen duiden.

Straks kan de hernieuwde **Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap** zijn verantwoordelijkheid nemen via zijn uitgebreid adviesrecht (over alle aangelegenheden die kinderen en jongeren aanbelangen) of via andere kanalen die hij nodig acht (campagnes, voortgangsbevragingen bij kinderen en jongeren, ...).

Voor het **Steunpunt Jeugdbeleid** kan dit document een leuk werkinstrument worden om het tweede luik van zijn omvangrijke opdracht waar te maken: de ondersteuning, niet alleen op vlak van het jeugdwerkbeleid, maar ook op vlak van het jeugdbeleid.